

**T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANA BİLİM DALI**

**YEREL EKONOMİK KALKINMADA TURİZMİN RÖLÜ VE
NİĞDE UYGULAMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Hatice KALINKILIÇ**

**Niğde
Haziran, 2019**

**T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANA BİLİM DALI**

**YEREL EKONOMİK KALKINMADA TURİZMİN RÖLÜ VE
NİĞDE UYGULAMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Hatice KALINKILIÇ**

**Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Filiz KUTLUAY TUTAR**

**Niğde
Haziran, 2019**

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolü ve Niğde Örneği” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

24/06/2019

Hatice KALINKILIÇ

ONAY SAYFASI

Dr. Öğretim Üyesi Filiz KUTLUAY TUTAR danışmanlığında Hatice KALINKILIÇ tarafından hazırlanan " YEREL EKONOMİK KALKINMADA TURİZMİN ROLÜ VE NİĞDE UYGULAMASI " adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

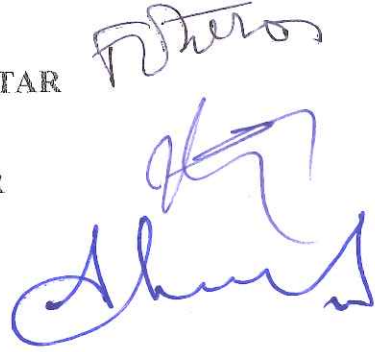
Tarih: 24.6.2019

JÜRİ :

Danışman : Dr. Öğretim Üyesi Filiz KUTLUAY TUTAR

Üye : Prof. Dr. Öğretim Üyesi Erdiñç TUTAR

Üye : Dr. Öğretim Üyesi Ahmet TURGUT

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Emin Hüseyin ÇETENAK
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Bu araştırma yerel ekonomik kalkınma turizmin rolüne ilişkin vatandaşların tutumlarını Niğde ili özelinde incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yüksek lisans tez konumun belirlenmesinde ve tezimin tamamlanmasında gerekli ilgi ve desteğini esirgemeyen danışmanın Filiz KUTLUAY TUTAR'a,

Araştırmama katılarak araştırmamın anketine katılarak, araştırmamın uygulama bölümüne veri kaynağı olan Niğde halkına,

Eğitim hayatım boyunca, yanımda olan, bana güvenen ve her zaman destekleyen aileme sonsuz teşekkür ederim.

Hatice KALINKILIÇ
Niğde, 2019

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YEREL EKONOMİK KALKINMADA TURİZMİN RÖLÜ VE NİĞDE UYGULAMASI

KALINKILIÇ, Hatice

İktisat Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Filiz Kutluay Tutar

Haziran 2019, 100 sayfa

Bu araştırma yerel ekonomik kalkınma turizmin rolüne ilişkin vatandaşların tutumlarını Niğde ili özelinde incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Amaç doğrultusunda hazırlanan anket formu; 2019 yılı Mart-Nisan ayları içerisinde tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenmiş, Niğde’de yaşayan 326 kişiye uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 22.0 programı aracılığıyla analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda; araştırmaya katılan vatandaşların yerel ekonomik kalkınma turizmin rolüne ilişkin olumlu tutumlar içerisinde oldukları belirlenmiştir. Katılımcıların tanımlayıcı özelliklerinden cinsiyetlerine ve turizmden gelir elde etme durumlarına göre farklılık olmadığı saptanmıştır. Araştırmada ele alınan diğer değişkenler olarak; aylık gelir düzeyi, eğitim durumu, yörenin kalkınmasında en önemli gelir kaynağı görüşü, yöreye daha fazla turist gelmesinin istenmesi, turizmin yörenin kalkınması için önemli görme durumlarına göre vatandaşların yerel ekonomik kalkınma turizmin rolüne ilişkin tutumlarında farklılıklar saptanmıştır. Eğitim ve gelir durumunun yükselmesiyle birlikte yerel ekonomik kalkınma turizmin rolüne ilişkin olumlu tutumların oluştuğu görüşü araştırmada ön plana çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel kalkınma, Turizm, Niğde, Niğde Turizmi .

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

ROLE OF TOURISM IN LOCAL ECONOMIC DEVELOPMENT AND EXAMPLE OF NİĞDE

KALINKILIÇ, Hatice

Department of Economic

Thesis Advisor: Dr. Lecturer Filiz Kutluay Tutar

June 2019, 100 pages

This research was carried out to examine the attitudes of the citizens on the role of local economic development in the province of Nigde.

The questionnaire prepared for the purpose was determined by random sampling method between March and April of the year 2019 and applied to 326 people living in Nigde. The data obtained from the questionnaires were analysed using the SPSS 22.0 program in computer environment.

As a result of the research, it was determined that the participants were in positive attitudes regarding the role of local economic development tourism. It was determined that there was no difference in the descriptive characteristics of the participants in terms of their gender and income from tourism. As other variables discussed in the survey; monthly income level, education status, the most important source of income in the development of the region, the region to request more tourists, tourism is important for the development of the local economic development according to the situation of citizens' attitudes about the role of tourism has been different. With the rise in education and income, the view that positive attitudes towards the role of tourism in local economic development has come to the fore in the study.

Key Words: Local Development, Tourism, Nigde, Nigde Tourism.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	İ
ONAY SAYFASI	İİ
ÖN SÖZ	İİİ
ÖZET	İV
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLolar LİSTESİ	İX
ŞEKİLLER LİSTESİ	XI
KISALTMALAR.....	Xİİ
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL KALKINMA

1.1. YEREL KALKINMA VE GEÇİRİLEN DEĞİŞİM	3
1.1.1. Yerel Kalkınma Gerekliliği ve Nedenleri.....	4
1.1.2. Yerel Kalkınma Politikalarında Temel İlkeler	5
1.1.2.1. Sosyal Kârlılık İlkesi	6
1.1.2.2. Kalkınma İlkesi	7
1.1.2.3. Halkın Katılımı İlkesi	7
1.1.3. Yerel Kalkınmada Geçirilen Değişimlerin İncelenmesi.....	8
1.2. YEREL KALKINMA ANLAYIŞI	9
1.2.1. Geleneksel Anlayış.....	9
1.2.2. Yeni Yerel Kalkınma Anlayış.....	10
1.3. YEREL KALKINMADA EKONOMİK TEMELLİ KALKINMA.....	12
1.3.1. Yerel Ekonomik Kalkınmanın Tanımı	13
1.3.2. Yerel Ekonomik Kalkınmada Amaçlar ve Başarı Etkenleri.....	14

İKİNCİ BÖLÜM

TURİZİM SEKTÖRÜ VE YEREL EKONOMİK KALKINMADA ETKİSİ

2.1. TURİZMİNİN TANIMI SEKTÖRÜN OLUŞUMU VE ÖZELLİKLERİ.....	17
2.2. TURİZM SEKTÖRÜNDE İŞLETME TÜRLERİ.....	19

2.2.1. Konaklama İşletmeleri.....	20
2.2.2. Yeme-İçme İşletmeleri	20
2.2.3. Ulaştırma İşletmeleri	21
2.2.4. Aracı İşletmeler	22
2.2.5. Diğer Üretim ve Hizmet İşletmeleri.....	23
2.3. TURİZMİN GELİŞMESİNE ETKİ EDEN UNSURLAR	23
2.4. TURİZMİN EKONOMİK ETKİLERİ.....	25
2.4.1. Ödemeler Dengesinde Etkisi.....	26
2.4.2. Ulusal Gelir Etkisi	30
2.4.3. İstihdam ve Turizm	36
2.4.4. Devlet Gelirleri ve Turizm.....	36
2.4.5. Diğer Sektörler ve Turizm	37
2.5. TÜRKİYE’DE TURİZM EKONOMİSİ	39
2.6. YEREL KALKINMA SÜRECİNDE TURİZM SEKTÖRÜNÜN ROLÜ.....	41
2.6.1. Yerel Kalkınma Sürecinde Turizm Sektörünün Gelir Etkisi	43
2.6.2. Yerel Kalkınma Sürecinde Turizm Sektörünün İstihdam Etkisi	44
2.6.3. Turizm Sektörünün Yöreye Yatırım Etkisi.....	45
2.6.3.1. Turizmin Yöredeki Altyapı Yatırımlarına Olan Etkisi	45
2.6.3.2. Turizmin Yöredeki Üstyapı Yatırımlarına Olan Etkisi	46
2.6.3.3. Turizm Sektörünün Finans ve Sermaye Sağlama Etkisi	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİĞDE İLİNİN TURİZM POTENSİYELİ VE ANKET UYGULAMASI

3.1. NİĞDE HAKKINDA	49
3.2. NİĞDE İLİNDEKİ TURİZM POTANSİYELİ	50
3.2.1. Tarihi Eserleri	51
3.2.2. Cami ve Türbeleri.....	54
3.2.3. Kiliseler.....	55
3.2.4. Yerel El Sanatları	55
3.2.5. Kaplıcalar	56
3.2.6. Barajlar	57
3.2.7. Gezi, Mesire Alanları ve Yaylaları	57
3.3. NİĞDE İLİNİN KÜLTÜR VE TURİZM ALANI GELİŞME POLİTİKALARI	59

3.4. YEREL EKONOMİK KALKINMADA TURİZMİN ROLÜNÜN NİĞDE ÖRNEĞİ ÜZERİNDE UYGULAMASI	62
3.4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	62
3.4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	63
3.4.3. VERİ TOPLAMA ARACI	63
3.4.4. VERİLERİN İSTATİSTİKSEL ANALİZİ	65
3.4.5. BULGULAR VE YORUMLAR.....	66
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	85
KAYNAKÇA	89
EKLER	97
ÖZGEÇMİŞ.....	100

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Geleneksel Anlayış Yaklaşımı ile Yeni Yerel ekonomik Anlayışının Karşılaştırılması	11
Tablo 2. Dış Turizm Bilançosu.....	28
Tablo 3. Turizm Gelirlerinin GSMH İçindeki Payı.....	34
Tablo 4. Yabancı Ziyaretçi ve Yurt Dışında İkamet Eden Vatandaş Ziyaretçi Turizm Gelirlerinin Yıllara Göre Dağılımı.....	35
Tablo 5. Niğde Nüfus Dağılımı ve Nüfus Artış Hızı Oranları Tablosu	50
Tablo 6. Niğde İlindeki Turizm Çeşitliliği.....	51
Tablo 7. Niğde İlinde Düzenlenen Yerel Etkinlikler ve Takvimi	58
Tablo 8. Niğde İlinin Kültür ve Turizm Alanı Güçlü ve Zayıf Yönler Analizi	60
Tablo 9. Niğde İlinin Kültür ve Turizm Alanı Fırsatlar ve Tehditleri Analizi.....	61
Tablo 10. Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Ölçeği Faktör Yapısı	64
Tablo 11. Tanımlayıcı Özellikler.....	66
Tablo 12. Halkın Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi ile İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları.....	68
Tablo 13. Halkın Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi ile İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları	71
Tablo 14. Halkın Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi ile İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları	74
Tablo 15. Halkın Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı ile İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları	76
Tablo 16. Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puan Ortalamaları	77
Tablo 17. Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu.....	77
Tablo 18. Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puanlarının Yaş'a Göre Farklılaşma Durumu.....	78
Tablo 19. Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puanlarının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu	79

Tablo 20. Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puanlarının Aylık Gelir Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu	80
Tablo 21. Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puanlarının Yörenin Kalkınmasında En Önemli Gelir Kaynağı Görüşüne Göre Farklılaşma Durumu	81
Tablo 22. Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puanlarının Turizmden Gelir Elde Etme Durumuna Göre Farklılaşma Durumu	82
Tablo 23. Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puanlarının Yöreye Daha Fazla Turist Gelmesinin İstenmesi Göre Farklılaşma Durumu.....	82
Tablo 24. Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puanlarının Turizmin Yörenin Kalkınması İçin Önemli Görme Durumu Göre Farklılaşma Durumu	83

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puan Ortalamaları.....	77
---	----

KISALTMALAR

Akt	: Aktaran
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNWTO	: Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
Vd	: ve diğerleri
WTTC	: Dünya Seyahat Ve Turizm Konseyi

GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz yüzyılda turizm, sürekli kendini yenileyen, hızla değişen ve tüm dünya ülkelerinde gelişme gösteren bir olaydır. Ülke ekonomileri için oldukça önemli bir kaynak oluşturan turizm, reddedilemeyecek bir pazar halini almıştır. Turizm, özellikle turistik ürün arzı konusunda potansiyele sahip gelişmekte olan ülkeler için göz ardı edilmeyecek gelir kalemlerinden biri konumuna gelmiştir.

Turizm, yerel kalkınma politikaları içerisinde ele alınabilir. Gelirin tabana yayılması, yeni iş fırsatlarının oluşturulması, dengeli büyüme ve kalkınmanın sağlanmasına imkân sağlaması ile turizm sektörü, yereldeki ekonomik uçurumları ortadan kaldıran bir sektör konumundadır. Özellikle sanayi yatırımına elverişli olmayan az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde turizm sektörü önemli bir yatırım enstrüman aracı olmuş ve yerel ekonomik kalkınmanın ana dinamiği haline gelmiştir.

Yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolü ve Niğde uygulaması adı verilen bu çalışma, bölgeler arası dengesizlikleri, yerel ekonomik kalkınma politikaları, turizmin bu konudaki rolünü incelemek ve özellikle yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin vatandaşların tutumlarını Niğde ili özelinde incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Bu bağlamda çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde yerel kalkınma ve geçirilen değişimler, gereklilikler, politikalar, yerel kalkınma anlayışları, ekonomik temelli kalkınma profili ve sektörel planlamaların ekonomik kalkınma yapısındaki niteliği incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde turizm Sektörü ve yerel ekonomik kalkınmadaki etkisi incelenmiştir. Bu bağlamda turizmin tanımı, oluşumu, turizm sektöründe işletme türleri, turizmin gelişmesine etki eden unsurlar, turizmin ekonomik etkileri ve Türkiye'de turizm konularına yer verilmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde Niğde ilinin, coğrafi konumu, iklimi, nüfusu gibi genel bilgileri verildikten sonra Niğde ilindeki Turizm potansiyeli, ilin sahip olduğu özelliklere göre güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri analiz edilmiş, yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin vatandaşların tutumları Niğde ili özelinde anket uygulaması yapılarak incelenmiştir. Bu bölümde Niğde ilinin yerel ekonomik kalkınma açısından turizm sektörünün önemi ve kullanılabilirliği araştırılmıştır. Niğde ili turizm sektöründe klişeleşmiş deniz turizmden uzak önemli bir alternatif turizm

potansiyeline sahiptir. Sonuç bölümünde araştırmanın verileri doğrultusunda analizler ortaya koyularak, ulaşılan sonuçlar doğrultusunda öneriler getirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL KALKINMA

Bu bölümde, yerel kalkınma ve geçirilen değişimler, gereklilikler, politikalar, yerel kalkınma anlayışları, ekonomik temelli kalkınma profili ve sektörel planlamaların ekonomik kalkınma yapısındaki niteliği irdelenecektir. Ayrıca yerel kalkınma faaliyetlerinde açılımların ve araçların etkinlikleri, turizm faaliyetleri ile ilişkili olarak ele alınacaktır. Böylece bölüm sonlandırılarak genel bir bilgi akışının oluşturulması sağlanacaktır.

1.1. YEREL KALKINMA VE GEÇİRİLEN DEĞİŞİM

Yaşanan hızlı kentleşme, demokratikleşme ve insan hakları konusundaki gelişmeler küreselleşmenin de etkisiyle tüm dünyada hissedilmektedir. Küreselleşme, yerellik, merkezîyetçi yapılardan uzaklaşma, kalite yönetimi gibi olgular merkezi ve yerel yönetimlerin değerlendirilmesinde yeni gelişmelere yol açmıştır. Merkezi yönetimlerin aşırı ölçüde büyümesi sonucunda demokratikleşme noktasında merkezi yönetimlerin sahip olduğu yetki ve kaynakların taşra yönetimlerine ve yerel yönetimlere devredilmesi gerektiği görülmüştür (Toprak, 2005: 209). Yerel kalkınma ekonomik, sosyal, politik ve kültürel unsurların hepsini içermektedir. Sosyal boyut alt yapıya dayalı dengesizliklerin giderilmesini kapsarken, ekonomik boyutlu dengesizliklerin giderilmesiyle bölgenin gelişmesi hızlandırılmaktadır (Aydemir ve Karakoyun, 2011: 11).

Bölgede bulunan doğal, ekonomik, kültürel ve teknolojik kaynakların kullanılması yoluyla, yerel fırsatlardan en üst düzeyde yarar sağlamayı amaçlayan bölgesel kalkınma anlayışında insanların ihtiyaçlarının ve beklentilerinin karşılanması en başta gelen amaçtır. Ekonominin ve toplumun ileriye doğru gelişmesini sağlamak amacıyla yerel yönetimler, işletmeler, Sivil Toplum Kuruluşları (STK), yerel istihdam büroları, eğitim ve öğretim kurumları, yerel politikacılar ve finans çevreleri bir arada çalışmaktadır (Cankorkmaz, 2011: 119)

Bölgelerarası farklılıkların mevcut olması, bu farklılıkların en iyi şekilde kullanılmasını ve iyileştirilecek süreçlerin oluşturulmasını gerektirmektedir. Bölge kavramının bir genelleşme özelliği taşıması bu yönde, kalkınma kavramı ile ilişkili olduğunda önem kazanmaktadır. Bölgesel dengesizlikleri ortadan kaldırma odağında, yerel kalkınma anlayışı ise ayrı bir önem taşımaktadır. Diğer yandan bu durum, günümüze değin belirli değişimleri de beraberinde getirdiğinden uygulamaların etkin bir şekilde yapılması gerekmektedir. Bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi çerçevesinde, bu değişimler dikkate alınmalıdır. Bu temelde hem ekonomik hem de sosyal çalışmalar yapılmalıdır. Ekonomik yönden problemlerin olduğu bölgelerde, diğer bölgelere oranla fırsat eşitsizliklerinin olması, bu duruma bağlı çözümleyici özellikleri gerektirmektedir. Sosyal fırsat eşitsizlikleri ise, farklı bölgelerde yaşayanların sağlık hizmetlerinden, sanatsal faaliyetlerinden aynı düzeyde yararlanamamasını belirtmektedir. Bu açıdan bakıldığında yerel kalkınma çalışmaları, eşitlik ilkesinin ve refahın sağlanabilmesi kapsamında geliştirilmelidir (Zengin, Başkurt ve Es, 2014: 102).

Kalkınma kavramına yaklaşımlarda temel inceleme, değişimlerin ana odağını benimsemekten geçmektedir. Zaman içerisinde yapısal değişimlerin, teknolojik yeniliklerin, sosyal, siyasal ve kurumsal yönde gelişmelerin, insan yaşantısında yaşam koşullarının iyi bir düzeye ulaşması gerekliliği, etkin birer çalışma dayanaklarını kapsamaktadır. Ayrıca küreselleşmenin de gün geçtikçe önemli bir duruma ulaşması, ülkelerin kalkınma temelinde stratejilerini iyi bir ölçüde tutmalarını destekleyici yapıda bulunmalıdır. Sınır ötesi kavramının değişiminden kaynaklanan bu durum, bölgesel düzeyde kalkınmaların yeterli olmaması halinde, ülkelerin başarılı birer potansiyel sergilemesini de zorlaştırmaktadır. Bu nedenle geçirilen değişimlerin dikkate alınması önemlidir (Darıcı, 2007: 215).

1.1.1. Yerel Kalkınma Gerekliliği ve Nedenleri

Üretim sistemlerindeki değişimler ile beraber, ulus-devlet kavramı erozyona uğramıştır. Ancak her ne kadar devletin etkinlikleri az bir profilde olsa da, endüstriyel kaynakların ya da sektörlerin çalışmalarının denetimlerini ve etkinliklerini yönetmek durumundadır. Bu yönde gereklilik kavramının diğer bir yansıması, yerel kalkınma anlayışının devletlerce desteklenmesidir. Ulus-devlet anlayışı bu şekilde etkin bir hale getirilebilmekte ve nedenleri ile beraber algılamaların da olması sağlanabilmektedir.

Yönetimin uygulanma sürecinde yerel kalkınmanın gerekliliklerine odaklanan sistemlerin benimsenmesi, kalkınmada belirli bir eşğin yakalanmasını önemli bir hale dönüştürmektedir. Yerel kalkınma gerekliliklerinde bu durum, belirli nedenleri de beraberinde taşımaktadır. Yerel kalkınmanın ivme kazanması ve kendi kendini besleyen süreç içerisinde yer alması, yönetişimin uygulanması sonucunda sağlanabilir düzeye ulaşmaktadır (Erden ve Karaçay Çakmak, 2005: 16-17).

Bölgesel kalkınmanın önemsenmesi, insanların yaşantılarını kolaylaştırmayı amaçlamalı ve bunun da yerel aktörler ile beraber hareket edebilmesini kapsamalıdır. Bu aktörler arasında işsizliklerin en az düzeye indirgenmesi, fiziki ve sosyal yapının geliştirilmesi gibi özellikler, önemli birer faktörler olarak belirtilebilir. Bu nedenle yerel kalkınmanın temeli, insan kaynağının önemsendiği bir çalışmalar ağını temsil etmektedir. Yerel kalkınma gerekliliklerinde bu durum, bölge halkına ve dolayısıyla da ülke ekonomisini iyileştirici çalışmalara katkı sunmaktır. Diğer yandan yalnızca ekonomik temelde bir yardım oluşturmamaktadır. Aynı zamanda sosyal yapıda da çalışmaları destekleyici düzeydedir. Bu nedenle işlevsel çalışmaların yapılmasında hem halkın hem ülkenin hem de yerel bölgede belirgin çalışmaların yapılmasında etkin bir durum temsil edilmektedir (Akiş, 2011: 246).

1.1.2. Yerel Kalkınma Politikalarında Temel İlkeler

Kalkınma politikalarının geliştirilmesi, amaç odaklılığına bağlı yapılmaktadır. Kalkınma politikalarında temel hedefler, genel olarak merkezi birimlerce uygulama etkinlikleri içerisinde yer almaktadır. Diğer bir deyişle politikaların temeli, ülke genelinde meydana gelen durumlara yönelik çözümlenme ilkelerini kapsamaktadır. Örnek üzerinden durum incelendiğinde, 1920-1950 yılları arası kalkınma politikaları temeline bakılabilmektedir. Ülke genelinde savaş yıkıntılarının giderilmesi, yüklü dış borçların ortadan kaldırılması, sanayileşme odaklı çalışmalara yönelim gösterilmesi gibi unsurlar, yerel kalkınma politika uygulamalar oluşturulmuştur. Bu yönüyle yerel kalkınma politikalarının temelinin oluşması, Türkiye genelinde 1950'li yıllar ile beraber sık bir şekilde kullanılmıştır (Tahtalıoğlu ve Özgür, 2016: 164).

Yerel kalkınma politikalarının uygulanmaya başlanması ile beraber, özellikle de ekonomik aktivitelere yönelik çalışmalar daha çok hedeflenmiştir. Geniş kapsamlı bir çalışma niteliğinin ortaya koyulması, ekonomik büyümelerde ve popülasyonda derin

etkiler oluşturmaktadır. Günümüzde 21. yüzyılın ortalarına kadar süregelen dönemlerde, uluslararası çerçevede politik etkiler, ekonomik potansiyeller ve nüfus odaklı çalışmalar, en etkin kalkınma çalışmalarını temsil etmiştir. Yerel kalkınmada temel hedefler ve ilkeler ise genel olarak sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesini destekleyici yapıları oluşturmaktadır. Ekonomik, politik ve sosyal teorilerde mevcut olan geleneklerin ihmal edilme ölçüsü, kalkınma politikaları ilkelerini de ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle söz konusu politikaların başarılı bir düzeyde olabilmesi, sosyal, kârlılığı destekleyici kalkınma, kalkınma ilkesini benimseme odağını ve halkın katılımını destekleyici bir yapıyı temsil etmektedir. Böylece yerel kalkınma politikaları temelini de etkinleştirilmesi sağlanabilmektedir (Harris, 2000: 20-21).

Yerel kalkınma politikalarına yön veren temel ilkeler; sosyal karlılık, kalkınma ve halkın katılımı ilkeleridir. Aşağıda bu ilkelerden bahsedilmektedir.

1.1.2.1. Sosyal Kârlılık İlkesi

Ekonomilerin tamamında, sistemlerden ne benimsenirse benimsensin, ekonomide kaynakların tamamının üretime dâhil edilmesi, gereksinimlerin karşılanabilecek ölçüde üretimde yer alması gibi unsurlar, çeşitli sorunlar ile karşı karşıya kalmaya neden olmaktadır. Bu sorunlar genel olarak serbest piyasa mekanizmasının hâkim olduğu sistemlerde çözümlenebilmektedir. Burada temel çözüm kararı, kâr peşinde olan girişimcilerce sağlanmaktadır. Kârın elde edilmesi yönünde girişimciler, üretim kararlarında artışları yerine getirmektedirler. Aynı zamanda kâr oranlarını da hesaba katmaktadırlar. Söz konusu kârlılık hesapları, kârın elde edilebileceği düşüncesinin oluşturulduğu mal ve hizmet alanlarında işletme ölçeklerini saptamada yardımcıdır. Özel sektörün bu yönde çalışmaları, hem kısa dönemde başarıyı elde edebilecekleri faaliyetlere yönelimlerini hem de kendilerine çeşitli düzeylerde avantaj sağlayabilecekleri bölgelere yönelmektedirler. Bu yönde amaç bir yandan da sosyal kârlılığın da elde edilmesini kapsamaktadır. Çünkü sosyal kârlılığın hâkim olduğu ilkeler, bölgelerarasında mevcut dengeyi oluşturma, gelir dağılımlarında fırsat eşitliklerini yakalama, sosyal adaleti gerçekleştirme, toplumsal kalkınmaya etki oluşturma, uluslararası düzeyde prestij elde etme gibi ekonomik özelliklerden ziyade, sosyal ve siyasal etkinlikleri de kapsamaktadır. İlkenin genel etkinlikleri de bu yönde kendisini gösteren profilde yer almaktadır (Ertaş, 2013: 28-29).

1.1.2.2. Kalkınma İlkesi

Kalkınma ilkesi, yerel kalkınma politikasında ikinci ilke olarak kabul edilmektedir. Bu kalkınma, sosyal kalkınma ilkesinin sonucunda gelişen bir ilke özelliği taşımaktadır. Bu ilke çerçevesince sürdürülebilir kalkınma anlayışını destekleme ve daha belirgin çalışmaları ortaya koyabilme profilleri belirginlik taşımaktadır. Yerel potansiyellerde harekete geçirici çalışmaların desteklenmesi, istihdamı artırıcı düzeyde imkânların geliştirilmesi anlayışına yardımcıdır. Ayrıca bu durum, ekonomik faaliyetleri desteklemede yetkin kalkınma ilkelerinin oluşturulmasını da gerektirmektedir. Bölge genelinde yapılan çalışmalar, bir yandan da kalkınmanın merkezi konumuna gelmesi odağında belirgin bir ilke konumundadır. Bu ilkenin etkileri ise genel bağlamda, hızlı kalkınmanın diğer bölgelere oranla daha fazla olmasına ve farklı derecelerde kutuplaşmaların söz konusu olmasına etkindir. Bu kutuplar ise farklı şekillerde oluşturulabilmekte ve bölgenin özelliklerine göre seçilebilmektedir. Diğer bir ifadeyle kalkınma anlayışı, bölgelerin mevcut durumuna göre kalkınma yapısının benimsenmesini desteklemektedir (Ertaş, 2013: 29; Yenigül, 2017: 22).

1.1.2.3. Halkın Katılımı İlkesi

Bölgesel kalkınma politikalarının belirli dönemlerde dünyada esas alınan politikalara bağlı geliştirilmesi niteliği, özellikle de Türkiye’de göz ardı edilmeyen boyuta ulaşması sonucunda, farklı bir yönetim etkinlikleri de benimsenmiştir. Bu yönde sosyal kârlılık ilkesi gibi halkın katılımı ilkesi de benimsenen ilkeler içerisinde yer edinmiştir. Halkın katılımı ilkesi, Türkiye temelinde baz alındığında, içsel dinamiklerin artırılması yönünde bir arayışı temsil etmesinden dolayı, bölgesel kalkınma anlayışı içerisinde önemlidir. Böylece politikaların daha güçlü ve meşru bir yapıda olmasının sağlanması, halkın katılımı ilkesinde belirgin bir niteliğin de oluşturulmasında yardımcıdır. Aynı zamanda hem yerel hem beşeri hem de sosyal göstergeler ile etkin politika yapısının sunulması halkın katılımı ilkesinin benimsenmesi ile sağlanmaktadır (Vatansever Deviren ve Yıldız, 2014: 29-30).

Bölgesel kalkınma politikalarında halkın katılım ilkesi, kalkınma faaliyetlerinin ve bu faaliyetlerde insanların rolünün önemli düzeyde olduğu ilişkisini vermektedir.

Ekonomik yaşam içerisinde bir demokratik ilke konumunda olan halkın katılım ilkesi, sadece insanların toplumdaki duygusunu yükseltmekle kalmamaktadır. Ayrıca programlara da canlılık kazandırmaktadır. Katılım fikri ile beraber ifade edilmek istenen unsur, atama ile görev başına getirilen herkesi kapsamaktadır. Bölgesel kalkınma faaliyetlerinde kararlar ile uygulamalar, fiilen veya danışman olarak katılım durumlarını belirtmektedir. Ancak halkın katılımlarından önce planlamaların yapılması ve daha sistematik bir şekilde çalışmaların yönetilmesi, daha etkin yerel kalkınma politikalarının elde edilmesinde etkindir (Ertaş, 2013: 30).

1.1.3. Yerel Kalkınmada Geçirilen Değişimlerin İncelenmesi

Yerel kalkınma politikalarına bağlı değişimler, geliştirici birer unsurların ortaya koyulmasının sonucunu vermektedir. Diğer bir deyişle politikalar, gelişen ve değişen sistemlere göre de yeniden şekillendirilmektedir. Bu durum özellikle de söz konusu yerel kalkınma politikalarında, iktisat politikalarındaki yetersizliklerin ya da bu kaynakların daha başarılı bir şekilde kullanılmasının gerekliliği olarak kendisini göstermektedir. Yerel kalkınmada geçirilen değişimler bir yandan da, krizlerin olması ya da belirsizliklerin meydana gelmesine bağlı nitelendirilebilmektedir. Aynı zamanda küreselleşmenin de yaygın bir şekilde etkisini göstermesi, ülkelerin bölgesel stratejileri iyileştirme çalışmalarını desteklemektedir. Bu sayede daha rekabetçi daha yenilikçi ve esnek birer kalkınma politikasının oluşturulmasında yetkin olunabilmektedir (Özaslan ve Ünlü, 2015: 65-66).

Yeniliklerin ve değişimlerin söz konusu olması, belirli gelişimlerin ortaya koyulmasında birer yardımcı özelliği göstermişlerdir. Aynı zamanda bu durum, temel değişimlerin bölgesel politikaların tamamında oluşturulmasını gerekli bir süreç ulaştırmıştır. Bölgesel kalkınma politikalarının da bu yönde oluşturulması gerekliliği, merkezi idarede öncü rollerin benimsenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Planlama ve kalkınma arasındaki ilişki de, bu değişimlerin bir yansımasını vermektedir. Değişim çabalarında bir diğer nitelik ise, ülkelerin daha iyi bir yaşam standardını ortaya koymalarıdır. Yerel dinamikler ile örtüşebilecek düzeyde çalışma eğilimlerinin gelişme kazanması, amaçlara, hedeflere, faaliyet alanlarına bağlı olarak yapılmaktadır. En önemli değişimlerin temelinde de bu odak benimsenmekte ve belirli süreçler ağına bağlı çalışmalar yapılmaktadır. Örnek üzerinden değerlendirildiğinde, yönetim şeklindeki

metotlar ‘yukarıdan aşağıya’ olan politikalardan ‘aşağıdan yukarıya’ kalkınma politikaları benimsenerek geliştirilmektedir. Böylece yerel politika gelişimlerinde daha başarılı çalışmalar da yapılmaktadır. Ayrıca bu yönetsel etkinlik ile beraber, kalkınma anlayışı değişmiş ve geçirilen değişimlere bağlı çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (Akpınar, 2013: 30).

1.2. YEREL KALKINMA ANLAYIŞI

Yerel kalkınma anlayışlarının tarihsel süreç içerisinde değerlendirmesi, iki ayrı kategori yapılabilmektedir. Bunlardan ilki, geleneksel anlayışın ‘merkezden bölgeye’ doğru benimsendiği bir çalışma niteliğini çevrelemektedir. İkincisi ise, yeni yerel kalkınma anlayışı olarak da dikkate alınan ve ‘bölgeden merkeze’ doğru olan anlayıştır. Geleneksel ölçüde çalışmalar, yerel kalkınma politikalarında etkin bir yaklaşım olarak kendisini göstermemiştir. Bu durum özellikle de büyüme, tüketim, rekabet, fayda-maliyet gibi etkenlerin bir sonucu olarak daha sistemli çalışmaların yapılması gerekliliğinden kaynaklıdır. Temel yapılarda esaslı değişikliklerin ortaya koyulma özelliği, sürdürülebilir kalkınmanın mevcut olduğu düşüncesinin bir sonucu olarak gelişmiştir. Diğer bir ifadeyle yerel kalkınma anlayışında sürdürülebilir kalkınma anlayışı, politikaların da bu yönde geliştirilmesine etki göstermektedir (Kılıç, 2012: 201; Tutar ve Demiral, 2007: 66).

Geleneksel anlayıştan ve yeni yerel kalkınma anlayışından aşağıda bahsedilmektedir.

1.2.1. Geleneksel Anlayış

Geleneksel kalkınma anlayışı II. Dünya Savaşı’ndan 1970’li yıllara kadar devam etmiştir. Bu dönemdeki bölgesel politikalar merkezi idare tarafından uygulanmıştır (Eraydın, 2004: 13).

Geleneksel yaklaşım, merkeziyetçi bir yaklaşım temelini benimsemektedir. Bu anlayış 1980’li yıllara kadar belirgin bir yapıda etkisini göstermektedir. Geleneksel anlayış, ekonomik kalkınma özelliklerinin henüz çok gündemde tutulmadığı bir anlayış olmakla birlikte, kararların alınması merkez odaklı bir yaklaşım göstergesindedir. Diğer bir deyişle geleneksel anlayışta Ulusal Kalkınma Planları, merkezden taşraya

doğru bir kayma oluşturmaktadır. Böyle bir durumda ise yerel kalkınma çalışmaları, merkez odaklı bir bakış açısı ile sınırlı kalmakta ve yerel kaynak kavramı üzerinde durulamamaktadır (Zengin, Başkurt ve Es, 2014: 95).

Geleneksel yaklaşım erevesi, politikaların mevcut durumuna bağlı inceleme odaklılığındadır. 1970’li yıllardan günümüze kadar yerel dinamiklerin ya da yerel potansiyellerin kullanılması söz konusu olmamıştır. Bu durum, bölgesel politikaların geleneksel anlayış içerisinde, karar verme sreerindeki yapıya ve politika araçlarına bağlı değerlendirilmemesinden kaynaklanmaktadır. Geleneksel yaklaşımlarda benimsenen politikalar, merkezi hükümetin karar süreçlerinde ana rolünü tanımlamaktadır. Yerel yönetimlere verilen görevlerin az olması, bölgesel odaklı çalışmaların da az olmasına neden olmaktadır. Geleneksel anlayış bu yönde, bölgelerin kaynaklarını verimli kullanmayı desteklemekten uzak bir anlayışı çevrelemektedir (Akiş, 2011: 242).

1.2.2. Yeni Yerel Kalkınma Anlayış

Yeni yerel kalkınma anlayışı gerekliliği, geleneksel kalkınma anlayışının yeterli düzeyde olmamasının bir sonucu olarak oluşturulmuştur. Özellikle de 1980’li yıllardan sonra bu kalkınma anlayışının geliştirilmesi, sanayileşme etkileşimlerinin fazla olmasının bir sonucudur. Sanayiye bağlı yeniden yapılanma çalışmaları, mevcut politikaların yeni yönlere doğru kanalize edilmesi gerçekleştirilmektedir. Glendirmelerin de hedef biçildiği bu anlayış, en uygun kurumsal araçların geliştirilerek çalışma özelliklerinin benimsenmesini desteklemektedir (Darıacı, 2015: 367).

Yeni yerel kalkınma anlayışı, globalleşme sürecinin yeni ekonomik yönetim kurallarını destekleyici yönde olması açısından önemli bir durumu temsil etmektedir. Dünya genelinde hem sosyal hem de ekonomik şartlar işletmelerin, bölgelerin, şehirlerin, kasabaların etkin birer sonuç odaklılığını temsil etmesi yönüyle önemli bir profildedir. Dünya genelinde sosyal ve ekonomik aktörler, üretim ve tüketim modelleri yapılanmasında belirgin bir faaliyeti çevrelemektedir. lkeler ise bu yönde, yerel yönetim anlayışlarında daha başarılı politikalara odaklanmaktadır. Diğer bir deyişle bu politika anlayışı sonucunda kendilerini yerel aktivitelere entegre edebilecek fırsatları, öğrenmeleri ve ekonomik ölçekleri oluşturabilmeleri sağlanmaktadır. Ekonomik odaklı

bir yaklaşımla beraber, sosyo-ekonomik boyutta özelliklerin de benimsenmesi, yeni yerel ekonomik anlayışın bir sonucunu vermektedir. Böylece daha belirgin yapıda da çalışmaların yapılması sağlanmaktadır (Çetin, 2006: 127).

Geleneksel bölgesel kalkınma yaklaşımı ile yeni yerel ekonomik kalkınma yaklaşımının karşılaştırılması için Tablo 1’de’deki temel özellikleri incelemek mümkündür.

Tablo 1

Geleneksel Anlayış Yaklaşımı ile Yeni Yerel ekonomik Anlayışının Karşılaştırılması

Özellikler	Geleneksel Bölgesel Kalkınma Yaklaşım	Yeni Yerel Ekonomik Kalkınma Yaklaşımı
Amaç	<ul style="list-style-type: none"> • Bölgesel eşitlik sağlamak • Ulusal bazda ekonomik büyüme gerçekleştirmek • Yatırımları geliştirmemiş bölgelere yönlendirmek • Altyapıyı iyileştirme 	<ul style="list-style-type: none"> • Yerel rekabet gücünü artırmak • Yerel ekonomilerin kapasitelerini artırmak • İçsel büyüme dinamiklerini savunmak
Karar Verme ve Uygulama Süreci	<ul style="list-style-type: none"> • Ulusal bazda politikalar ve bazı özel bölgeler seçmek • Merkezi idarelerce karar vermek • Kademeli olarak yapılanma 	<ul style="list-style-type: none"> • Bölgesel ve yerel aktörlerin işbirliği ile karar verme süreci • Bölgesel-yerel bazda karar yetkisinin olması • Yönetişim sürecinin ağırlıklı olması • Kademeli olmayan yapılanma
Araçlar	<ul style="list-style-type: none"> • Devletin finansal desteğinin olması • Kamu kaynaklarına bağımlılığın çoğunlukta olması • Belirlenmiş bölgesel birimler için bağlayıcı kararların olması • Bürokratik düzenlemelerin olması 	<ul style="list-style-type: none"> • Devletin finansal desteğinin olması • Koşullara bağımlı olarak örgütlenmenin olması • Gönüllü ve koşullu olarak bilgilendirme olması • Devletin danışma hizmetlerini sunması
Siyasal Ortam	<ul style="list-style-type: none"> • Ulusal politikaların ön planda olması 	<ul style="list-style-type: none"> • Ulusal politikalar, bölgesel ve yerel politikaların birlikte olması
Sorumluluk	<ul style="list-style-type: none"> • Karar verme sorumluluğunda bulunan merkezi hükümet • Uygulama sorumluluğu bulunan taşra teşkilat 	<ul style="list-style-type: none"> • Ulusal hükümet ve bölgesel ve yerel aktörler
Uygulayıcılar	<ul style="list-style-type: none"> • Merkezi hükümet • Merkezi hükümetin görevlendirdiği taşra teşkilatları • Bürokrasi 	<ul style="list-style-type: none"> • Bölgesel ve yerel birimler • Yarı özerk birimler • Bürokrasi yerine işletme yönetiminin olması

Kaynak: Eraydın, 2004: 137.

Tablodan da anlaşıldığı üzere bu iki yaklaşım arasındaki temel farkın karar verme ve uygulama sürecinde mevcut olduğu söylenebilir. Açıktır ki geleneksel yaklaşımda karar vericiler merkezi idaredir ve kademeli bir yapılanma söz konusudur.

Buna karşın yeni kalkınma yaklaşımında merkezi ve yerel aktörler birlikte hareket etmekte hatta yerel aktörler daha çok rol almaktadır. Dolayısıyla kademeli olmayan bir yapılanma kendini göstermektedir. Yine yeni kalkınma anlayışının geleneksel yaklaşımdan ayrıldığı diğer hususlar arasında yerel birimlerin ağırlıklı olması, merkeze bağlı bürokratik yapılanmaların olmayışı ve daha çok yarı özerk aktörlerinin olması sayılabilir (Eraydın, 2004: 137).

Geleneksel kalkınma yaklaşımı mekândan veya bölgeden çok insana önem atfedip yapılacak kurumsal reformların da bu çerçevede ele alınmasını ön plana çıkarırken, YEK yaklaşımında farklı özellikler barındırması nedeniyle mekân veya bölge olgusunun önemli olduğu, yapılacak reformların ve kurumsal düzenlemelerin mekâna ve içindeki insanlara dayalı olması gerektiğinin altını çizmektedir. Bu noktadan hareketle geleneksel yaklaşım mekânı hesaba katmadan büyük ve metropol şehirler etrafında çalışmakta iken, yeni yaklaşım orta ve küçük denilebilecek şehirler veya kırsal bölgelerde çalışmaktadır. Öte yandan geleneksel ve yeni kalkınma yaklaşımlarının farklı özellikleri olmasına rağmen, bu iki yaklaşım birbirinin rakibi olmaktan çok birbirini tamamlayıcı olma niteliğine sahiptir. Bu kapsamda örneğin iki yaklaşımda da mekân veya bölgenin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bunun gibi her iki yaklaşımda da kurumlara verilen önem diğer bir ortak nokta olarak gösterilebilir (Yavan, 2013: 531).

Yine söz konusu her iki yaklaşımda bulunan ortak nokta olarak Tablo 1.2'den hareketle devletin finans desteğinin olması, ulusal politikaların olması ve merkezi veya ulusal hükümetin yer alması gibi özellikler sıralanabilir. Nitekim Eraydın'a göre yeni YEK yaklaşımında merkezi hükümetin gücü sadece azalmış olup tamamıyla kalkmamıştı (Eraydın, 2004: 138).

1.3. YEREL KALKINMADA EKONOMİK TEMELLİ KALKINMA

Küreselleşme boyutu, endüstriyel ölçekte organizasyon paradigmalarında önemli bir yer tutmaktadır. İşletmelerin uluslararası pazarlarda söz konusu çalışmaları, daha fazla rekabet edebilirlik ölçüsünü de ortaya koyma odaklıdır. Bu durum ise, ülkelerin kalkınma politikalarında bölgesel düzeyde çalışmaların, ekonomi çerçevesine bağlı yapılmasını desteklemektedir. Standart seri üretim sistemleri içerisinde yerel kalkınma yapısı, ekonomik ölçüde hem ülkenin genel durumuna hem de bölgede insan odaklı bir yapının da benimsenmesine yardımcı olması açısından önemlidir. Bu ölçüde

ülkelerde ekonominin mekânda yayılımı yetkin bir profilde gelişme kazanmıştır. Ekonomik desteklerin sağlanabilmesi anlayışı, bilgi ve deneyimlerin artırılarak yayıldığı bir çevrede etkisini göstereceğinden, öncelikli olarak bölgenin ekonomik yapısı iyileşmektedir. Ayrıca daha sonraki süreç, genel olarak ülke yapısına katkının sunulması üzerinedir. Bu yönleri ile yerel kalkınma anlayışı, ekonomik bir bütünlük ile daha etkin bir yapıya ulaşmaktadır (Ahiler Kalkınma Ajansı, 2017: 9).

1.3.1. Yerel Ekonomik Kalkınmanın Tanımı

1990'lı yıllarda ülkelerin bölgeleri arasındaki gelişmişlik farklarını azaltmak, yerel düzeydeki ekonomik sorunları belirlemek ve çözmek amacıyla geliştirilen Yerel ekonomik kalkınma yaklaşımı, bir yöreye has değişim süreçlerinin harekete getirilmesini sağlamaktadır. İyi tanımlanmış bir bölgenin kaynaklarını kullanarak o bölgede ekonomiyi canlandırmak ve yerel ekonomik kalkınmaya ulaşmak için yerel kontrolün sağlanması ve böylece beşeri, fiziki ve kurumsal kaynakların harekete geçirilmesi gerekmektedir (Özelçi Eceral, 2009: 46).

Yerel ekonomik kalkınma yaklaşımı çok farklı bir rol oynadığından, ilgili literatürde genel kabul görmüş bir tanım yoktur ve oldukça farklı tanımlara rastlamak mümkündür. En basit tanımıyla yerel ekonomik kalkınma; “yerelin yaşam kalitesini bir üst seviyeye çıkarma çabasıdır” (Saym, 2006). Geleneksel olarak ise, “önemli ölçüde istihdam olanağı sağlayacak büyük sanayi yatırımlarını bir yöreye çekmeyi amaçlayan teşviklerden oluşan bir strateji olarak” tanımlanmıştır (Gül, 2004:201-219).

Yerel ekonomik kalkınma yerelde yaşayanların ihtiyaçlarını temin etmek, ortak yönlerini muhafaza etmek, demokrasi ile özgürlüğü artırmak, iktisadi, sosyal ve kültürel gibi tüm alanlarda gelişimin gerçekleştirilmesi olarak ta tanımlanmaktadır (Aksakoğlu, 2007: 3).

Daha geniş bir bağlamda, yerel ekonomik kalkınma, yerel yönetimler, sosyal gruplar, özel sektör gibi farklı aktörlerin ortaklığının, iyi tanımlanmış bir sınır alanında mevcut kaynakları yönetmek, yeni iş fırsatları yaratmak, ekonomiyi canlandırmak ve rekabet gücünü artırmak için bir süreçtir (Özelçi Eceral, 2004).

Yerel ekonomik kalkınmanın gelişmesi, aynı zamanda çok farklı gelişmelerin de temeline dayalı bir şekilde oluşmaktadır. Yerel ekonomik kalkınma, kendi deneyimlerinden de esinlenmesinin bir sonucu olarak genel kabul görmüş bir

tanımlamanın dışına çıkmaktadır. Yerel kaynakların ve rekabet avantajlarının elde edilmesi, hem kamu hem de özel sektör aktörlerinin belirgin bir platforma dönüşmesine yardımcı olduğundan, ekonomik odaklı yaklaşımların da temeli bu duruma dayanmaktadır. Rekabet avantajının yakalanmasında bir araç olarak yerel ekonomik kalkınma girdileri, belirli imkânlar dâhilinde tanımlanma içerisindedir. Yerel ekonomik kalkınma bu yönde, yerel hakla beraber hareket edebilme imkânını desteklemektedir. Bu yönde özel sektörlerin, yerel sektörlerin ya da yerel topluma bağlı sektörlerin, ihtiyaçlarının tam anlamıyla karşılanabileceği sektör durumunu temsil etmektedir. Geliştirme ve iyileştirme fırsatlarının da etkin bir duruma ulaşması anlayışı, yerel ekonomik kalkınmada, her bir yöre ya da bölge avantajlarını iyileştirme niteliğindedir. Buna göre yerel ekonomik kalkınmanın belirli yönleri aşağıda maddeler halinde sıralandıkları şekildedir (Çetin, 2007: 156-157);

- Kalkınmanın gerçekleştirilmesi, tüm alansal yapılarda yerelden alınan inisiyatif ile desteklenmektedir.
- Yönetimler tek bir merkezden yapılmamaktadır. Yönetim katmanları arasında dikey işbirlikleri bulunmaktadır. Ayrıca özel ve kamu kesimleri arasında da yatay işbirlikleri mevcuttur.
- Yerelleşme, çevre gibi kalkınma odağında alansal yaklaşımlar söz konusu bir düzeydedir.
- Yerel ekonomik sistemlerin temeli, değişen ekonomik çevreye uyumun sağlanması odağındadır. Bu çerçevede her bir yörede kalkınma potansiyelinden azami düzeyde istifade edilmektedir.
- Ekonomik aktivitelerde gelişmelerin temeli, bazı şartların gerçekleştirilmesi ile sağlanabilmektedir.

1.3.2. Yerel Ekonomik Kalkınmada Amaçlar ve Başarı Etkenleri

Yörelere en belirgin temel amacı yerel ekonomik kalkınmadır. Bu amacı gerçekleştirmedeki temel ilke ise; yörenin var olan mevcut kaynaklarını ve imkanlarını en rasyonel ve verimli şekilde kullanmasıdır. Yörelere, yerel ekonomik kalkınma atılımlarını gerçekleştirebilmesi ve kalkınmaya engel olan tıkanıklıklarının ortadan kaldırılabilmesi için yerel ekonomik kalkınma amaçlarının net bir şekilde tanımlanması gerekmektedir (Çarkçı, 2008: 40)

Bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarının giderilmesi için istikrarlı bir gelişim trendi sergileyebilecek YEK anlayışının benimsemesini zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda oluşturulacak amaçların gerçekleştirilmesi ise genellikle seçilecek araçların uygunluğuyla ilişkilidir. Çünkü YEK'i ekonomik açıdan önemli hale getiren unsur belirlenen hedeflerin gerçekleştirilme düzeyidir. Bu çerçevede YEK'in temel amacı; kırsal toplumun kentsel iş ve yaşam koşulları ile uyumlu hale gelmesini ve sürdürülebilirliğin sağlanmasıdır. Bunun için yerel düzeyde refah artışının sağlanması ve ekonomik gelişmişliğin artırılması, ekonomik potansiyellere uygun politika önlemlerinin belirlenmesi ve uygulanması gerekmektedir. Bu da kamu, özel ve sivil toplum dayanışmasını ve sektör ortaklarının birlikte hareket etmelerini gerektirmektedir (Bayramoğlu, 2013: 40).

Yerel kalkınma anlayışının en önemli etkenleri içerisinde, ekonomik faydayı artırma ve sürdürülebilir ekonomiyi geliştirme niteliği mevcuttur. Bu yönde ekonomik değişkenlerin baz alınması ve kapsamlı birer girdiler sonucunda başarının elde edilmesi gereklilik arz etmektedir. Kentler arasında da rekabet edilebilir yapının desteklenmesi, halkın sosyal refahının ve yaşam kalitesinin ekonomik etkenler ile birleştirilerek çalışmaların yapılmasını kapsamaktadır. Bu durumların temelinde insan odağı yer almakla birlikte, yerel ekonomik kalkınma hedefinde en önemli amaçlar odağını da temsil etmektedir (İpek ve Öksüz, 2016: 125).

Yerel ekonomik kalkınma çabalarının en iyi duruma getirilme anlayışı, istihdam olanaklarını artırma ve özel girişimleri yaratabilme profilindedir. Bu ölçüde yeni yatırımların çekilmesi, dışa bağımlılığın azaltılması, istihdam yapısında çekiciliğin oluşturulması gibi etkenler, olumsuzlukları giderici düzeyde çalışma yapılarının geliştirilmesini desteklemektedir. Yerel ekonomik kalkınma çabalarının aynı zamanda başarı etkenli olabilmesi, belirli amaçların benimsenmesi ve iyileştirilmesi ile de ilişkilidir. Söz konusu bu amaçlar ise, aşağıda maddeler halinde sıralandıkları üzeredir (Tunçsiper ve Yılmaz, 2009: 54);

- Yerel veya bölgesel ekonomilerde, insanların ya da doğal kaynakların gücünü daha verimli bir şekilde kullanarak ekonomik üstünlüğün sağlanması hedeflenmektedir. Böylece rekabet gücü de artırılmaktadır.
- Kent genelinde sektörlerin tamamında, ekonomik boyutlarda ilerlemelerin ve gelişmelerin sağlanması hedeflenmektedir.

- Dışlanmış gruplar genel bağlamda yerel ekonomilere katılımlarını destekleyici yöndedir. Yerel ekonomik kalkınmada geliştirici nitelikler, adaletli bir yapıda çalışma perspektifinin oluşturulmasına yardımcı olmaktadır.
- İşletmelerin verimliliğini artırma düşüncesinde, yeni işletmeleri yapma ve teknolojik donanımlı olma durumu hedeflenmelidir. Kent genelinde yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, bu şekilde daha belirgin bir potansiyelde oluşturulabilmektedir.
- Yeni yatırımların yapılması ve hem ekonomik çeşitlendirmelerin sağlanması hem de ekonomik büyümeye yardımcı olma özellikleri, dikkatli bir düzeyde geliştirilebilmektedir.
- Yerel-bölgesel ekonomilerde, kaynakların dışarıdan daha fazla düzeyde girmesi sağlanmaktadır. Böylece kendilerine özgü ürünler ile kaynaklar daha iyi bir şekilde pazarlanabilmektedir. Bu nedenle söz konusu bu strateji, ciddi düzeyde bir kaynak teşkil etmektedir.

YEK, yerel düzeyde ve bu sayede ulusal düzeyde sosyo-ekonomik gelişmişliği yükselterek, kalkınma noktasında geri kalmışlığı en aza indirmenin temel yollarından biridir. YEK yoluyla her bölgenin yerel potansiyelleri harekete geçirildiğinde; yerel gelir dağılımı adaletini sağlamak, çevresel kaliteyi yakalamak, yönetim uygulanmasını gerçekleştirmek ve yerel katılımcılık ile demokratikleşmeyi artırmak gibi birçok unsur etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilebilecektir (Sakınç, 2013: 26).

İKİNCİ BÖLÜM

TURİZİM SEKTÖRÜ VE YEREL EKONOMİK KALKINMADA ETKİSİ

II. Dünya Savaşı'ndan sonra büyük bir gelişme gösteren turizm sektörünün dünya genelindeki payı son derece önemlidir. Büyük kitleleri ilgilendiren turizm sektörüne ekonomik açıdan baktığımız zaman döviz girdisi sağlanması, dış ticaret açıklarının ve işsizliğin azaltılması konularında yeri ve önemi göz ardı edilemeyecek şekildedir. Bunun yanında turizme sadece ekonomik bir olaymış gibi bakmak yanlıştır. Turizm ve sosyal yapıyı etkileyen bir harekettir. Ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal ve çevresel yönleri bulunan turizm tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de giderek artan bir öneme sahiptir.

2.1. TURİZMİNİN TANIMI SEKTÖRÜN OLUŞUMU VE ÖZELLİKLERİ

Turizm kelime kökeni olarak tur atma, dönüş anlamına gelen “tour” sözcüğünden türemiştir, ancak tour kelimesinin kökeni araştırılıp daha da derine inildiğinde “tour” sözcüğünün de İbranicede anlamı öğrenme, araştırma olan “torah” sözcüğünden gelmiş olduğu görülür (Kozak ve Bahar, 2012:2).

Türkçede kullanılan “Seyyah” kelimesi “turist”, “seyahat” kelimesi ise “turizm” deyimlerinin karşılığıdır. Fransızcadan gelip dilimize yerleşmiş olan “turist”, “turizm” ve “turistik” kavramları ilk olarak İngilizler tarafından kullanılmıştır. Birçok uzman ve bilim adamı tarafından tanımlanmaya çalışılmış olan turizmin en çok sözü edilen ve İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından benimsenen tanımını 1941 yılında W.Hunziker yapmıştır. Bu tanıma göre turizm; “para kazanma amacına dayanmayan ve devamlı kalış biçimine dönüşmemek kaydıyla, yabancıların bir yerde konaklamalarından ve bir yere seyahatlerinden doğan olay ve ilgilerin tümüdür” (Ürger, 1992: 10).

Dünya Turizm Örgütü ve Birleşmiş Milletlerin 1994 yılında yapmış olduğu tanıma göre turizm; insanların, eğlence, iş veya diğer amaçları doğrultusunda yaşamış oldukları yerin dışında başka bir yere gitmesi ve seyahat başlangıç süresini takip eden zaman içerisinde bir yılı geçmemek üzere gittikleri yerlerde kalmaları olarak tanımlamıştır (Glaesser, 2005: 15).

İnsanların buldukları yerlerden başka yerlere gitmeleri çok yeni değildir, zamanla gidiş amaçlarına göre çeşitlilikler meydana gelmiştir. İlkçağ ve Ortaçağ'da ticari amaçla da olsa seyahat edilirken, Yeniçağ'da artık, tanımak, merak etmek nedeniyle, sanat, bilim ve politik nedenlerle seyahatler yapılmaya başlanmıştır (Akat, 2000: 8-9). Turizm, Birinci Dünya Savaşı'na kadar lüks bir gereksinim ve 1960'lı yıllara kadar kültürel bir hareket olmuştur (İlkin ve Dinçer, 1991:5) Gelişmesi ise, sanayi uygarlığı ile başlamıştır. Sanayi uygarlığı, üretim ekonomisinden tüketim ekonomisine geçişi sağlayan gelişmeleri de beraberinde getirmiştir (Usta, 2014:28). Sonuç olarak, uygarlık düzeyindeki artış, ülkelerin yakınlaşması, yaşam standartlarındaki artış ve çalışma saatlerindeki azalma nedeniyle giderek daha fazla seyahat başlamış ve bu artan seyahat eğilimleri sonucunda turizm olgusu daha geniş bir coğrafi alana yayılmıştır (Alaeddinoğlu ve Can, 2007: 51).

Uçkun (2004) ise, farklı ülkelerden milyonlarca insanın, günlük hayatlarını devam ettirdikleri yerlerden geçici sürelerle ayrılarak gittikleri bölgelerdeki doğal alanları, plajları, kültürel mirası görmek, tanımak, dinlenmek, spor, tedavi, din, öğrenme gibi sosyal ve kültürel gereksinimlerini karşılamak amacıyla yaptıkları gezilerden doğan ilişkiler bütünü olarak tarif etmektedir.

Turizm sadece bir seyahat ve konaklama olayı değil aynı zamanda endüstri yönü olan bir olaydır. Müşteri çekmek ve müşteriye hizmet etmek gibi turistlerin yararlanacağı donanımın oluşturulması turizm faaliyetlerinin “ağır ve entegre bir hizmet endüstrisi” olduğunu ortaya koymaktadır (Durgun, 2006: 6).

Turizm kavramı öncelikli olarak konaklama olgusu üzerine geliştirilmiştir ancak ilerleyen zamanlarda seyahat etme kavramının da dâhil edilmesi gerekliliği doğmuş ve kavramın şekillenmesi konaklama ve seyahat üzerine olmuştur. Günümüz turizmi konaklama ve seyahat kavramlarını içerdiği gibi bireylerin istekleri ve arzularına göre şekillenen süreci de benimsemiş ve buna bağlı olarak farklı ülkeler tarafından turizmin tanımlaması konusunda bazı değişiklikler yapılmıştır (Kozak vd. 2014;4).

Turizm insanın insana hizmet ettiği beşeri ilişkiler bütünüdür. Temel amacı dinlenmek ve rekreatif faaliyetlere katılmak olan turizm boş zamanların merak, din, kültür, eğitim-öğretim, sağlık ve spor gibi değişik faaliyetler ile değerlendirilmesini sağlar (Gürdal, 2001: 12). Her ne kadar doğal felaketler, salgın hastalıklar ve terör gibi olaylar, bölgesel ya da küresel bazda turizmde zaman zaman dalgalanmalara neden olsa da önemli bir ekonomik etkinlik olan turizm hızlı gelişimini bugün olduğu gibi gelecekte de koruyacaktır. Çünkü insanların turizm talebi de her geçen gün artmaktadır.

Ülkeler de ekonomilerindeki çıkmazları ekonomik ve sosyal yönden önemli bir etkinlik haline gelmiş olan turizm ile aşmaya çalışmaktadırlar (Somuncu, 2006: 163).

Turizm taşıdığı özellikler nedeniyle diğer sektörlerden oldukça farklıdır. Sektörün ürünü hem diğer ürünlerle, hem de ulusal ve uluslararası turistik ürünlerle rekabet halindedir. Bununla birlikte turizm ürünlerinin stok edilebilmesi diye bir durum söz konusu değildir. Üretildiği gibi tüketilmelidir ve tüketici üründen yararlanmak için üretildiği yere gelmek zorundadır. Yani üretim tüketimin olduğu yerde gerçekleşmektedir (Ünüsün ve Sezgin, 2004:51; Kozak, 2006:130-133).

Turizm sektörünün ekonomi içerisindeki etkisinin tam olarak anlaşılması açısından turizm sektörünün tanımını yapacak olursak, “turizmin tanımındaki fonksiyonları kapsayan hizmetler sektörü ağırlıklı olmak üzere diğer sektörlerden kısmen faydalanarak, serbest ve ekonomik mal-hizmetleri değerlendirerek turizmde bir endüstri oluşturmak için ekonominin belirli bir alanında ortaya çıkan yatırım, tedbir, planlama ve uygulama faaliyetlerinin bütünü” şeklinde ifade edilebilir (Tutar ve Tutar, 2004: 22). Tanımdan da anlaşıldığı gibi turizm sektörü yalnızca konaklama ve seyahat olguları üzerinde değil, bununla birlikte pazarlama, fiziksel planlama olguları üzerinde de durulduğu görülmektedir. Turizm sektörü hizmetler sektörü ağırlıklı olmasına rağmen diğer sektörleri de kısmen kapsamaktadır. Açık bir ifade ile belirtmek gerekirse yapısal olarak 5 temel bileşenden ibaret olan turizm olayı bir sektörler kesitidir. Bu bileşenler; konaklama-yeme içme, ulaştırma, çekim özellikleri, kamu ve özel kuruluşlar ve seyahat ticareti yapan kuruluşlardır (Soyak, 2005: 10.)

2.2. TURİZM SEKTÖRÜNDE İŞLETME TÜRLERİ

Günümüz turizminde her geçen gün yeni bir şeylerin ortaya çıkması ve talepte yaşanan değişiklikler doğal ve kültürel mekânların, termal merkezlerin, yaylaların, koruma altına alınan bölgelerin vb. önemli yerlerin turizmin içerisine dâhil olmasını sağlamış ve bunlara bağlı olarak turizm kavramlarında değişiklikler meydana getirmiştir (Emekli, 2005:101).

Farklı ihtiyaçlardan oluşan turizm talebini karşılamada etkili olan işletmelerin sayısı artmaktadır ve özellikleri farklı olduğu için sınıflandırmak zorlaşmaktadır (Aktaş, 2002:11). Bununla birlikte, turizm hareketlerinin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla, turist mal ve hizmetlerini üreten ve pazarlayan işletmeler, turistlerin temel ihtiyaçlarını dikkate alarak bir ayrıma tabi tutulduğunda; Konaklama İşletmeleri,

Yeme-İçme İşletmeleri, Ulaştırma İşletmeleri, Aracı İşletmeler, Diğer Üretim ve Hizmet İşletmeleri, olarak sıralanmaktadır (Öztaş, 2002: 79).

2.2.1. Konaklama İşletmeleri

Devamlı yerleşme yerini geçici olarak terk eden kişinin en önemli ihtiyaçlarından biri konaklamadır. Turistin değişik mekânlarda geceleme ihtiyacını karşılayan tesisler konaklama işletmeleridir. Turistik bir yörenin yabancılar tarafından ziyaret edilebilmesi, konaklama imkânları ile yakından ilgilidir (Akat, 2000:81).

Konaklama şirketlerinin en önemli grubu otellerden oluşmaktadır. Oteller; yapı, ekipman, konfor, müşteriye sunulan hizmet kalitesi gibi geçici konaklama istenen doğası, yeme-içme ve eğlence gereksinimleri için bir ücret karşılığında durulacak konaklama tesisleridir. Otelleri sahip olduğu özelliklere göre aşağıdaki şekilde sınıflandırmak mümkündür (Kozak vd., 2001:50-53);

- **“Konaklama Amacı Bakımından;** Otel işletmesinin sunduğu konaklama hizmetinin amacına göre yapılan sınıflandırmalardır. Termal Turizm Tesisleri, Sayfiye Otelleri, Kongre Otelleri, Dağ ve Spor Otelleri gibi.
- **Faaliyet Süresi Bakımından;** Otelin hizmet verdiği süre alınarak gruplandırma yapılmaktadır. Örneğin; Devamlı Oteller, Mevsimlik Oteller.
- **Buldukları Yere Göre;** Otellerin ulaşırma araçları ile bağlantılarım ve onlara olan yakınlığını göz önünde bulundurarak gruplandırma yapılmaktadır. Havaalanı Otelleri, İstasyon Otelleri, Kent Merkezindeki Oteller, Liman Otelleri gibi.
- **Büyükükleri Bakımından; Küçük** (100 ve daha az oda sayısı), orta(100 ile 300) ve büyük (300 ve daha fazla oda sayısı) ölçekli otel işletmeleri şeklinde sınıflandırma yapılmaktadır.
- **Hukuki Özellikleri Bakımından;** Belediye Belgeli Otel İşletmeleri ve Turizm İşletme Belgeli Otel İşletmeleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır”.

2.2.2. Yeme-İçme İşletmeleri

İnsanların yeme-içme gereksinimlerini karşılamayı amaç edinen bu işletmelerden bazıları; Konaklama İşletmeleri İçinde Yer Alan Yiyecek-İçecek Birimleri, Bağımsız Restoran İşletmeleri ve Kulüp İşletmeleridir. Konaklama

İşletmeleri İçinde Yer Alan Yiyecek-İçecek Birimlerinde Turizm Yatırım ve İşletmeleri Nitelikleri Yönetmeliğine göre yiyecek-içecek hizmetlerinin ne ölçüde verileceği belirlenir. Bağımsız Restoran İşletmeleri; geniş menü seçenekleri olan ve garsonlar tarafından hizmet sunulan geleneksel restoranlar ve sınırlı menü ve genellikle şelf servis hizmeti verilen Amerikan tipi restoranlar olarak gruplandırılır. Bunun dışında, ülke mutfaklarına göre de gruplandırılmaktadır. Kulüp İşletmeleri ise; belli amaçlara ve ilgi alanlarına yönelik grupları bünyesinde bulundurmakta ve onlara yiyecek-içecek hizmeti sunmaktadırlar (Tunç ve Saç,1998: 56)

Yeme- içme işletmelerinin ekonomik etkileri yadsınamaz. Gelir ve istihdam sağlama bakımından oldukça önemli işletmelerdir. Ayrıca yerel alanda tarım sektörünün gelişmesinde de etkilidirler. Fakat bu İşletmelerin hizmet sunduğu yerde tarım sektörünü olumlu yönden etkileyebilmesi için ileriki bölümlerde açıklanan sorunların çözümlenmesi gerekmektedir.

2.2.3. Ulaştırma İşletmeleri

Ulaşım sadece insanları bir yerden diğerine taşımakla kalmaz, aynı zamanda gittikleri ülkenin veya bölgenin ekonomik ve turistik yönlerini geliştirir ve o bölgenin sosyal yaşamında canlılık kazanır. Geçmişte, birçok ülkenin ekonomik ve turistik gelişimi ulaşım hizmetleri ile mümkün olmuştur (Usta, 2014: 35-36).

Bir destinasyondaki ulaştırma hizmetlerinin kalitesi turistlerin tercihlerini etkilemede önemli bir faktördür. Bu nedenle ulaşım, yerel bir alanda turizmin geliştirilmesi için alınması gereken tedbirlerin başında gelmektedir. Turizmin gelişmesi ulaştırma hizmetlerinin gelişmişliğine bağlı iken sektörün gelişmesi de bu hizmetlerin kalitesinin artmasına neden olacaktır. Ulaştırma ile turizm sektörü arasındaki bağ oldukça güçlüdür.

Uluslararası turizm olayının gerçekleşmesi için gerekli olan ulaştırma işletmelerinden en önemlisi havayolu işletmeleridir. Özellikle 1960'lı yıllarda tüm dünyada yaşanan turizm patlaması sonucunda ulaştırmanın hiçbir dalında yaşanmayan gelişmeler gerçekleşmiştir. Bu gelişme tarifeli seferlerin yanında, kiralık (charter) seferler ile yapılan taşımacılıkta da yaşanmıştır (Ahipaşaoğlu ve Arıkan, 2003: 112-117). Charter uçuşları daha ekonomik olması nedeniyle kitle turizminin gelişmesinde büyük bir öneme sahiptir ve günümüzde yaygın olarak kullanılmaktadır.

Karayolu taşımacılığı tercih sıralaması içerisinde ikinci sırada yer almaktadır. Ekonomik kalkınma ve toplum refahının gelişmesinde büyük katkıları olan karayolları büyük bir ekonomik faaliyet alanıdır. Fakat taşımacılıkta üstlendiği işlevlere karşılık uluslararası turizmde zaman ve uzaklık faktörlerinden dolayı havayollarına göre daha az tercih edilmektedir. Turizme genellikle; havayolu ile gelen turistlerin varış noktası ile konaklayacakları turistik merkez arasında ulaşımlarının sağlanması ve araba kiralama hizmetleri ile katkı sağlamaktadır (Yağcı, 2003: 106)

II. Dünya savaşına kadar turizm hizmetinde büyük rol oynayan tren, aynı önemini sürdürememiştir. Aslında demiryolu ulaşımı ekonomik ve toplumsal gelişmeyi sağlayan, toplu taşımayı gerçekleştiren, turizmde seyahatleri kitlelere yayan ve sosyal turizmi yaratan bir ulaştırma türüdür.

Turizm ulaştırmasında, hava taşımacılığı önde geliyor olsa da denizyolu taşımacılığı da büyük, konforlu ve hızlı lüks yolcu gemilerinin kullanılması nedeniyle önemli bir role sahiptir. Denizyolları özellikle turistik bir ulaştırma türü olmanın yanı sıra, turistlerin tatillerinin bir kısmını geçirdikleri, konaklama ve yiyecek içecek ihtiyaçlarını karşıladıkları bir tesis özelliği taşıması nedeniyle de eşsiz avantajlara sahiptir (Usta, 2014:39; Ahıpaşaoğlu ve Arıkan, 2003:91).

2.2.4. Aracı İşletmeler

Aracı kuruluşlar, tüketicilerin uygun yer ve zamanda ihtiyaç duydukları mal ve hizmetlerin sayısını ve kalitesini sağlayan ve tüketicileri buraya taşıyan tur operatörleri ve seyahat acentelerinden oluşur.

Tur operatörü; tatil amaçlı yer değiştirmeyi sağlamak için gerekli hizmetleri bir araya toplayıp, paket bir ürün halinde halka satan üreticilerdir. Değişik hizmetleri organize ederek, esas üretici işletmelerle müşteriler arasında aracılık görevi yaparlar. Tur operatörleri uzmanlık alanlarına(turizm çeşidine, gidilecek yöreye göre, ulaştırma aracına göre vb.) ve İşletme büyüklüğü ve üretim şekillerine göre(sadece üretici olan, toptancı üretici olan) çeşitli şekillerde sınıflandırılabilir (Hacıoğlu, 2000:86-87).

Seyahat acenteleri ise günümüz ekonomisinin güncel ve gelişim kabiliyetine sahip olup, turizm ve seyahat endüstrisinin sürekli gelişimi, modern, gelişmiş yöntemlerle pazarlama ve satış organizasyonları tarafından üretilen mal ve hizmet üretmektedir (Mısırlı, 2002:33) Ticari kuruluşlardır, turistlere gereken bilgileri vermektedirler ve kara, hava ve ulaşım araçları ile ulaşım imkânları sağlamaktadırlar.

İncoming, outgoing ve ingoing acentalar olarak sınıflandırılmaktadırlar (Denizer, 1992:93) İncoming acentalar; dışarıdan gelen turistlerin çeşitli seyahat hizmetleri ile ilgilenirler. Outgoing acentalar; yurtdışındaki turistlerin, yurtdışındaki seyahatlerini organize ederler. İngoing acentalar ise; yurt içindeki turistler için, yine yurt içine seyahatler organize ederler.

2.2.5. Diğer Üretim ve Hizmet İşletmeleri

Turizm sektörünün gelişmesinde katkısı bulunan ve hizmetin çeşitliliğini ve kalitesini arttıran işletmeleri doğrudan ve dolaylı hizmet veren işletmeler olmak üzere iki kısıma ayırmak mümkündür. Bu işletmeleri; animasyon işletmeleri, sigorta işletmeleri, finans işletmeleri, araç kiralama işletmeleri, hediyelik eşya işletmeleri, tatil turizmine yönelik ürünlerin satıldığı işletmeler, çeşitli turizm türlerine yönelik malzemeleri üreten ve pazarlayan işletmeler(av turizmi için tüfek, mermi vb.) şeklinde sıralamak mümkündür (Tunç ve Saç,1998).

Turizm sektörünün ürettiği gelirler açısından bakıldığında konaklama ve ulaşım hizmetlerini yürüten İşletmeler önemli rol üstlenmiş olsalar da, sektörel olarak elde edilen gelirlerin arttırılmasında konaklama ve ulaştırma hizmetlerini tamamlayan yukarıda bahsedilen diğer işletmelerin katkısının büyük olduğu görülmektedir. Turistlerin ulaştırma, eğlence, hatıra eşya vb. mal ve hizmetler için yaptıkları harcamalar sadece turizm sektörü için gelir oluşturmakla kalmayıp, sektörler arası İleri-geri bağlantılarla çok daha geniş alana yayılan harcama kanallarının oluşmasını da sağlamaktadır (Temizkan ve Temizkan, 2005:333-342).

2.3. TURİZMİN GELİŞMESİNE ETKİ EDEN UNSURLAR

Her geçen gün artan dünya nüfusu, sosyo-ekonomik yaşamda meydana gelen olumlu değişimler, teknolojiye yaşanan hızlı ilerlemeler, insanların eğitim ve kültür seviyesinin artması turizme bakış açısının da değişmesine neden olmaktadır. İnsanların turizm faaliyetlerine katılmasına etki eden psikolojik, ekonomik, sosyal birçok faktör vardır. Bunlar bir ülkenin, bölgenin veya yörenin tercih edilmesini sonuç olarak ise turizm açısından geleceğini de etkileyen unsurlardır.

Turizmin gelişmesine etki eden unsurları şöylece özetlemek mümkündür:

Teknolojik İlerlemeler; Turizmin gelişmesindeki en önemli faktör ulaşım araçları teknolojisindeki gelişmelerdir. Ulaşım, turizm olgusunun en önemli ayağı oluşturur. Ulaşım ile birlikte iletişim araçlarındaki gelişme ve çeşitlilik turizmin gelişmesini sağlayan diğer önemli faktördür. İletişim araçlarındaki gelişmeler, kişilerin başka bölgeleri daha yakından tanımalarına ve istenilen bilgilere kolayca ulaşmalarını sağlar (Öztaş, 2002: 36). Ulaşım ve iletişimde meydana gelen gelişmeler ile birlikte sektörün teknolojisinde sağlanan gelişme ve standartlaşma da turizmin gelişmesine etki eden önemli bir faktördür. Günümüzde turizme hizmet eden işletmelerin bilgisayar teknolojisini kullanması gerek kendi aralarında gerekse turizm olayına katılacak kişiler ile yapılan işlemlerini daha kolay hale getirmektedir. Turizme hizmet eden işletmelerin yeni teknolojileri kullanmaları beraberinde tüketici isteklerini zaman kaybetmeden karşılama olanağını da sağlamaktadır. Bu da günümüzde turizmin gelişmesine etki eden önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gelir Düzeyinin Artması; Turizm ile gelir birebir ilişki içindedir. Toplumların dolayısıyla da bireylerin gelirlerinde ortaya çıkan artışlar turizm olayına daha geniş halk kitlelerinin katılmasını sağlamaktadır. Yapılan araştırmalar, bireylerin gelir düzeyinin artması ile turizm hareketlerine katılma arasında doğru yönde bir ilişkinin olduğunu göstermektedir (Kozak vd., 2001:38).

Boş Zaman ve Ücretli İzinlerin Artması; Boş zaman ve gelir seviyesi insanların turizm olayına katılmasında en önemli iki koşuldur. İnsanların ne kadar boş zamanı olursa olsun, bu zamanı değerlendirecek kadar gelirleri yoksa turizm olayına katılmaları imkânsızdır. Bu nedenle, boş zaman ve ücretli izin hakkının kazanılması, turizm olayına katılmanın iki önemli unsurudur. Haftalık çalışma süreleri birçok gelişmiş ülkede 40 saatin altına düşmüştür. Çalışma zamanındaki azalış, gelir seviyesinin artmasıyla sonuçlanınca turizm olayına katılma oranı artmıştır. Bu ise turizmin gelişmesinde önemli rol oynamıştır. (Öztaş, 2002:36)

Nüfus Faktörü; Dünya nüfusunda meydana gelen sürekli artışın doğal bir sonucu olarak turizme katılanların sayısında da bir artış olmaktadır. Dünyanın demografik yapısındaki değişimler, turizm hareketlerinde miktar bakımında değişmeyi de beraberinde getirecektir (Usta, 2014: 25).

Eğitim Seviyesinin Artması; İnsanların eğitim seviyelerinin artması daha fazla gelir ve sosyal statü sağlayan mesleklerde çalışma olasılığını da arttırmaktadır. Bu kişilerin yaşamdan beklentilerinin, kültüre], birikimlerinin artması zamanla turizm bilincinin oluşmasına, turizme bakış açısının değişmesine neden olmuştur. Eğitim seviyesinin artması turizme katılma olayının da artmasını sağlamaktadır.

Şehirleşme Oranının Artması; Kent yaşamının beraberinde getirmiş olduğu sorunları ve yorgunluğu atmak isteyen kişiler dinlenmek için farklı ortamlara gitme isteği duyarlar. Dolayısıyla şehirleşme oranının artması turizmin talebinin de artmasına ve turizmin daha da gelişmesine neden olmaktadır (Özdemir Yılmaz, 2009: 57).

Gençlik Faktörü ve Üçüncü Yaş Faktörü; Turizm günümüzde genç kesimin temel ihtiyaçları arasında önemli bir yere sahiptir. Sektörün tüketici grubu atasında payı büyüktür. Her geçen gün ortalama tüketim eğilimi artan bir kesim haline gelen gençler sektörde payı gittikçe artan bir kitle haline gelmektedir. Bununla birlikte sektörde önemi giderek artan diğer bir kitle ise üçüncü yaş döneminde olanlardır. Ortalama insan ömrünün uzaması, boş zamanlarının artması beraberinde turizm için yararlanacak zamanın da artmasını sağlamaktadır. Bu yaş grubunda olanların gün geçtikçe artması turizm hareketlerinin geleceğini belirleyen önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Özdemir Yılmaz, 2009: 57).

Psikoloji Faktörü; Yüksek gelir elde eden kesimler arasında yeni tüketim tercihleri ortaya çıkmaktadır. Başkalarına karşı üstünlük elde etme ve moda gibi faktörler tüketim kalıplarındaki değişimleri etkileyen önemli unsurlardır. Günümüzde meydana gelen bu değişimlerden en çok etkilenen sektör turizm olmuştur. Moda, prestij ve gösteriş turizm talebi üzerindeki fiyat unsurunun negatif etkisini azaltabilen en önemli faktörlerdendir. Özellikle turistik bölgelerdeki turizm ürünleri çoğunlukla moda eğilimlerinin etkisi altındadır. Günümüzde tatil ve tatil için gidilecek yer tercihi yüksek gelir seviyesine sahip kişiler için bir yaşam biçimi haline gelmiştir. Aynı koşulları sunsa bile daha pahalı olan yer bir sınıfa ait olma veya bir kimliği vurgulamakla bağlantılı olduğu düşünüldüğünden bu kesim tarafından tercih edilir hale gelmektedir (Özdemir Yılmaz, 2009:58).

2.4. TURİZMİN EKONOMİK ETKİLERİ

Turizm, çoğunlukla ekonomik açıdan ele alınan bir sosyal faaliyettir. Turizmin önemli gelir getirici ve döviz getirici özelliği nedeniyle ekonomik yaklaşım yaygınlaşmıştır. Bugün, ekonomik ve kitlesel bir fenomen haline gelen turizmin ülke ekonomileri üzerindeki olumlu etkileri, ekonomik yönünü daha da öne çıkarmıştır. 20. yüzyılın sonunda, ülkenin ekonomileri darboğazların çözümünde ulusal ve uluslararası ekonomik sorunlarla karşı karşıya ve Turizm süspansiyon, dinamik ve ekonomik özelliği ile kalkış neredeyse noktasıdır (Kozak vd., 20001: 79).

Son yıllarda ekonomik ve sosyal alanlardaki köklü değişimlerle birlikte turizm sektörü de önemli gelişmeler göstermektedir. Yaşadığımız zaman dilimi içerisinde turizm, etkileri, olanakları, kapsadığı sektörler gereği zamanla artan bir sosyal, kültürel ve ekonomik bir olaya dönüşmüştür.

Turizm sektörünün ulusal ve uluslararası boyutu dikkate alındığında, gelişmiş bölgelerden az gelişmiş bölgelere doğru önemli bir döviz akışı olmaktadır. Gelişmişlik seviye farkı olan bölgeler arasında gerçekleşen döviz akışı, bölgelerin ve yörelerin kalkınma sürecinde kullanılacak finansal kaynak temini noktasında önemli bir katkı sağlamaktadır (Durgun, 2006:78).

Sektörünün taşıdığı özellikler nedeniyle ekonomiye olan katkıları oldukça fazla olmasına karşın birtakım olumsuz etkileri de söz konusudur. Ancak, turizmin tartışılan ekonomik boyutunu ön plana çıkarabilmek için yapılan çalışmaların birçoğunda, kullanılan yöntemlerde ise eksiklikler ve yanlışlıkların olduğunun da belirtilmesinde yarar vardır. Bir ülke ekonomisine olan katkılarını bütünüyle değerlendirecek güvenilir bir yöntem bulunmamaktadır. Fakat çeşitli yöntemler yoluyla ekonomik etkileri ölçülmeye çalışılmaktadır (Unur, 2004:115).

Çalışmanın devam eden bölümünde, bahsedilen ve genel kabul gören turizmin ülkenin ekonomisi üzerinde yarattığı etkilerin neler olduğu ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır.

2.4.1. Ödemeler Dengesinde Etkisi

Ödemeler dengesi kavramı; belli bir dönemde (genellikle bir yıl) bir ülkenin tüm yabancı ülkelerle olan ekonomik ilişkileri gösteren bir tablo olarak tanımlanmaktadır. Belirli bir sisteme göre tutulan kayıtlarla düzenlenen bu tablo, belli bir dönemde, bir ülkede oturan kişi ve kurumların diğer bir ülkeye yaptıkları her türlü ödemelerle, o ülkeden yapılan ödemeleri, ülkeler arası her türlü ekonomik işlemleri, dışalım ve dışsatım nedeniyle ortaya çıkan her türlü borç ve alacakları gösterir. Diğer bir anlatımla, bir ülkenin ödemeler bilançosu; o ülkenin belirli bir zaman süresi içindeki bütün ekonomik işlemlerine ait bilanço şeklindeki istatistiksel kayıtları ifade eder (Uğur, 2000).

“Turizm sektöründe, bir tüketici tercih ettiği bir turistik ürünü satın almak ya da ona sahip olmak için o ürünün bulunduğu ülkeye (bölgeye) gitmek zorundadır. Söz konusu kişinin yapacağı çeşitli harcamalar, o ülkenin ödemeler dengesi üzerinde olumlu etki yapacaktır. Diğer sektörlerde ise, bir ürünü ihraç ederek döviz girdisi sağlayabilmek için çeşitli ulaşım

araçlarından yararlanılacak ve bu amaçla bazı harcamalar yapmak gerekecektir. Bu nedenle, diğer sektörlerde (sanayi, tarım gibi) yapılacak uluslararası ticari ilişkilerde mal ve hizmet ile döviz akımı arasında ters ve çift yönlü bir ilişki kendini gösterirken, turizm sektöründe turist ve döviz akımı aynı merkeze yönelik olduğundan tek yönlü bir ilişki söz konusudur” (Kozak, 1995).

Turizmin ödemeler dengesine etkisini belirlemeye çalışırken;

- Ülke vatandaşlarının turist olarak yurt dışına çıkmalarının oluşturduğu etkiler,
- Turist olarak ülkeye gelen yabancıların neden olduğu etkiler, şeklinde ayırım yapılması yararlı olacaktır.

Her iki etkinin birlikte ele alınması halinde, ülkenin “dış turizm” bilançosunu hazırlamak gerekmektedir. Tablo 2, bir ülkenin dış turizm bilançosunun aktif ve pasifinde yer alabilecek kalemler hakkında fikir verebilmek amacıyla çizilmiştir (Kozak vd., 2000: 83). Bir ülkenin dış turizm bilançosunun pasifinde "turist gelirleri", bilançonun aktifinde "turist giderleri" yer almaktadır. Bilançonun pasifinde yer alan toplam turistik gelirlerin, bilançonun aktifiyle arasındaki fark, ödemeler dengesinin olumlu veya olumsuzluğunu ifade eder (Kabasakal, 1993). Bir başka anlatımla, ülke vatandaşlarının turist olarak yurt dışına çıkmaları ülke dışına döviz çıktısına neden olacağından ödemeler dengesini (aktifinde) olumsuz yönde etkiler, öte yandan yabancıların turist olarak ülkeye gelmeleri ülkeye döviz girdisi sağlayacağı için ödemeler dengesini (aktifinde) olumlu yönde etkiler.

Tablo 2
Dış Turizm Bilançosu

AKTİF (Döviz Girdileri)	PASİF (Döviz Çıktıları)
1. Turistlerin konaklama giderleri	1. Vatandaşların dış ülkelerdeki konaklama giderleri
2. Turistlerin ulaştırma işletmelerine yaptığı ödemeler	2. Vatandaşların dış seyahatlerde yabancı ulaştırma işletmelerine yaptıkları ödemeler
3. Turistlerin yeme-içme için yaptığı ödemeler	3. Vatandaşların yurt dışında yeme-içme harcamaları
4. Turistik tüketim malları dışsatımı	4. Vatandaşların yurt dışında yeme-içme harcamaları
5. Turistik amaçla yurt dışından gelen yabancı sermaye	5. Turistik yatırım amacıyla yurt dışına çıkan sermaye
6. Dış ülkelerdeki turizm yatırımlarından kar transferi	6. Yabancı turizm yatırımlarının kendi ülkelerine kar transferi
7. Yabancılara kiralanan turizm tesislerinin kira gelirleri	7. Yabancı ülkelerde kiralanan turizm amaçlı tesislerin kira ödemeleri
8. Yurt içinde eğitilen yabancı turizm personelinin eğitim ödemeleri ve diğer harcamalar	8. Yurt dışında eğitilen turizm personelinin eğitim ve diğer giderleri
9. Yabancıların yaptıkları turizm amaçlı reklam ve tanıtma harcamaları	9. Dış ülkelerde yapılan turistik amaçlı reklam ve tanıtma giderleri
10. Yabancı turizm işletmelerinden alınan komisyonlar	10. Yabancı turizm işletmelerine yapılan komisyon ödemeleri
11. Dış ülkelerin ulusal turizm ve tanıtma bürolarının yaptığı tüm harcamalar	11. Dış ülkelerde açılan ulusal turizm ve tanıtma bürolarının tüm giderleri
12. Yabancı seyahat bürolarının giderleri	12. Dış ülkelerde yerli işletmelerin büro giderleri
13. Yabancıların ulusal banka ve sigorta kuruluşlarına yaptıkları komisyon	13. Vatandaşların dış ülkelerdeki banka ve turizm sigorta
14. Yabancıların rehberlik hizmetleri için yaptıkları ödemeler	14. Vatandaşların dış ülkelerde rehberlik hizmetleri için yaptığı ödemeler
15. Yabancıların eğlence yerlerindeki harcamaları	15. Vatandaşların yurt dışında eğlence yerlerinde yaptığı harcamalar
16. Turistlerin park, müze ve benzeri yerler için ödedikleri giriş ücretleri	16. Vatandaşların yurt dışında park, müze ve benzeri yerler için ödedikleri giriş ücretleri
17. El sanatları ve hediyelik eşya satışları	17. Hediyelik ve hatıra eşya satın alımları, anı ve hediye amaçlı eşya satın alımları
Diğer döviz girdileri	Diğer döviz çıktıları

Dış turizm bilançosu, bir ülkenin diğer ülkelerle olan turistik ilişkilerinden doğan döviz hareketlerini yıllık olarak ifade eden bir bilançodur (Holloway, 1998). Dış turizm bilançosu incelendiğinde, uluslararası turistik hareketlerin yalnızca ülkeye turist giriş ve çıkışı ile olmadığı görülür. Bu sebeple turizmin ödemeler dengesi üzerindeki etkilerini, dış turizm bilançosunu değişik bir yaklaşımla inceleyerek açıklamak mümkündür. Turizmin ödemeler dengesi üzerindeki etkileri birincil, ikincil ve üçüncül etkiler şeklinde değerlendirilebilir. Birincil etkiler, yurt dışından gelen turistlerin yaptıkları günlük harcamalar sonucu ortaya çıkar. Doğrudan ve hızla meydana geldikleri için nispeten ölçülmesi kolay etkilerdir. Söz konusu harcamalar, konaklama, eğlence, alışveriş, ulaştırma gibi alt başlıklara ayrılarak kolaylıkla belirlenebilir. Bu harcamalardan elde edilen dövizler ödemeler dengesini olumlu etkilemektedir. İkincil ve üçüncül etkiler daha karmaşık bir şekilde meydana geldiklerinden belirlenmeleri oldukça zordur. Ülke dışı pazarlama harcamaları, görünen turistik ithalat, seyahat acentelerinin komisyonları, yabancı yatırımların kâr payları ve faiz ödemeleri bu grupta ele alınmaktadır. Turistik hizmetlerden elde edilen gelirin, diğer mal ve hizmet arzında bulunan işletmelere yansımaları sonucunda ödemeler dengesine yansımaları da bu etkilere dahil etmek gerekmektedir. Turizmin ödemeler dengesine etkisi belirlenmeye çalışılırken daha çok birincil etkiler üzerinde durulmaktadır. İkincil etkiler, daha çok turizmin gelir, istihdam, katma değer, devlet gelirleri ve harcamaları gibi etkiler hesaplanırken dikkate alınmaktadır (Şahin, 1990).

Turizmin döviz arz ve talebine etkisi bir ithalat ve ihracat ekli olmasından kaynaklanmaktadır.

Turistik amaçlı yapılan geziler sonucu bir ülkeye gelen yabancıların, turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri satın almak için doğrudan veya dolaylı olarak dövizle yaptığı çeşitli harcamalar, o ülkenin dış turizm gelirlerini oluşturur ve diğer sektörlerde yapılan ihracattan pek farklı değildir. Bu durum turizme görünmeyen ihracat olma özelliğini kazandırır. Bu sebepten dolayı dış aktif turizmle ülkeye giren döviz, aynı diğer mal ihracatlarında olduğu gibi o ülkedeki döviz arzının arttırıcı bir etki yapar.

Ülke vatandaşlarının yurt dışına yaptıkları turizm amaçlı seyahatlerde mal ve hizmet satın alarak, gittikleri ülkeye döviz bırakmaları, o ülkenin dış pasif turizmini oluşturur. Buda diğer sektörlerde yapılan ithalattan pek farklı değildir. Bu durum turizm için görünmeyen ithalat olarak adlandırılır. Bundan dolayı dış pasif turizmle ülkeden çıkan döviz, diğer mal ithalatlarında olduğu gibi döviz talebi oluşturur.

Ancak dış pasif turizmde, kişi seyahatte belli bir döviz miktarı ile çıktığından, bu miktarın ne kadarının gidilen ülkede hizmet tüketimine, ne kadarını da mal alımlarına harcadığının kesin olarak tespiti mümkün olmadığından, tüm harcamaların görünmeyen ithalat olarak kabul edilmesi, buna karşılık ek ithalatın farklı yorumlanması gerekmektedir (Olalı ve Timur, 1988: 99).

Dış turizm gelir ve giderleri ödemeler bilançosunun cari işlemler bölümünün görünmeyen kalemleri arasında yer almaktadır. Bu gelir ve giderlerin ekonomik etkilerinin ölçülmesinde, spesifik olarak düzenlenen dış turizm bilançosundan yararlanılarak döviz arz ve talebinin mutlak miktarları değil, aralarındaki fark dikkate alınmaktadır. Ödemeler dengesi açığını tespit etmek için kullanılan “döviz arz ve talep şedülleri sistemi” ile turistik döviz arz ve talebinin, ülkenin toplam arz ve talebi içindeki payının ve etkinliğinin tespiti mümkündür (Olalı ve Timur, 1988: 95).

Turizm sektörünün, ithal ikamesi etkisine sahip sektörlerden, ticari olmayan hizmet üreten sektörlerden ve alternatif ihracat imkânlarına sahip sektörler gibi ekonomideki sektörlerden daha fazla döviz kazancı sağlamaktadır (Durgun, 2006:).

Turist kabul eden ülkenin gelişmesiyle birlikte turizmle ilgili dolaylı ve dolaysız ithalat ve bunun karşılığındaki döviz ödemeleri azalmaktadır. Bu gibi ülkelerde, turizmden sağlanan net döviz girdisi gelişmekte olan ülkelere daha yüksek olmakta, ancak bazılarında dış pasif turizm giderlerinin gelirlerden yüksek olması döviz talebini arttırıcı rol oynamaktadır (Olalı ve Timur, 1988: 96).

Bireylerin dış turizm eğilimlerinin yoğunlaşması ile birlikte döviz taleplerinin artması, dış turizm bilançosunun ödemeler bilançosu üzerindeki olumlu etkilerini azaltacaktır. Yine bir ülkede, turizm yatırımları için gerekli mal ve hizmetler ithal yoluyla sağlanmıyorsa bu durumda ödemeler bilançosu üzerinde olumsuz etki yapacaktır (Erdem, 2001: 25).

Üretildiği yerde tüketildiği ve teşvikler yönünden daha şanlı bir sektör olan Turizm sektörünün, gelirlerinden elde edilen dövizin maliyeti, ihraç ürünlerinin maliyetinden daha düşüktür. Bu da uluslararası ticarete petrolden sonra ikinci sırayı almasını sağlamıştır (Kar ve Zorkirişçi, 2004: 90).

2.4.2. Ulusal Gelir Etkisi

Ülkeye gelen turistlerin ve iç turizme katılan ülke vatandaşlarının yapmış oldukları tüketim harcamaları ile artan turizm talebini karşılamak, turistik altyapı ve

üstyapıyı iyileştirmek, hizmet kalitesini yükseltmek amacıyla yapılan turistik tüketim harcamaları gerek turizm sektöründe, gerekse sektörü besleyen diğer sektörlerdeki üretim faktörlerinin oluşmasında ana kaynak rolü oynamaktadır.

Turistik tüketim harcamaları ile turistik yatırım harcamalarının doğrudan meydana getirdikleri gelir etkisinin yanında, bu harcamaları gelir olarak elde eden ekonomik birimlerin çeşitli sebeplerle yapmış oldukları harcamalar, ekonomi içinde devir ederek dolaylı şekilde yeni gelirlerin meydana gelmesini sağlamaktadır (Frechtling, 1994: 363). Örneğin, oteller ve lokantalar, yiyecek-içecek maddeleri teminini iç piyasadan karşılamakta ve böylece iç gelirler ortaya çıkmaktadır. Turizme girdi sağlayan sektörler ulaştırma sektöründen tarım ve hayvancılığa kadar uzanmaktadır. Toptancılar veya imalatçılar da bu ürünleri, çiftçilerden veya köylülerden satın aldıklarına göre, oluşan gelirden tarım kesimi de faydalanmaktadır. Bir ekonomide turizmden elde edilen gelir, otel, seyahat acentesi, yiyecek-içecek işletmeleri, toptancılar, gıda işletmeleri, personel harcamaları, vergi gibi değişik kesimler tarafından paylaşılmaktadır. Böylece turizm gelirlerinin ekonomide geniş bir gelir akımının oluşmasına katkıda bulunduğu görülmektedir (Tunçbilekli, 2006: 18-20).

Turizm sektöründen elde edilen bir birimlik gelirin el değiştirerek ilk aşamada elde edilen turizm gelirinden daha yüksek miktarda bölge ya da ülke ekonomisine etki etmesi turizmde çarpan etkisi olarak açıklanmaktadır. Çarpan katsayısı ekonomide fazladan ne kadar gelir oluşturulduğunu ya da turizm gelirlerinin ne kadar etkin olduğunu ölçmek için kullanılır (İçöz ve Kozak, 1998: 248). Turizm, ulusal ekonomide çarpan nedeniyle kapsamlı bir gelir etkisi oluşturmaktadır. Çünkü, turistler gittikleri ülkede, konaklama, yeme-içme, ulaştırma, alış-veriş ve rekreasyon (dinlenme, eğlenme faaliyeti) gibi gereksinimleri karşılamak için birtakım tüketim harcamalarında bulunurlar. Bu tüketim harcamaları se, o ülke ekonomisi içinde çeşitli şekillerde devir ederek, dolaylı yoldan yeni gelirlerin meydana gelmesini sağlamaktadır. Bu mekanizmanın ilerlemesi sonucu meydana gelen nihai turizm geliri, iç ve dış turistlerin yapmış oldukları turistik tüketim harcamaları ile turistik yatırım harcamalarına oranla oldukça yüksektir. Turistlerin gittikleri ülkede yapmış oldukları tüketim harcamaları ne kadar yüksekse, çarpan etkisi sonucu oluşacak katma değer ve sonuçta elde edilecek ulusal gelir o kadar yüksek olacaktır (Kozak ve Bahar, 2005: 13).

Turizm gelir çarpanı her zaman avantajlı olmayabilir. Turistler tarafından tüketim alanında harcanan para bazen fayda sağlamayıp akıp gidecektir. Ekonomide buna sızıntı denilmektedir. Örneğin, bir turistik bölge başka bir bölgeden mal ithal

ederse bu mallara ödenmek üzere para turistik bölgeyi terk edecek ve o yörenin gelir çarpan etkisi azalacaktır. Her şeye rağmen yöresel mağazalar, nakliye şirketleri, ithalatçılar, sızıntının yok edilmesine yardımcı olmak amacı ile bu malların yerel bölgede iş imkânı oluşturarak üretilmesine çalışılmaktadır (Çakır, 1999: 68).

Diğer sızıntı şekilleri şunlardır (Dinçer, 1993: 65):

- Yöresel turistik bölge dışında, gerçekleştirilen iş bağlantısından dolayı, seyahat acentesi ve tur operatörlerine ödenen komisyonlar,
- Yöresel turistik bölge dışında gerçekleştirilen iş bağlantısından dolayı reklam ve promosyona ayrılan harcamalar,
- Başka bir memlekette ikâmet eden ve yapısını kiraya veren mal sahibine ödenen kira,
- Yurt dışında bulunan kişilere ödenen faiz ve kâr,
- Yerel bankaların yararlanamadığı turistlerin kullandığı kredi kartı ve seyahat çekleri.

Turizmi, insanlar arasındaki ilişki ve hizmetler bütünü olarak kabul edilirse, turizm olayının dogmasında ve bu olay için gerekli üretimin gerçekleştirilmesinde özne olarak insanı görürüz. Turizm sektöründe hizmetlerin sunulmasında otomasyona gitme imkânının sınırlı olması, bu sektörde insan gücünü alternatifsiz kılar.

Bir ülkede turizm sayesinde artırılan üç tür istihdam örneği olabilir (Kozak vd., 2001: 83);

- **Doğrudan istihdam:** Turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerdeki turistik harcamalar nedeniyle gerçekleşen arz içinde yer alan istihdam türü. Bunlar; konaklama işletmeleri, yiyecek ve içecek sunan işletmeler, seyahat acenteleri, turist rehberleri, bar ve gece kulüpleri, yolcu taşıma işletmeleri, hediyelik eşya satan dükkânlar ve muhtelif hizmetlerden (posta, telefon, bankacılık, araba kiralama vb.) oluşur.
- **Dolaylı istihdam:** Turistik harcamalar sonucu gerçekleşmeyen, fakat turizm endüstrisinin ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetleri girdi veren diğer sektörlerde oluşan hizmetlerdir. Bunlar turistik tesislerin inşaat ve onarımı, yiyecek içecek gibi tüketim maddelerinin üretimi, yerel idarelerin veya devletin turizmle ilgili çalışmalar için gerçekleştirdiği istihdamdır.
- **Uyarılmış istihdam:** Vatandaşın turizmden elde ettiği gelirleri yeniden harcaması sonucu meydana gelen ek istihdamdır. Market ve kuyumcu gibi işyerlerinde meydana gelen istihdam artışı bu kapsamda ele alınabilir.

Turizm harcamalarının istihdam etkisi, turizm talebinin yoğunluğuna bağlıdır. Bir başka deyişle, bir ũlkeye ya da bŔlgeye karşı olan turistik talep ne kadar artıyorsa, turizmin o ũlke ya da bŔlgedeki doğrudan veya dolaylı istihdam etkisi o kadar fazla olacaktır. Yani istihdam artışı, talep artışına paralellik gŔsterecektir. Turizm talebindeki artışa cevap verebilmek, turistik tesis yatırımlarının artması ile mŔmkŔndŔr. Turistik tesis yatırımları iřgŔcŔ talebini artıracadığı gibi, talebin mevsimlik dalgalanma Ŕzelliđi sebebiyle yoğun mevsimlerde turistik işletmelerin de iřgŔcŔ talebi yŔkselecektir. İřgŔcŔ talebi mevsim dışında azalıyor olmasına rağmen, yine de talepte bir devamlılık gŔrŔlecektir (Inskoop, 1991: 368-370).

İstihdam bakımından turizm sektŔrŔnŔn taşıdığı Ŕzellikleri şu şekilde sıralamak mŔmkŔndŔr:

- Turizmin meydana getirdiği istihdam, mevsimlik bir karaktere sahiptir. Ŕzellikle kitle turizminin yoğun olduğu bŔlgelerde turizm sektŔrŔnŔn mevsimlik iřgŔcŔ çalıştırdığı gŔzlenmektedir.
- İstihdamın bŔyŔk bŔlŔmŔ konaklama tesislerinde çalışmaktadır.
- Bu sektŔrde değişik yas, meslek, gelir ve kŔltŔr grubunda yer alan kimseler aynı işletme içinde gŔrev alabilirler.
- Turizm sektŔrŔ bŔyŔk ŔlŔde kalifiye personele ihtiyaç duymakla birlikte, Ŕzellikle gelişmekte olan ũlkelerde, turizm sektŔrŔ geleneksel sektŔrlerden bŔyŔk ŔlŔde iřgŔcŔ transfer ettiği için yarı kalifiye ve vasıfsız iřgŔcŔne de istihdam imkânı sağlar (Braden ve Wiener, 1980: 38).
- Beceri dŔzeyinin yŔksek olması ve bilgi birikimi gerektiren pilotluk, uluslararası biletilik, yabancı dilin daha çok kullanıldığı alanlarda Ŕcret dŔzeyinin yŔksek olması beklenir.
- Turizmin yarattığı istihdam etkisi çoğunlukla gizlidir. ŔnkŔ turizm, yoğun sezon sŔresince, diğer sektŔrlerden is gŔcŔ transfer edebilir ve bu kişiler istihdam hesaplarına dahil edilmezler. Bu da turizmin istihdam Ŕzerindeki etkilerini değerlendirmeyi zorlaştıran bir etkendir. Nitekim bu sektŔrde çalıştırılanların Ŕnemli bir bŔlŔmŔ de sigortasızdır. BŔylece, bu kişiler bir taraftan turizm sektŔrŔnde istihdam edilirken, diğer taraftan da issiz olarak kayıtlara geçmektedir (Kozak ve İŔz, 2002: 246).
- İřgŔcŔnŔn turistik tesisler arasındaki hareketliliği (is gŔcŔ devir oranı) oldukça yŔksektir. Çalışma sŔre ve koşullarının etkisi, Ŕcretin dŔřŔklŔđŔ, çalışanların

aile yaşantısını ve sosyal yaşamlarını zorlaştırıcı etkisi ve cazip teklifler bu oranı yükseltmektedir.

- Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, turizm sektöründe, yeni istihdam imkânları sağlamak için gerekli sermaye başlangıçta oldukça yüksektir.
- Çalışanların yas ortalamasının düşük olduğu turizm sektöründe kadın personel sayısı diğer sektörler göre daha yüksektir.
- Turizm işletmelerinin büyüklüğü, istihdam edilecek personel sayısını etkiler.

Endüstride olduğunun aksine turizmdeki sermaye yoğunluğunun istihdama olan genel karşılaştırılmasına ihtiyatla yaklaşılması gerekmektedir beraber, konaklama işletmelerindeki her bir iş alanı oluşturmada gerekli yatırım miktarı, birçok modern endüstri işletmelerindekinden daha az olduğu bulgularına rastlanmaktadır (Koşan, 1994: 34).

Turizm Türkiye için de oldukça önemli bir sektördür. Elde edilen gelirin ekonomiye katkısı büyüktür. Bu sektörden elde edilen gelir, ihracat alanında diğer sektörlerden elde edilememektedir (Aktaş, 2005:167).

Tablo 3
Turizm Gelirlerinin GSMH İçindeki Payı

YILLAR	TOPLAM			ORTALAMA HARCAMA (\$)	TURİZM GELİRİNİN GSYİH İÇİNDEKİ PAYI (%)	TURİZM ⁴ GİDERİ (Milyon \$)
	GELEN ZİYARETÇİ SAYISI	ÇIKAN ZİYARETÇİ SAYISI	TURİZM GELİRİ (1000 \$)			
2003	16 463 623	16 302 053	13 854 866	850	4,4	2 425
2004	20 753 734	20 262 640	17 076 607	843	4,2	2 954
2005	25 045 142	24 124 501	20 322 111	842	4,1	3 395
2006	23 924 023	23 148 669	18 593 951	803	3,4	3 271
2007	27 239 630	27 214 988	20 942 500	770	3,1	4 043
2008	31 137 774	30 979 979	25 415 067	820	3,3	4 266
2009	31 759 816	32 006 149	25 064 482	783	3,9	5 090
2010	32 997 308	33 027 943	24 930 997	755	3,2	5 875
2011	36 769 039	36 151 328	28 115 692	778	3,4	5 531
2012	37 715 225	36 463 921	29 007 003	795	3,3	4 593
2013	39 860 771	39 226 226	32 308 991	824	3,4	5 254
2014	41 627 246	41 415 070	34 305 903	828	3,7	5 470
2015	41 114 069	41 617 530	31 464 777	756	3,7	5 698
2016	30 906 680	31 365 330	22 107 440	705	2,6	5 050
2017	37 969 824	38 620 346	26 283 656	681	3,1	5 137
2018	46 112 592	45 628 673	29 512 926	647	3,8	4 896
2019*	6 859 710	6 644 391	4 629 679	697	-	1 067

* Ocak-Mart

Kaynak: Turizm Gelirleri ve Giderleri, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-9851/turizm-istatistikleri.html>

Turizm gelirleri bakımından dünyada 10.sırada yer alan Türkiye'nin turizm gelirlerinin GSYİH içindeki payı da yüksektir. 2017 yılında GSYİH İçerisinde %3,1

paya sahip olan turizm gelirleri 2018 yılında % 3,8'e ulaşmıştır. Tabloda turizm gelirlerinin GSMH içerisindeki payı yıllar itibariyle incelendiğinde 2016 yılından sonra payının düştüğü görülmektedir. Bunun nedeninin, dolar üzerinden milli gelir hesaplanırken ortalama dolar kurundaki düşüş olduğu söylenebilir.

Tablo 4'de Türkiye'nin turizm gelirleri, ziyaretçi sayısı, ortalama harcamaları verilmektedir.

Tablo 4

Yabancı Ziyaretçi ve Yurt Dışında İkamet Eden Vatandaş Ziyaretçi Turizm Gelirlerinin Yıllara Göre Dağılımı

YILLAR	YABANCI ¹		VATANDAŞ ²		YABANCI + VATANDAŞ ³
	TURİZM GELİRİ (1000 \$)	ORTALAMA HARCAMA (\$)	TURİZM GELİRİ (1000 \$)	ORTALAMA HARCAMA (\$)	GSM+Marina Hizmet Harcamaları (1000 \$)
2003	10 141 116	740	3 600 411	1 384	113 339
2004	13 061 118	759	3 862 552	1 262	152 937
2005	15 725 813	766	4 374 383	1 214	221 915
2006	13 918 757	722	4 463 614	1 153	211 580
2007	15 936 347	692	4 703 850	1 121	302 303
2008	19 612 296	742	5 418 439	1 191	384 332
2009	19 063 702	697	5 690 629	1 222	310 150
2010	19 110 003	670	5 558 366	1 231	262 627
2011	22 222 454	709	5 638 484	1 168	254 753
2012	22 410 364	715	6 354 378	1 241	242 261
2013	25 322 291	749	6 760 180	1 252	226 519
2014	27 778 026	775	6 289 260	1 130	238 617
2015	25 438 923	715	5 843 074	970	182 780
2016	15 991 381	633	5 964 853	978	151 206
2017	20 222 971	630	5 908 752	903	151 933
2018	24 028 311	617	5 345 472	801	139 142
2019	3 703 613	678	905 829	765	20 237

Not: 1. Çıkış Yapan Yabancı ziyaretçilerden elde edilen gelir.

2. Yurt dışında ikamet eden vatandaş ziyaretçilerden elde edilen gelir.

3. GSM Dolaşım Harcamaları ile Marina Hizmet Harcamaları Toplam Gelirde Yer Almakta Olup, Yabancı - Vatandaş Ayrımı verilememektedir.

4. Yurtiçi ikametli vatandaşların yurtdışında yapmış olduğu harcamalardır.

Kaynak: Turizm Gelirleri ve Giderleri, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-9851/turizm-istatistikleri.html>

2018 yılında; 29,5 Milyar dolar turizm geliri elde edilmiştir. Turizm gelirinin %81,41'lik kısmı yabancı ziyaretçilerden %18,11'lik kısmı Yurtdışında ikamet eden vatandaşlardan elde edilmiştir. Türkiye'ye gelen yabancı turistler 2018 yılında ortalama 617 dolar harcama yapmışlardır. Toplam 24028311 dolar Türkiye'ye gelir sağlamışlardır. Yurtiçinde ise turizm amaçlı ziyaret yapan vatandaşlar ortalama 501 dolar harcama yapmışlar ve Türkiye'nin 2018 yılında 5345472 dolar gelir elde etmesini sağlamışlardır.

2.4.3. İstihdam ve Turizm

İnsan unsuru tarafından gerçekleştirilebilen hizmet, turizm sektöründe çok önemli bir yer tutmaktadır. Ekonomik kalkınmanın en önemli amaçlarından biri olarak istihdam ve yeni iş olanakları yaratma özelliği emek-yoğun bir sektör olan turizm sektörünün önceliğidir. Bu doğrultuda turizm sektörünün gelişmesiyle birlikte doğrudan ve dolaylı olarak istihdam olanakları da artmaktadır. Konaklama sektörü, restoranlar, turizm acentaları gibi turistik işletmeler doğrudan istihdam olanaklarına örnek iken başta tarım, inşaat, imalat, ulaşım olmak üzere diğer sektörlerde dolaylı olarak istihdam olanaklarına örnektir (Boyacıoğlu, 2015: 203).

Emek-yoğun bir sektör olan turizm sektöründe insan gücüne olan ihtiyaç diğer sektörlerle göre daha fazladır. Çünkü turizm sektöründe makineleşme ve otomasyon imkânları sınırlıdır. Böylelikle turizm sektörünün meydana getirdiği istihdam yoğunluğu diğer sektörlerle göre daha yüksektir (Coşkun, 2010: 57). Emek-yoğun üretimi nedeniyle, istihdam sorununun çözümünde turizm sektörü önemli katkılar sağlamaktadır (Usta, 2014: 53).

Turizmin gelişmesiyle birlikte nitelikli veya niteliksiz çok sayıda iş imkânı doğmuştur. Konaklama, ulaşım, eğlence, seyahat acentesi, yönetim, finans ve sağlık gibi birçok endüstri ile doğrudan bağlantılı olan turizm sektörü tarım ve imalat gibi bazı endüstriler ile de dolaylı olarak bağlantılıdır (Durgun, 2006: 26).

Turizm sektöründe oluşan bölge ya da ülke ekonomilerinde meydana gelen üç tür istihdam bulunmaktadır. Bunlar (Olalı Timur, 1988: 147; akt. Coşkun, 2010: 58);

- **Doğrudan İstihdam:** Turizm sektöründe yer alan konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya, seyahat acentaları gibi tesislerde meydana gelen istihdamdır.
- **Dolaylı İstihdam:** Diğer sektörlerde meydana gelip turizmi ilgilendiren ve turistik arz içinde olup sektöre girdi veren doğrudan turistik harcamalar sonucu ortaya çıkmayan istihdam türüdür.
- **Uyarılmış İstihdam:** Turizmden elde edilen gelirlerin tekrar kullanması sonucu ortaya çıkan istihdamdır.

2.4.4. Devlet Gelirleri ve Turizm

Turizm, öncelikle sağladığı ekonomik etkiler ve bununla birlikte daha birçok nedenden dolayı devletin üzerinde önemle durduğu sektörlerin başında gelmektedir.

(Yağcı, 2003:167) Ayrıca sektör, diğer ekonomik aktivitelerde olduğu gibi, devlete direkt ve endirekt olarak vergi geliri de sağlamaktadır. Devletin elde ettiği gelir kaynaklarından en Önemlileri, ülkeye gelen turistlerin harcamalarından alınan vergiler yanında, ayakbaşı parası, vize uygulanan ülkelerde vize uygulamaları, turistlerin satın aldıkları bazı turistik malların ithali sırasında alınan gümrük vergileridir (Özdemir, 2002: 51) Turizm gelirleri arttıkça turizmden doğan vergi gelirlerinde de artış olmaktadır.

2.4.5. Diğer Sektörler ve Turizm

Turizm sektörü hammadde bakımından dışa bağımlılığı az olan ve yerel kaynaklara dayalı gelişme sağlayabilen bir özelliktedir. Turizmin hammaddesi ülkenin dini, doğal, tarihi, kültürel, folklorik vb. değerleridir. İnsan emeğine olan ihtiyaç diğer sektörlerle oranla daha fazladır. Çünkü turizm emek-yoğun olan bir sektördür (Usta, 2014: 53).

Bir ekonomide sektörlerin birbirlerine sağladıkları mal ve hizmet miktarı ile üretim miktarı arasındaki ilişkiler “sektörler arası bağımlılık” olarak adlandırılmaktadır. Bu özellik üretimden pazarlanma aşamasına kadar turizm ürününü oluşturan bütün kısımlar arasında iş birliği ve koordinasyonu gerektirir. Turistik ihtiyaçların karşılanmasında ekonominin bütün sektörlerinden yararlanan turizm sektörü bazı sanayi kollarını içine aldığı gibi bazılarını da kendi ihtiyaçlarına göre şekil vermekte ve bir kısmını da yeniden meydana getirmektedir (Övgü Demiral, 2012: 47). Hizmetler sektörü içinde yer alan turizm sektörü taşıdığı özellikleri nedeniyle ekonomideki diğer sektörlerle yakından ilişkilidir (Coşkun, 2010: 65).

Turizmin sektörler üzerine etkilerini; tarım, sanayi ve hizmetler sektörleri üzerine etkiler şeklinde incelemek mümkündür.

Tarım Sektörü ve Turizm: Turizmin tarım sektörüne dolaylı etkilerinden en önemlisi, sektördeki üretim artışı ile sektörün gelirini artırması ve üretim artışının yeni istihdam fırsatlarının doğmasına neden olmasıdır. Turizmin tarım sektöründe gelir etkisi iki farklı açıdan değerlendirilebilir. Bunlardan ilki; turistik bölgelerde artan talebe paralel olarak, turistlerin yeme-içme ihtiyacını karşılayan tarım ürünlerine olan talebin artması, tarım sektöründe yer alan kişilerin ürünlerinin daha iyi değerlendirilmesini ve böylece bu kişilerin gelirlerinin de artmasını sağlamasıdır. Bir diğeri ise, kırsal turizmin gelişmesi ile turistik bölgelerde arazi sahibi olan yöre halkının bu arazilerin

kamp alanı olarak turizme açılması sayesinde ek bir gelir elde etme olanağına kavuşmasıdır. Turizmin tarım sektöründe istihdam etkisi ise; tarım kesiminde üretimin genellikle mevsimlik olması sonucu ortaya çıkan mevsimlik işsizlik ve atıl kapasitenin, turizmin yarattığı istihdam olanakları ile azaltılabilir olmasıdır. Turizmin bazı dallarında nitelikli olmayan ya da yan nitelikli elemana olan ihtiyaç, tarım sektöründen turizme işgücününün kaydırılmasını kolaylaştıracaktır (İçöz ve Kozak, 2002:253-254)

Sanayi Sektörüne Etkisi: Artan turistik yatırımlar sonucu bu yatırımlarda kullanılan sanayi malları üzerinde turizm sektörünün etkisi görülür. Yatırım malı, ara mal ve tüketim malı üreten sanayiler olmak üzere üç açıdan değerlendirilen ancak yatırım malı üreten sektörlerde oldukça zayıf olan turizm sektörünün sanayi sektörü üzerindeki etkisi en çok tüketim malı ve ara mal üreten sanayi kollarında ortaya çıkar (Coşkun, 2010: 67).

Turizm sektörünün sanayi sektörü üzerine etkilerini değerlendirecek olursak turizmin en yoğun etkisi içki ve gıda sanayi, giyim ve dokuma sanayi ve hediyelik eşya gibi tüketim mallarını üreten sektörlerde görülmektedir. Bunun yanında turizmin gelişimiyle doğru orantılı olarak hareket eden birde inşaat malzemeleri sanayi bulunmaktadır (Durgun, 2006: 33).

Hizmet Sektörüne Etkisi: Turizm kendisinin de öncüsü olduğu hizmetler sektörünün gelişimine önemli katkı sağlamaktadır. Hizmetler sektörü; günlük ve lüks tüketim, yardım ve güvenlik hizmetleri, tatil ve turizme yönelik hizmetler, ticari faaliyetler ve bazı kamu hizmetlerini kapsamaktadır (Durgun, 2006: 33). Bir yöredeki turistik arz ve talepler o yörede hizmet sektörünün önem kazanarak gelişmesine katkı sağlar.

Turizmin hizmet sektörü üzerindeki etkileri şu şekilde incelenmektedir (Olalı ve Timur, 1988: 113; akt. Coşkun, 2010: 68);

- Cari tüketim ile ilgili olarak ekmek, et, manav, bakkal, vb. hizmet üretim sektörünü geliştirir.
- Donatım satanları ile ilgili olarak inşaat, mobilyacılık, elektrikçilik, boyacılık, vb. hizmet sektörünü geliştirir.
- Lüks hizmetlerle ilgili olarak kuyumcu, sauna, gece kulübü, antikacılar vb. hizmet üretim sektörünü geliştirir.
- Ulaşım, gece kulüpleri, eğlence yerleri, animasyon ve rekreasyon etkinlikleri gibi tatil ve turizme yönelik hizmetlerin yerine getirilmesine destek olur.

- Bir bölgede turizmin gelişimi ile birlikte yol, su, elektrik, haberleşme, kanalizasyon ve sosyal konutlar gibi o bölge kapsamındaki kamu hizmetleri de gelişir.

2.5. TÜRKİYE'DE TURİZM EKONOMİSİ

Gelişmekte olan ülkelerde büyüme ve kalkınmanın temelini ihracata dayalı gelişme stratejisi oluşturur ancak 1960 ve sonrasında az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler ithal ikameci statülerini değiştirmiş bunun yerine ihracata dayalı ekonomik büyüme politikası yolunu tercih etmiştir (Bahar, 2006:139). Günümüz Dünyasında turizm her geçen gün hızla değişmekte ve kendini sürekli yenilemektedir. Değişim ve yenilenme konusunda süreklilik arz eden turizm gelecek dönemlerde de gelişimini devam ettirecek bir sektör olarak kabul edilmektedir. Yapılan tahminlere göre 2020 yılı itibariyle turizmin Dünya ekonomisindeki payı 2 trilyon dolara ulaşacaktır (Yıldız ve Durgun, 2010:6).

Türkiye Cumhuriyet yönetimine oldukça geriden ilkel bir formla giriş yapmıştır. 1980'li yıllarda Türkiye ekonomik ve sosyal alanda önemli gelişmelere ve değişimlere sahne olmuştur. Yaşanan gelişim ve değişim süreci Türkiye'yi 1920'de bulunduğu konumdan çok başka bir konuma taşımıştır. Cumhuriyet yönetimi Türkiye'si 1980'li yıllarda gelişmiş bir endüstri yapısına sahipti ve bu endüstri yapısı hızla artan nüfusu besleyen, hammadde temin eden, dışsatım kalemlerinden olan fazlasıyla ileri bir tarıma, etkin ve hızlı gelişen haberleşme ve ulaşım sistemine, yaygın eğitim ağına, sosyal güvenlik kurumlarına, aktif bankacılık alanına, bazı alanlarda ileri denilebilecek teknolojik birimlere, girişimci iş adamı sınıfına, yetenekli yöneticilere ve teknik çalışan kadrosuyla çalışmıştır. 1980'li yılların Türkiye'sinde endüstri, tarım, ticaret ve inşaat gibi alanların yanı sıra bilimde, kültürde, teknolojiye ve sosyal gelişimde üstün başarılar elde edilmiştir (Kızılgöl ve Erbaykal, 2008:352).

Dünya genelinde turizm sektöründe yaşanan hızlı gelişim Türkiye'de özellikle 1980 ve sonrasında görülmeye başlamıştır. Türkiye ekonomisi içerisinde turizmi iki ayrı dönemde incelemek daha doğru olacaktır. 1962 dönemi ve öncesi olarak iyi ayrılan bu dönemler planlı ve plansız dönem olarak isimlendirilir. Plansız dönem içerisine dâhil olan 1923 ve 1950'li yılları arasında kalan zaman dilimi turizm ve turizmin ekonomik etkileri açısından Türkiye de oldukça kısır bir döngü içerisinde ilerlemiştir ancak plansız döneme tekabül eden 1950-1960 yılları arasında turizm ve

uygulamaları ile alakalı çalışmalarda yapılmıştır. 1950-1960 dönemi Hem turizm alanı ile ilgili çalışmaların hız kazandığı hem de uygulanması noktasında politikaların düzenlendiği bir dönem olmuştur (Oktayer vd., 2007:43). Ancak 27 Mayıs 1960 tarihli ihtilal ile Türkiye’de yeni yeni gelişmeye başlamış olan turizm tamamen durgunluk içine girmiştir. İhtilalden sonraki yıllarda devrilen iktidarın turizm alanındaki faaliyet ve tasarrufları üzerine yoğun bir soruşturma başlatılmış, henüz bitmemiş olan yatırımlar durdurulmuş, yapımına başlanılmayan projeler iptal edilmiş ve krediler durdurulmuştur. 1962 yılında turistik yatırımların inşasını yasaklayan uygulama esnekleştirilmiş ve yatırımların bir kısmının yapımı tamamlanmıştır (Ünlüöner ve Tayfun, 2013:18).

Türkiye’de 1960 ve sonrası planlı dönem olarak adlandırılır. 1950-1960 yılları plansız dönemine karşı çıkartılmış ve uygulamaya konulmuştur. Planlı dönem 1962 yılında çıkartılan geçici bir uygulama ile başlamıştır. Türkiye’de uygulanan planlar kalkınma tipli olup uygulanma süresi bakımından üç ayrı plan modeli uygulanmaktadır;

- **Perspektif Planlar:** Uzun dönemli plandır. Türkiye’de 1963-1977 yılları arasında uygulanmaya koyulmuştur. Ancak ortaya çıkan değişimler ve yeni etmenlerden dolayı 1973-1995 dönemini içerecek şekilde yenilenerek 1973 yılında tekrar uygulanmaya konmuştur.
- **Beş Yıllık Kalkınma Planları:** Orta dönemli planlar olarak nitelendirilen plan türüdür. Türkiye de ilk olarak 1963-1967 döneminde ilki uygulanmaya koyulmuştur. Son dönem de ise 2023 stratejileri şeklinde 5 yıllık kalkınma planları devreye sokuldu ise de ilk dönemde geç kalındı ikinci uygulama dönemi için ise herhangi bir açıklama yapılmamıştır.
- **Kısa Dönemli Planlar:** Yıllık programlar olarak adlandırılan bu programlar diğer iki plandan daha ayrıntılıdır. Kısa dönemli planlar beş yıllık kalkınma planlarının uygulanma zamanlarının belirlenmesinden meydana gelmektedir (Kozak vd., 2001:114)

Türkiye’de turizmin ekonomi içerisinde ki yerini belirlemek için özellikle 1980 ve sonrası dikkate alınmalıdır. Bahsi geçen dönemde turizmi doğrudan ilgilendiren uygulamaya alınan iki ayrı önemli kanun çıkarılmıştır. Bunlardan birincisi 24 Ocak 1980 tarihli Ekonomik İstikrar Tedbirleri ikincisi ise yine 1980 yılı sonrasında çıkarılan 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunudur. Türkiye turizm alanında ilk dönemleriyle karşılaştırıldığında günümüzde oldukça iyi bir yol katetmiştir ve

turizm konusunda gelişmiş ülkelerden daha iyi bir konumda yer aldığı görülmektedir (Kozak vd, 2001:116-121).

Döviz girdisi sağlanması, istihdamı artırması, dış ticaret açığına etki etmesi ve enflasyona olan etkisinden dolayı ulusal ekonomiye olumlu yönde katkı sağlayan turizm günümüz de devletin önemle üzerinde durduğu konuların başında gelmektedir. Özellikle yukarıda belirtildiği üzere 1980 ve sonrası Türkiye Turizminin Ekonomi açısından önemini ortaya çıkardığı dönemdir ve günümüzde halen aynı şekilde devam etmektedir. 1980 yılında Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısı 1.288.060 kişi elde edilen gelir 326.654 bin dolar, 1997 yılında ziyaret eden kişi sayısı %11,1 artışla 9.689.004'e ulaşmış elde edilen gelir ise 8.088.549 dolar olmuş, 2000 yılında ziyaret eden kişi sayısı 10.428.153 elde edilen gelir 7.636.000 dolar, 2001 yılında ziyaret eden kişi sayısı 11.618.969 elde edilen gelir 8.932.000 dolar olmuştur (Çımat ve Bahar, 2003:2-3).

1980 ile 2001 yılları arasında inişli çıkışlı dönemler yaşansa da misafir sayısı ve elde edilen gelirden önemli ölçüde artış olmuştur. Son yayınlanan veriler incelendiğinde 2012 yılında turist sayısı 37 715 225 elde edilen gelir 29 007 003 dolar, 2013 yılında turist sayısı 39 860 771 elde edilen gelir 32 308 991 dolar, 2014 yılında turist sayısı 41 627 246 elde edilen gelir 34 305 903 dolar, 2015 yılında turist sayısı 41 114 069 elde edilen gelir 31 464 777, 2016 yılında turist sayısı 30 906 680 elde edilen gelir 22 107 440 dolar olmuştur. Önceki yıllarda olduğu üzere yaşanan bazı olumsuzluklar bazı dönemlerde düşüşe neden olmuştur özellikle 2016 yılında yaşanan Türkiye – Rusya krizi bir önceki yıla göre %1,423'lük bir düşüş yaşatmıştır. Turizm Türkiye ekonomisine oldukça önemli girdiler sağlayan öncü sektörlerden biridir ancak hala turizmin ekonomik etkileri bölgeler arasında yaygınlaştırılabilmemiş değildir. 2018 yılında turist sayısı 46 112 592 elde edilen gelir 29 512 926 dolar olmuştur. (Turizm İstatistikleri, 2019 <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/>).

2.6. YEREL KALKINMA SÜRECİNDE TURİZM SEKTÖRÜNÜN ROLÜ

Genel kabul edilen görüşe göre kalkınma kavramı, toplumların hem iktisadi hem de sosyo-kültürel yapısının değişim ve gelişim süreci olarak ifade edilmektedir. Toplumların kalkınmasının ayrılmaz bir parçası olan bölgesel kalkınma ise ülke bütününde bulunan bir bölge ya da yörenin iktisadi ve sosyo-kültürel yapısının olumlu yönde değişimi, gelişimi ve bu sayede gerçekleşecek olan refah seviyesindeki artış

olarak açıklanmaktadır. Her ülkenin yapısında yer alan bölgeler kalkınma düzeyleri bakımından farklılık gösterebilmektedir. Ülkelerin bölgesel kalkınma farklılıkları gelişmiş ülkelerde de var olmakla birlikte daha çok az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin temel problemleri arasında yer almaktadır. Ülkelerin bölgesel kalkınma farklılıklarının giderilmesi pek çok sektörle ilişkili olabilmektedir (Çeken, 2008: 294-297). Bu bağlamda yapısı gereği yüksek gelir kapasitesine sahip turizm sektörü oldukça önemli bir yere sahiptir.

Az gelişmiş ve gelişmekte olan bölgeler iktisadi kalkınmalarını sağlayabilmek için döviz girdisine ihtiyaç duymaktadırlar. Turizm sektörü yapısı gereği ihtiyaç duyulan döviz girdisini olabildiğince politik ve ekonomik kısıtlamalardan uzak bir biçimde sağladığından turizm alanında değerlendirilebilecek nitelikte arz kaynaklarına sahip bölgeler kalkınma politikalarını turizm sektörüne yöneltmektedirler. Bu sayede bölgelerin ihracı mümkün olmayan turistik arz kaynaklarının bölgeye özel geliştirilecek turizm politikaları eşliğinde rasyonel kullanımı sağlanarak iktisadi kalkınma için ihtiyaç duyulan döviz girdisi elde edilmekte ve bu sayede bölgeler arasındaki dengesizlikler giderilebilmektedir (Çeken, 2016: 115-117).

Herhangi bir bölgenin turizm sektörü aracılığıyla refah düzeyinde artış sağlanabilmesi için öncelikle bölgenin turizm alanında çekicilik sağlayabilecek doğal sermayesi ve söz konusu alanlara yönelik uluslararası turizm talebi analiz edilmelidir. Sonrasında bölgede yer alan konaklama tesislerinin standartları, yeni tesislerin ilave edilme durumu, devlet politikaları, nitelikli personel durumu, yerel halkın söz konusu turizm ürünlerine karşı tutumu ve bölgedeki diğer sektörler ile turizm sektörünün ilişkisi analiz edilmelidir (Çeken, 2016: 118).

Turizmin yöresel gelişme üzerinde ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerinin olduğu bilinmektedir. Turizmin ekonomik etkilerinin ön planda olması ise turistik gelişmenin başlıca motivasyonudur. Her ne kadar turizm hareketliliğinin, yerel toplumun yaşama biçimini ve kültürünü biraz değiştirmesi, fiziksel çevre üzerinde baskı yaratması gibi olumsuz etkileri olduğu eleştirileri yapılsa da kültürel ve tarihsel değerler, doğal çevre ve güzellikler, turistleri çeken çekicilikler olması nedeniyle bu değerlerin ve çevrenin korunması bilinci de turizmin getirdiği olumlu sonuçlarıdır (Met, 2012, 166).

Aslında turizmin bir ülke ekonomisine katkıları, turizm ile bir yörenin gelişimine paraleldir. Bir ülkede turizm geliştiğinde, öncelikle belirli bölge ve yörelerin gelişimi yoluyla ülke ekonomisi gelişmektedir. Örneğin Türkiye'de turizm ile önce Antalya bölgesi gelişirken bu aynı zamanda ülke ekonomisine doğrudan katkı

niteliği taşımaktadır. Ülke ekonomisi turizmin katkıları ile gelişip tüm vatandaşlar dolay olarak bundan fayda sağlarlarken, turizmin geliştiği bölge ve yöreler, öncelikle doğrudan ve daha fazla fayda sağlamış olmaktadır (Met, 2012: 166). Çünkü turizmin geliştiği yörelerde turizm yatırımları yapılmakta, yöre halkına istihdam olanağı sağlanmakta ve turizmin yaratmış olduğu katma değer etkisi de diğer sektörleri harekete geçirmektedir. Ayrıca turistik merkezlerde oluşturulan rekreatif alan, eğlence imkanları ve diğer teknik alt ve üst yapı imkanlarından yöre halkı da faydalanmaktadır.

Endüstriyel alanda gelişmek için yeterli kaynağa sahip olmayan fakat turizmin gelişebilmesi için gerekli potansiyele sahip alanlar teşvik edici, destekleyici bir politika ile turistik yönden kalkındırılabilir ve ekonomik kalkınmada önemli bir rol oynayabilir. Kalkınmış ülkelerde turizmin yerel kalkınmayı ve dolayısıyla bölgelerarası dengesizliği gidermede bir aracı olabileceği kabul edilmiş bu ise turizmin önemli bir sektör haline gelmesini sağlamıştır. Kalkınmakta olan ülkelerde yerel gelişme planları içerisinde turizm potansiyeline sahip alanların gelişmesi için turizm sektörünü bir araç olarak görmeye başlamışlardır (Tunçsiper ve Yılmaz: 2009: 56).

Bölgelerarası gelişmişlik farklarını önlemek ve bölgesel kalkınmayı sağlamak için sanayileşmemiş bölgelerde kullanılacak kalkınma araçlarından birisi de kırsal turizm ve alternatif turizm faaliyetleridir. Bölgesel kalkınmada turizmin önemli bir rolü vardır. Bu rol, onu kalkınmış ülkelerde önemli bir sektör haline getirirken, özellikle kalkınmakta olan ülkelerde turistik potansiyeli olan yörelerin geliştirilmesinde turizm sektörü gibi “yardımcı sektörlerin” kalkınmaya hız verici ve tamamlayıcı etkileri arttıkça iyice anlaşılmaktadır (Tekin ve Kasalak, 2014: 132).

2.6.1. Yerel Kalkınma Sürecinde Turizm Sektörünün Gelir Etkisi

Turizm piyasası diğer piyasa yapılarından daha farklı bir mekanizmaya sahiptir. En genel haliyle piyasa kavramı, alıcı ve satıcıların alım satım işlemini gerçekleştirebilmeleri için ilişki kurabilecekleri bir organizasyonun sağlanmasıdır. Ancak, belirli bir yerde bir araya gelmesi zorunlu değil önemli olan iletişimin bir şekilde gerçekleşmiş olmasıdır. Turizm piyasası ise, turizm unsuru olan mal ve hizmetleri arz eden işletmeler ile söz konusu turizm unsuru olan mal ve hizmetleri talep eden turistlerin bir araya geldikleri yerdir. Bu bağlamda turizm faaliyetlerine katılan turist bir coğrafi alana giderek harcamalarını gerçekleştirmektedir. Turizm sektörünün piyasa yapısının söz konusu ayrıcalığı sayesinde bir bölgenin ihracı mümkün olmayan

jeo-ekonomik, sosyo-kültürel ve tarihi değerleri, ihracat giderleri söz konusu olmaksızın, döviz kaynağı haline getirilebilmektedir.

Bir bölgede jeoekonomik, sosyo-kültürel ve tarihi değerler ne kadar zengin ve ne kadar turistik çekim unsuru olarak etkin sunuluyorsa bölgenin kalkınma sürecine de aynı şekilde destek olabileceğini söylemek mümkündür. Bunun yanı sıra turistlerin tüketim harcamalarını üretimin yapıldığı yerde gerçekleştirmeleri turizm ve turizmin ilişkili olduğu sektörleri olumlu etkilemektedir. Bölgede, turizm sektörünün gelişme göstermesiyle birlikte tarım, sanayi ve hizmet sektörleri başta olmak üzere pek çok sektör doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenmekte, gelişme gösterebilmekte ve nihayetinde sektörlere ait birimlerin gelir düzeyi yükselebilmektedir (Bahar, 2013: 146-147; Çeken, 2016: 115- 120).

Söz konusu bölgede yapılan turistik harcamaları gelir olarak elde eden birimler, çeşitli nedenlerle farklı alanlarda harcamalar yaparak elde ettikleri geliri tekrar ekonomiye kazandırmaktadırlar. Bu sayede çarpan mekanizmasının işlemesiyle söz konusu harcamalar kendisinden daha fazla bir gelirin oluşmasını sağlayarak ekonomi üzerinde oldukça olumlu bir etki yaratmaktadır (Kozak, 2013: 176).

2.6.2. Yerel Kalkınma Sürecinde Turizm Sektörünün İstihdam Etkisi

Turizm yapısı gereği otomasyona oldukça uzak olduğundan emek-yoğun bir sektör niteliğindedir. Turizm sektörüne yapılan yatırımlar paralelinde yeni iş alanları oluşmaktadır. Bu durum beşeri sermayeye olan talebi arttırmakta ve istihdam artışı sağlamaktadır. İstihdam artışına paralel olarak bölgelerin dengeli kalkınmasının gerçekleşeceğini söylemek mümkündür. Turizmin pek çok sektörle doğrudan ya da dolaylı olarak etkileşim halinde olması sürekli bir istihdam arttırıcı potansiyeli de beraberinde getirdiği düşünülmektedir. Ancak, ülkelerin ekonomik yapıları ve istihdam politikaları, turizm çeşitliliği ve konusunda uzman personellerin durumu gibi etkenler istihdam yaratma kapasitesinin önemli belirleyicileri arasındadır (Çeken, 2016: 139-140).

Turizm sektörü dünyada doğrudan 118 milyon kişinin, dolaylı olarak ise 313 milyon kişinin istihdam edilmesini desteklemektedir (WTTC, 2018: 1). Bu bağlamda Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) 'nün 2017 yılında yayınladığı rapora göre, dünya genelinde her 10 kişiden 1'i turizm sektörü ile ilişkili bir alanda istihdam edilmektedir (UNWTO, 2017: 3). Bu durum turizm sektörünün yüksek

istihdam kapasitesini açıklayıcı niteliktedir. Öte yandan 2017 yılı itibariyle küresel anlamda turizm faaliyetlerinden doğrudan elde edilen gelir 2 trilyon 570 milyar dolardır. Turizmin toplam dünya ihracat geliri içindeki payı yüzde 6,5' tir. Ayrıca dünya genelinde toplam yatırımların yüzde 4,5' i turizm sektörüne yapılmaktadır (WTTC, 2018: 1). Turizm sektörünün söz konusu yüksek gelir kapasitesinden faydalanmak isteyen ülkeler turizm faaliyetlerini bütün bir yıla yayma çabası içindedirler. Bu nedenle geleneksel turizm faaliyetleri yerine her bölgenin turistik arz kaynaklarını ön plana çıkartacak alternatif turizm türlerine yönelmektedirler. Dünya üzerinde kültür turizmi, golf turizmi, yayla turizmi, mağara turizmi, atlı doğa gezisi, agro turizm, av turizmi, inanç turizmi, ipek yolu turizmi, dağ ve kış turizmi, festival turizmi, kongre turizmi, yat turizmi, akarsu turizmi, eko-turizm, kamp ve karavan turizmi, kuş gözlemciliği, botanik turizmi, bisiklet turizmi, balon turizmi gibi her bölgenin turistik arz kaynaklarına bağlı olmak üzere çoğaltılabilecek pek çok alternatif turizm türü mevcuttur (Gülbay, 2016: 228-229). Söz konusu alternatif turizm seçeneklerinden bir tanesi de sağlık turizmidir.

2.6.3. Turizm Sektörünün Yöreye Yatırım Etkisi

Turizmin yerel ekonomik kalkınmadaki önemi yatırımlar açısından incelerken, yöredeki altyapı ve üstyapı yatırımlarına olan etkileri ve bunun sonucunda meydana gelebilecek etkiler devam eden bölümde ayrıntılı olarak incelenmektedir.

2.6.3.1. Turizmin Yöredeki Altyapı Yatırımlarına Olan Etkisi

Altyapı yatırımları, genel (fiziksel altyapı) ve turizme bağımlı altyapı yatırımları (kurumsal altyapı) olarak iki kısma ayrılabilir. Genel altyapı sektörden bağımsız yöre için yapılmış bir yatırım olmakla birlikte turizmin, gelişmesi için de oldukça önemlidir. Turizme bağımlı altyapı ise, kamu yönetimlerinin turizm sektörüne yardımcı olmak amacıyla gerçekleştirdikleri bütün faaliyetler, ürettikleri mal ve hizmetler, üretime katkıda bulunan araç ve tesislerdir (Kılıçlar, 1998:80)

Turistik talebi karşılamaya hazır hale gelebilmenin temel şartı, altyapı, üstyapı ve birtakım yerel hizmetler bakımından hazır olabilmektir. Özellikle yerel bir alanda turizm sektörünün başlaması, gelişmesi ve turizm yatırımları ile ilgili

kararların alınması ile yerel alanın altyapı özellikleri arasında doğrudan ilişki vardır. Sektörde faaliyet gösteren işletmelerin verimli çalışabilmesi bulunduğu yerel alandaki altyapı yatırımlarının durumuna bağlıdır. Bu sebeple altyapının yeterli hale gelebilmesi ile turizmin gelişmesi arasında çok sıkı bir ilişki bulunmaktadır.

Fakat bu noktada belirtilmesi gereken önemli bir husus, turizmin gelişmesi için altyapı yatırımlarına ihtiyaç duyulduğu gibi, turizmin gelişmesinin de altyapı yatırımlarını etkilemesidir. Turizmin gelişmesi durumunda altyapı kullanımında etkinlik sağlanır. Mevcut altyapıyı geliştirmenin ekonomik yapılabilirliği artar. Ayrıca turistlerin yapmış oldukları seyahatlerin yerel alt yapı hizmetlerine olumlu yansımaları sonucu olarak, merce alandaki vatandaşların da kitle ulaştırma sistemlerinde yüksek standartlara, elektrik, su vb. alt yapı hizmetlerine kavuşmaları sağlanır (Yeşiltaş ve Öztürk, 2008:5)

Aslında altyapı faktörleri içerisinde bahsedilmesi gereken en önemli konulardan biri de doğal altyapıdır. Çünkü yerel bir alanda turizm faaliyetlerinin başlaması ve gelişmesi için yukarıda açıklanan altyapı faktörlerinin temelini ve en önemli sermayesini doğal faktörler oluşturmaktadır. Turizm doğal dengenin duyarlı olduğu ve doğal varlıkların sergilendiği güzellikler içinde gerçekleşmektedir. Türkiye'nin Akdeniz de önemli bir turizm destinasyonu olmasını sağlayan unsurlardan biri de diğer Akdeniz ülkelerine göre temiz kalabilen kıyılarının varlığı ve nispeten korunmuş doğal kaynaklarıdır.

2.6.3.2. Turizmin Yöredeki Üstyapı Yatırımlarına Olan Etkisi

Turistik üstyapı ise; altyapı hizmetleriyle beslenen otel, motel, alışveriş merkezleri, restoranlar, eğlence yerleri, müzeler, vb tesisleri ihtiva eder (Demirkol ve Oktay, 2004:33) Bu tür yatırımlar turizm yatırımlarının en önemli kısmını oluştururlar. Turistin yöreye çekilebilmesi ve ekonomik faydanın yaratılabilmesi için yörenin üstyapısının durumu oldukça önemlidir. Zaten bir yörede turizmin başlayabilmesi, bu yatırımların varlığı ile mümkündür. Aynı şekilde yatırımlar sayesinde gelişen turizm merkezleri de girişimciler için cazibe haline gelmektedir. Bu eğilim, turizme doğrudan ve dolaylı olarak hizmet eden diğer işletmelerin aynı yörede toplanması sonucunu ortaya çıkarmaktadır (Gürbüz, 1998:165).

Yörede turizmin gelişmesi üstyapı yatırımlarının da gelişmesini sağlayacağı gibi, bu yatırımların beraberinde gerek yatırım çalışmaları aşamasında gerekse işletme

aşamasında yöreye birtakım ekonomik yararlar da sağlayacağı beklenmektedir. Bu yararlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Barutçugil, 1999:52-53)

- Yatırım yapıları yörede arazi fiyatlarını yükseltir. Bu gelişme yöredeki arazi sahiplerinin gelir elde etmelerini sağlar,
- Yatırım bir istihdam etkisi yaratır. Yatırım ve işletme aşamasında çok sayıda vasıflı ve vasıfsız işgörene gereksinim duyulur,
- Yapılan yatırımlar yerel yönetimlere ödenen vergiler ile yeni gelir kaynakları sağlar,
- Yapılan yatırımlar beraberinde yeni tesislerin ve yan hizmet tesislerinin kurulmasını ve gelişmesini hızlandırır,
- Altyapı hizmetlerinin çeşitlenmesi ve kalitesinin artmasını sağlar,
- Talep etkisi yaratır. Turizm işletmeleri, çevreden et, süt, yumurta, meyve-sebze gibi gıda maddeleri ve çeşitli tüketim malları satın alırlar. Ayrıca turist, yöredeki bazı mal ve hizmetleri doğrudan bir tüketici olarak talep edebilir. Bunun sonucu olarak çevrede yeni iş alanları doğar ve ekonomik hayatta bir canlanma ve gelişme ortaya çıkar,
- Üstyapının gelişmesi ve özellikle konaklama komplekslerinin kurulmasıyla birlikte, turistlerin her türlü ihtiyaçları aynı tesislerde karşılanır ve böylece tatil süresinden tasarruf edilerek daha fazla para harcaması sağlanır,
- Ülkenin mevcut doğal ve tarihsel kaynaklarının daha iyi değerlendirilmesi sağlanır.
- Sonuç olarak denilebilir ki; yerel alanın turizm açısından gelişebilmesi için altyapı ve üstyapı yatırımlarına ihtiyaç duyulduğu gibi turizm sektörünün de gelişmesi bu yatırımların korunması ve gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

2.6.3.3. Turizm Sektörünün Finans ve Sermaye Sağlama Etkisi

Yerel kalkınmanın bir diğer amacı, yerel olarak üretilen ürünleri / kaynakları daha iyi pazarlamak ve yeni fırsatlar yakalamak ve yerel-bölgesel ekonomiye dışarıdan daha fazla kaynak sağlamaktır. Sermaye ve finansman ekonomik büyüme ve kalkınmanın temelidir. Sermaye, yeni kurulacak firmaların tesisinde ve mevcut firmaların sabit sermaye yenileme yatırımlarında çok büyük öneme sahiptir (Değer, 2003:96). Ancak ulusal ve bölgesel düzeyde olduğu kadar yerel düzeyde de sermaye

birikimi ve finansman sorunu ile karşı karşıyadır. Turizm, bu sorunun üstesinden gelmede önemli bir sektördür. Çünkü sektörün ekonomik etkilerinden biri de finansal kaynakların geliştirilmesi alanında artış sağlamaktır (Mihalıç, 2002:97)

Tüm ekonomik sektörlerde yabancı sermayeden finansman aracı ve kaynağı olarak yararlanılmaktadır. Sermaye stoku içinde yabancı sermayenin payı ekonomik büyüme ve gelişme açısından oldukça önemli ve belirleyicidir. Bu nedenle doğrudan yabancı sermaye yatırımları Özel bir sermaye transferi olarak değerlendirilmelidir. Özellikle turizm kesiminde yabancı sermayenin döviz getirici özelliği (Tikin ve Dinçer, 1991:36) Yatırımcı ve işletmeci olarak getireceği yenilikler, istihdam yaratıcılığı, yurt dışında pazarı kolaylıkla bulabilmesi açısından yararlar çoktur.

Yabancı sermaye yatırımları beraberinde sermaye, teknoloji, yönetim becerisi, insan kaynaklarının geliştirilmesi (Oskay, 1998) gibi yerel kalkınmanın dinamiklerine etkilerde bulunurken, yatırımları çekebilmek amacıyla alınan önlemler de yerelin gelişmesini sağlamış olacaktır.

Tüm bunların yanında belirtilmesi gereken önemli bir husus ise; yabancı sermayenin çekilebilmesi ve faydalarından yararlanılabilmesi için ulusal, bölgesel veya yerel bazda uygun ortamın oluşturulması yani gerekli yatırımların tamamlanmış olması gerektiğidir. Örneğin; yabancı yatırımcı altyapının (haberleşme, ulaşım, kanalizasyon, elektrik vb)güvenilir ve kapasitesinin yeterli olmasını ister. Ayrıca yabancı yatırımcıların en önemli ölçütü güvence ve bürokratik engellerin azlığıdır. (Akın, 2007:122)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİĞDE İLİNİN TURİZM POTENSİYELİ VE ANKET UYGULAMASI

3.1. NİĞDE HAKKINDA

Niğde, İç Anadolu Bölgesinin güneydoğusunda, Orta Toroslar içinde yer alan Bolkarlar ve Aladağlar'ın kuzeye doğru kıvrımlaşarak sokuldukları alanın kuzeyinde kalan Niğde, matematik konum itibariyle; 37 derece 25 dakika ile 38 derece 58 dakika kuzey paralelleri ve 33 derece 10 dakika ile 35 derece 25 dakika doğu boylamları arasında bulunmaktadır. Kuzeybatıda Aksaray, kuzeyde Nevşehir, kuzeydoğuda Kayseri, batı ve güneybatıda Konya illeri ile komşu olan Niğde, güneyde Bolkar Dağları ile Mersin, güneydoğu ve doğuda Aladağlar'ın oluşturduğu doğal sınırlar ile Adana iliyle komşudur. Büyük bir bölümü İç Anadolu Bölgesinde yer alan Niğde'nin güneyindeki Çamardı ve Ulukışla ilçeleri Akdeniz Bölgesi içinde yer almaktadır (www.nigde.gov.tr, agis, 2019).

İç Anadolu Bölgesinde yer alan Niğde'de karasal iklim hakimdir. Yağışlar az, yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve karlı geçmektedir. Doğal bitki örtüsü bakımından zengin değildir, yağışların azlığı ormanlık bölgelerin oluşumuna engel olmuştur. Niğde ili step bitki örtüsüne sahiptir.

İlin güney ve güneydoğu sınırlarını Bolkar Dağları oluşturmaktadır. Bolkarların en yüksek noktası 3.524 m. İle Medetsiz tepesidir. Torosların diğer bir kolu olan Aladağlar ise ilin doğusunda bulunmaktadır. Kayseri ve Adana illeri ile sınırı belirleyen Aladağların en yüksek noktası ise 3.756 m. ile Demirkazık zirvesidir. Niğde ilinin kuzeybatı kesimini Melendiz dağları kaplamaktadır. Beşparmak tepesi 2.963 m. ile Melendiz dağlarının en yüksek noktasıdır, Göllüdağ ise 2.172 m.'dir ve ilin yine kuzeybatısında yer almaktadır. Niğde ilinin batı kesimini kaplayan Hasan Dağı 3.253 m.'dir ve Aksaray ili sınırında yer almaktadır. (Niğde İl Valiliği, 2016:32)

TÜİK 2018 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre ilin toplam nüfusu 364.707'dir. İl merkezi nüfusu ise 224.289'a yükselmiştir. İl genel nüfusu 2018 yılında 2017 yılına göre 11.980 kişi artarken, il merkezi nüfusu 4.012 kişi artmıştır. Niğde ili 2018 yılı nüfus artış hızı % 33,4 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 5
Niğde Nüfus Dağılımı ve Nüfus Artış Hızı Oranları Tablosu

İl ve İlçe	Toplam	İl ve İlçe Merkezleri	Belde ve Köyler	Yıllık Nüfus Artış Hızı
Niğde	364 707	209 875	154 832	33,4
Merkez	224 289	150 178	74 111	18
Altunhisar	15 463	3 406	12 057	180,8
Bor	60 335	40 498	19 837	-3,7
Çamardı	13 200	3 627	9 573	49,3
Çiftlik	28 168	4 771	23 397	32,2
Ulukışla	23 252	7 395	15 857	194,5

Kaynak: TÜİK, 2018.

Niğde ili, zengin tarihi, kültürel yapısı, doğa güzellikleri, verimli toprakları ile tanınan Nevşehir, Aksaray, Niğde, Kayseri, Kırşehir illerinin kapladığı Kapadokya Bölgesi içerisinde yer alması sebebi ile büyük bir avantaja sahiptir.

3.2. NİĞDE İLİNDEKİ TURİZM POTANSİYELİ

Anadolu'nun tarihi geçmişinin izleri ile dolu olan Niğde ili birçok farklı kültüre ev sahipliği yapmıştır. Özgün el sanatları, tarihi eserleri, müzecilik faaliyetleri, camileri, türbeleri, kiliseleri, kaplıcaları, hamamları, mesire alanları, dağları ile Niğde tarihi ve doğal güzellikleriyle gelişime hazır bir turizm potansiyeline sahiptir. Sahip olduğu alternatif turizm potansiyelinin henüz bir kısmı aktiftir. Av turizmi, tarih turizmi, inanç turizmi, spor turizmi, kamp turizmi, termal kaplıca turizmi, kış turizmi, yayla turizmi, izcilik, foto safari, flora ve yamaç paraşütü turizmi Niğde ilinin turizm çeşitlerindedir.

Tablo 6
Niğde İlindeki Turizm Çeşitliliği

Turizm Alanı	Projeler
Dağcılık, Kış, Flora, Avcılık ve Eko Turizm	Aladağlar Projesi
	Bolkarlar Projesi
	Hasan Dağı Projesi
	Melendiz Dağları (Keten Çimeni) Projesi
Tarihi, Arkeolojik ve İnanç Turizmi	Kemerhisar (Tyana Antik Kenti ve Roma Havuzu) Projesi
	Gümüşler Projesi
	Kent Merkezi Projesi (Kale, İbadethaneler, Cullaz Sok vb.)
	Kiliseler Güzergâhı Projesi
Kaplıca ve Sağlık Turizmi	Çiftehan
	Narlı Göl
	Kemerhisar İçmesi
Yayla Turizmi	Çamardı
	Diğer Köy ve Belde Yaylaları
	Kayaardı Bağ ve Bahçeleri
Bağ Bahçe Turizmi	Fertek ve Civar Köyler Bağ-Bahçeleri
	Bor Bağ-Bahçeleri
Safari	Aladağlar ve Bolkarlar da Motor ve Foto Safari Turları
	(Çamardı-Pozantı Güzergâhı Uygun)
Yamaç Paraşütü	Melendiz Dağı

Kaynak: Niğde İl Valiliği, 2016:218-219.

3.2.1. Tarihi Eserleri

Niğde ilinin tarihi mirası oldukça geniştir. Tarih boyunca ev sahipliği yaptığı uygarlıkların farklı kültür, dil, din, ırk ve anlayışlarının harmanlanması ile değer biçilemez eserleri barındırmaktadır.

Roma Havuzu: Niğde-Adana karayolunun hemen yakınında bulunan Roma Havuzu, Niğde iline 20 km mesafede Bahçeli Kasabası'ndadır. Dönem olarak Roma Dönemi'ne ait olan yapıyı M.S. 2. yy'da Roma imparatorları Trojen ve Hadrian yaptırmışlardır. Havuz tamamen toprak altındayken, tesadüfen 1960 yılında ortaya çıkarılmıştır. Antik mermerden yapılmış olan havuz, Roma mermer sanatının 23x66x2,5 m. boyutlarında olup çağının önemli örnek eserlerindedir. Bahçeli Kasabası'nda bulunan ve Roma Havuzu adıyla adlandırılan su toplama rezervuarı, havuzun içinde halen faal olan doğal kaynak suyunun toplanması ve Roma devrinde yapılan arazinin

topoğrafik durumuna göre toprak altı kanalları ve su kemerleri ile Tyana Antik Kenti'ne suyun taşınmasına yöneliktir. Roma Havuzu'ndan itibaren Kemerhisar Kasabası içlerine kadarki bölümde kalan bazı su kemerleri, halen toprak altındadır. (Niğde İl Valiliği, 2016:174)

Takyanus Antik Kenti: Tarih kitaplarında adına pek rastlanmayan bu antik kent, Çiftlik ilçesine 11 km. uzaklıktaki bir tepenin üzerine kurulmuştur. Arap kaynaklarında "Dakyanus" olarak geçen Roma İmparatoru Diocletianus, rivayete göre, İncil'in aslına inananları putperest olarak ilan eden ve bu kişilerin ortadan kaldırılması için bütün devlet imkânlarını seferber eden bir zalim imparator imiş. Yedi uyurların yaşadığı zamanda Roma imparatoru olan Dakyanus (veya Takyanus/ Tekyanus), Hristiyan kaynaklarında Dekyus (Decius) olarak geçmektedir. Yedi uyurların, kralın zulmünden Tarsus'a kaçmadan önce bu antik kentte yaşadıkları sanılmaktadır. Niğde ilindeki Melendiz Dağlarının bir bölümünü oluşturan Takyanus Dağlarının adının da Takyanus kralından geldiği ifade edilmektedir (Niğde İl Valiliği, 2016:174).

Tyana Su Kemerleri: Kemerler, Roma Havuzu'nun devamıdır. Arazi yapısı ve verimli toprakları ile tarihin ilk dönemlerinden itibaren önemli bir yerleşim merkezi olan Kemerhisar'ı Hititliler "TUVANUVA" olarak anmıştır. Antik Roma Havuzu'nun suyunu bu kente taşıyan kemerler, I. ve II. Asırda Roma İmparatorları Trajen ve Hadriyan tarafından yaptırılmıştır. Yaklaşık 3 km. uzunluğundaki Kemerlerin 1,5 km'lik bölümü açıkta, gerisi toprak altındadır. (Niğde İl Valiliği, 2016:174)

Tyana Antik Kenti (Kemerhisar): Tyana, Bor ilçesine 7 km mesafede bulunan tarihi zenginliğe sahip bugünkü Kemerhisar Kasabası'dır. Tyana Antik Kenti, Kemerhisar Su Kemerleri ve Roma Havuzu (Köşk) geniş bir sahaya yayılmış tarihi yapıların tamamlayıcılarıdır. Roma Havuzu'ndan Tyana Antik Kenti'ne su taşıyan Kemerlerin bir kısmı hala ayakta (Niğde İl Valiliği, 2016:173).

Gümüşler Manastırı: Kapadokya Bölgesi'ndeki en önemli manastırlardandır. Büyük bir kaya kilisenin içine oyulan manastır, Gümüşler Kasabası'nda yer aldığı için adına Gümüşler Manastırı denmektedir. Niğde il merkezine 9 km. mesafedeki manastır, X. yüzyıl Bizans sanatının özelliklerini yansıtmaktadır. Manastırın içerisinde bulunan resimlerde; Hz. İsa'nın doğumu, vaftiz edilmesi, kiliseye takdimi, havariler ve Hristiyanlığın ileri gelenlerini gösteren konular işlenmiştir. Ayrıca, kilisenin duvarlarında "Gülümseyen Meryem ve Bebek İsa" resmedilmiş olup, bu fresk (mağara ve kiliselerdeki duvarlara yapılan insan ve hayvan figürleri) Anadolu'daki kilise ve manastırlar içerisindeki tek gülümseyen Meryem Ana figürü olarak belirlenmiştir. Manastırın yer aldığı Gümüşler Kasabası'nın Orta Çağ'daki adı ve tarihi hakkında dönem kaynağı bulunmamaktadır. Büyük bir kaya kilisenin içine oyulan manastır,

Günümüze iyi korunarak gelmiştir. Manastırları bazı bilim adamları yemekhaneli (trapezalı) ve açık avlulu olmak üzere iki grupta ele almaktadırlar. Gümüşler Manastırı ikinci grup dâhilindedir. Manastırın en önemli yapısı, kompleksin kuzeyinde yer alan kilisedir. Dört serbest destekli kapalı Yunan haçı, planlı kilisenin kuzey haç kolunun kuzeyinde iki mezar nişi, naosun batısında beşik tonoz örtülü iki giriş mekânı bulunmaktadır. Manastırda yer alan diğer mekânların pek çoğunun işlevi bilinmemektedir (Niğde İl Valiliği, 2016:181).

Akmedrese: Merkez ilçe Saruhan Mahallesi'nde bulunmaktadır. Kapısı üzerindeki inşa kitabesine göre, H.812 (M.1409-10) yıllarında yapılmıştır. Bazı onarımlarla günümüze gelen medrese, orijinal durumunu muhafaza etmektedir. Yapı I. Dünya Savaşı sırasında nalbanthane olarak kullanılmış, 60 öğrencisi ile medrese fonksiyonunu sürdürmüş, 1936 yılından itibaren çevrede bulunan tarihi eserler medresede toplanmıştır. 1939-1950 yılları arasında ise II. Dünya Savaşı tehlikesine karşı İstanbul Arkeoloji Müzesi'nin deposu olarak hizmet vermiştir. 1950-57 yılları arası Niğde Müzesi deposu, 1957-1977 yılları arası ise Niğde Müze Müdürlüğü olarak hizmet vermiştir. 1997'den beri taş eserler medresede muhafaza edilmektedir. Bina açık avlulu ve iki katlı medreseler grubundadır. Alt kat iki eyvanlı bir şemaya sahipken, üst katta ise iki kat yüksekliğinde tutulan ana eyvan ile beraber dört eyvanlı bir düzenleme görülmektedir. Plan şeması son derece simetrik olup Türk Medrese Mimarisinde tek örnektir. (Niğde İl Valiliği, 2016:184)

Öküz Mehmet Paşa Kervansarayı: Ulukışla Öküz Mehmet Paşa Külliyesi, yapılış itibari ile bir Menzil Külliyesidir. Külliye, Ankara-Adana karayolu üzerinde bulunan Ulukışla merkezinde, "Pazaryeri"nde yer almaktadır. Yapı topluluğu, halk arasında Paşa Hanı, Kışla, Ulukışla Kervansarayı olarak bilinmektedir. İlk adı Ulukışak olan külliye daha sonra Ulukışla olarak anılmaya başlamış, İlçe bugünkü ismini de Kervansaraydan almıştır. Bazı araştırmacılar külliyenin, kervan yolcularının yanı sıra, sefere çıkan askerlerin kışlağı olarak da kullanıldığını bildirilmektedir. Külliye yapıtıran Öküz Mehmet Paşa'nın aslen Ulukışlalı olduğu da yapının oluşumunda etkilidir. Yapı ile ilgili çokça anlatım ve değerlendirme vardır. Türk Edebiyatının tanınmış şairlerinden Faruk Nafiz Çamlıbel'in "Han Duvarları" adlı şiirine bu külliye ilham kaynağı olmuştur. 17.yy.'da Osmanlı Devleti'nde başlayan gerileme ve sonrasında, başta Celali isyanları ve doğuya yapılan seferler sonucunda, Öküz Mehmet Paşa'nın 1615 yılında çıktığı İran Seferi sırasında bu yerde konaklama için kışlak olmadığını görünce, sefer sonrası bu külliye yapıtırdığı da anlatılmaktadır (Niğde İl Valiliği, 2016:184).

Niğde Kalesi: Niğde Kalesi bir höyük olan Alaaddin Tepesi'nin kuzey kısmı üzerine inşa edilmiştir. İç kale ve surlar, şehrin doğu tarafında yer alan ve fazla yüksek olmayan, kuzey-güney doğrultusunda uzanan tepenin üzerine yapılmıştır. İnşa, kitabesi olmadığı için yapım tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Muhtemelen IX. yy'da Bizanslılar tarafından yapılmış olup esas şeklini ise Anadolu Selçuklu hükümdarları II. Kılıçarslan (1155-1192), II. Rüknettın Süleyman Şah (1196-1204) ve I. Alâeddin Keykubat (1220-1237) dönemlerinde almıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde hapishane olarak kullanılan kalede, 2006-2007 yıllarında hazırlanan ve Nevşehir K.T.V.K.60 Bölge Kurulu tarafından onaylanan proje çerçevesinde, Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon, Çevre Düzenlemesi Projelerinin uygulanması tamamlanmış olup Kent Müzesi olarak hizmet vermektedir. Kalenin bir kısmı, Niğde ilinde ve ülkemizde yok olmakta olan zanaatlardan Halıcılık, Dabaklık, Çancılık, Semercilik, Keçecilik, Yün İplik Boyama ayrıca Kahve Kültürünün tanıtıldığı Kent Müzesi olarak düzenlenmiştir. (Niğde İl Valiliği, 2016:184)

3.2.2. Cami ve Türbeleri

Farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış Niğde ili önemli cami ve türbelere sahiptir. Alaaddin Cami, Sungurbey Cami, Kıgılı Cami, Murat Paşa Cami, Dışarı Cami, Sıralı Cami, Dört Ayak Cami, Hanım Cami, Eskiciler Mescidi, Hüdavent Hatun Türbesi, Gündoğdu Türbesi, Sir Ali Türbesi, Sungurbey Türbesi, Şeref Ali Türbesi, Dört Ayak Türbesi, Esenbey Türbesi, Şah Süleyman Türbesi, Kesikbaş Türbesi, Kemali Ümmi Türbesi inanç turizmi kapsamındaki yerlerdir.

Alaaddin Camii: Niğde ili Merkez ilçesinde bulunan, yontma taşlarla yapılan camii 1223 tarihinde sancak beyi Ziynettın Beşare tarafından inşa ettirilmiş Selçuklu Dönemi eseridir. Sungurbey Camii: Niğde ili Merkez ilçesinde bulunan camii İlhanlı Döneminde Sungur Bey tarafından inşa ettirilmiştir. Murat Paşa Camii (Paşa Camii): Niğde ili Merkez ilçesinde bulunan camii en sade ve gösterişsiz yapısı ile Osmanlı Dönemi eserlerinden birisidir. Dışarı (Çelebi Hüsamettin) Camii: Niğde ili Merkez ilçesinde bulunan eser Osmanlı Döneminden kalan en genç camidir. Sıralı (Sır Ali) Camii: Niğde İli Merkez ilçesinde bulunan camii 1712 yılında Osmanlı Döneminde yapılmıştır. Dört Ayak (Künkbaşı) Camii: Niğde ili Merkez ilçesinde bulunan camii 1765 yılında inşa edilmiştir.

Hüdavent Hatun Türbesi, 1312 yılında Anadolu Selçuklu Hükümdarı IV. Rükneddin Kılıçarslan'ın kızı Hüdavent Hatun tarafından yaptırılan eşsiz eserlerden birisidir. Gündoğdu Türbesi, 1344 yılında yapılan türbe Hüdavent Hatun Türbesi'nin

hemen yanında bulunmaktadır. Sır Ali Türbesi, 1712 yılı civarlarında inşa edilen türbe Sır Ali Camii'nin yanındadır. Niğde ili Merkez ilçesinde bulunan eser oldukça sade bir yapıdadır. Dört Ayak Türbesi, 1765 yılında inşa edilen eser Dört Ayak Camii'nin bitişiğindedir. Sungurbey Türbesi, 1335 yılında Sungur Ağa tarafından inşa ettirilen türbe Sungurbey Camii bitişiğindedir. Şeref Ali Türbesi 1865 yılında yapılan eser Selçuklu yapıları tarzında inşa edilmiştir. Niğde ili Merkez ilçesinde bulunmaktadır.

3.2.3. Kiliseler

Binlerce yıl farklı kültürleri topraklarında barındıran Niğde İlinde Osmanlı dönemi ve öncesinde gayrimüslimlerin yoğun olarak yaşadığı şehir olması sebebi ile çok sayıda kilise ve manastır bulunmaktadır. Aktaş Kilise Cami (Rum kilisesi), Andaval Kilisesi, Ermeni Kilisesi, Rum Kilisesi, Fertek Kilise Cami, Hançerli Kilisesi, Hasaköy Kilisesi, Konaklı Rum Kilisesi, Kumluca Kilise Cami, Kurdunus (Hamamlı Kilisesi), Küçükköy Kilisesi, Narlı Göl Şapeli, Ovacık Kilisesi, Begüm Cami Rum Kilisesi, Yeşilburç Kilise Cami, Dikilitaş Kilisesi, Ballı Kilisesi Niğde İl ve ilçelerinde bulunan başlıca kiliselerdir.

Meryem Ana Kilisesi/ Begüm Cami (Rum Kilisesi)Niğde ili Merkez ilçesinde bulunan kilise II. Mahmut Döneminde 1835 yılında inşa edilmiştir. Hagios Theodros Manastırı, Hagios Stephanos (Ermeni) Kilisesi Niğde ili Merkez ilçesinde Eskisaray Mahallesinde bulunan kilise Ermeniler tarafından inşa ettirilmiştir. Kumluca (Aravan) Kilisesi 1835 yılında II. Mahmut tarafından yaptırılan kilise Niğde ili Merkez ilçesinde bulunmaktadır.

3.2.4. Yerel El Sanatları

Niğde ili geleneksel el sanatlarını hala devam ettiren halıcılık, semercilik (palancılık), dabaklık, keçecilik, bıçakçılık, çancılık, yün iplik boyama, köşkerlik, çinicilik, sepetçilik, nakış işleme, ağaç oyma (naht) sanatlarına sahiptir. Ahşaptan yapılmış ıstarlarda, asimetrik motif ve desenlerle dolu olan göbekli halıları ile dünyaca tanınan bir şehirdir.

3.2.5. Kaplıcalar

Çifttehan Kaplıcası: Coğrafi konumu itibariyle güney Anadolu'nun kapısı olarak nitelenen Çifttehan, Kaplıcaları nedeni ile ilk çağlardan beri bir yerleşim bölgesidir. Roma Dönemine ait havuzun varlığı, Çifttehan'da termal kaynakların çok eskilere dayandığını göstermektedir. Daha sonra Selçuklular Döneminde yapılan havuzlu banyolar günümüze kadar gelmiştir Çifttehan'da bulunan termal kaynaklar, başlıca romatizma, siyatik, kireçlenme, bel ağrısı, bel fitiği, kadın hastalıkları olmak üzere, romatizmalı ağrılar, eklem kireçlenmesi, cilt hastalıklarında geçerlidir. Bel fitikleri ve buna bağlı siyatik ağrılar, ağrılı kadın hastalıkları, kadınların enfeksiyon şekline bağlı olarak süre gelen akıntılar, spast ağrılar, karın içinde spazmla doğan ve lezyona bağlı olmayan sendromlar, böbrek taşlarının düşmesinde üreten üzerinde etkisi vardır, karaciğer iltihapları ve safra kesesi üzerinde etkilidir, vücudu uyandırıp canlandırır, vücudun görevini düzenli olarak yapmasını sağlar, sinir sistemine etki yaparak ağrıları ve sızıları dindirir, iltihapları giderir, taşları düşürür, ciltteki yaraları kurutur (Niğde İl Valiliği, 2016:189)

Narlıgöl: Narlıgöl (Acıgöl) termal kaynağı, İç Anadolu Bölgesi'nde Niğde ilinin merkez ilçe köylerinden Narköy'ün 3 km kuzeydoğusunda bulunmaktadır. Narlıgöl'de su derinlikleri 90-180 m'ler arasında, 65°C sıcaklıkta 2,5-20 lt/sn arasında değişen debilerle su elde edilmektedir. İçmece ve banyo suyu olarak kullanılabilir. Uluslararası Kaplıcalar Birliği normlarına uygun olan termal kaynaklar, romatizmal hastalıklara, böbrek ve idrar yolu hastalıkları, beslenme bozukluğu, deri, solunum yolu, kalp-kan dolaşım yolu hastalıklarına iyi gelmektedir. Kapadokya Havaalanına ve Niğde kent Merkezine 70 km. mesafededir. 65 odalı konaklama tesisine sahiptir. (Niğde İl Valiliği, 2016:190)

Kemerhisar İçmecesı: Bor ilçesine bağlı Kemerhisar beldesinin 7 km. güneyinde, Adana karayolu yakınında bulunmaktadır. Belediyenin yaptırdığı tesislerde, içme kürlerinin yanı sıra çamur banyosu da yapılabilmektedir. Kemerhisar içmecelerinin etkili olduğu hastalıklar arasında şunlar yer almaktadır; yapılan tahlillerde en az bir hafta içerisinde böbrek ve safra kesesi taşlarını erittiği, safra kesesini tamamen temizleyerek parazitleri yok ettiği, kısırlığı giderdiği, karaciğer yetmezliği, damar sertliği, gastrit, ülser başlangıcı, bağırsak bozuklukları, midede yanma ve ekşime ile idrar yolları ve böbrek iltihaplarını temizlediği, kireçlenme ve romatizma hastalıklarına iyi geldiği; yine içmecelerin az ilerisinde bulunan çamur banyosunun sedef, saç kıran, mantar, eksama, yılancık gibi hastalıkların tamamen tedavi edilmesinde kullanılabileceği Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenmiştir (Niğde İl Valiliği, 2016:190).

Kocapınar Suyu ve Çamuru: Niğde ilinin 2 km. batısında, Bor yolu civarında pek çok kaynaktan çıkmaktadır. Kocapınar suyunun deri, mide ile bağırsak hastalıkları tedavisinin yanı sıra, romatizma ve diğer rahatsızlıklara da olumlu etkisi bulunmaktadır. Bu termal su kaynağı ile çamurun yakınında herhangi bir termal tesis ya da kaplıca tesisi bulunmamaktadır. Bahsedilen bu potansiyel termal kaynakların yanı sıra, merkez Bor ilçesinde bulunan ve halk arasında kum olarak adlandırılan yere yöre halkı, romatizma hastalıklarının tedavisi için gitmektedir (Niğde İl Valiliği, 2016:190).

3.2.6. Barajlar

Gebere barajı, Sulama amacıyla 1939–1941 yılları arasında yapılmıştır. Toprak dolgu özelliğinde bir barajdır. Suyunu Kırkpınar ve Baldıra derelerinden almaktadır. Niğde iline 13 km. uzaklıkta olup, bahar aylarında yöre halkı tarafından mesire ve dinlenme yeri olarak tercih edilmektedir. Akkaya Barajı, Sulama amacıyla yapılan Akkaya Barajı, Bor ilçesinde 650 ha araziye sulamaktadır. Niğde ili ile Bor ilçesi arasında uzanan Akkaya Barajı, Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından Ramsar Sözleşmesi gereğince, 2005 yılı içerisinde “Uluslararası öneme sahip sulak alan” ilan edilmiştir. Nesilleri dünyada hızla tükenen, başta Dikkuyruk ördekler olmak üzere, çeşitli türlerden balıkçılar, flamingo, pelikan, 10 kadar ördek türünün aralarında bulunduğu 110 civarında kuş türü bulunmaktadır. Gümüşler Barajı, Sulama amacıyla kurulmuş toprak dolgu bir barajdır. 350 ha. bir araziye sulayan bu baraj, suyunu bitişindeki dağ kaynaklarından almaktadır. Murtaza Barajı, Niğde ili Çiftlik ilçesine bağlı Murtaza Köyü yakınında bulunan baraj, sulama amaçlı kullanılmaktadır. Melendiz ağı'ndaki çeşitli kaynaklar ile kar ve yağmur suları Murtaza Barajını beslemektedir (Niğde İl Valiliği, 2016:214-217).

3.2.7. Gezi, Mesire Alanları ve Yaylaları

Niğde ili kişilerin dinleneceği, yürüyüş yapacağı, eğleneceği birçok gezi ve mesire alanına ile yaylalara sahiptir. Bunlar alanlar; Kayardı Bağları, Tepe Bağları, Fertek Bağları, Bahçeli Kasabası Köşk Mesire Yeri, Gebere Barajı Mesire Alanı, Gümüşler Barajı, Ketten Çimeni Mesire Alanı, Demirkazık Bölgesi Mesire Alanı, Hasandağı Ulukışla Yaylası, Emlî Vadisi, Meydan Yaylası'dır.

Aladağlar Milli Parkı: Kayseri ve Adana illerinin sınırları arasında bulunan Aladağlar Milli Parkı'nın bir bölümü Niğde sınırları içerisinde yer almaktadır. Aladağlar Milli Parkı, toplam 54.524 ha'lık bir sahaya sahiptir. Bu alanın 11.464 ha'sı Niğde ili sınırları içerisinde yer almaktadır. Aladağlar Milli Parkı ilginç jeolojik, jeomorfolojik özellikleri ve zengin yaban hayatına sahiptir. Tablo 3.3.44'te, Aladağlar Milli Parkı'nda bulunan hayvan türleri görülmektedir. Yörede yaşayan yaban ve av hayvanlarının başında dağ keçileri gelmektedir. (Niğde İl Valiliği, 2016:212)

Aladağlar Milli Parkında, Dağ keçisi, keklik, tilki, tavşan, sansar, yaban domuzu, kurt gibi hayvanlar bulunmaktadır.

Tablo 7
Niğde İlinde Düzenlenen Yerel Etkinlikler ve Takvimi

Niğde İlinde Düzenlenen Yerel Etkinlikler ve Takvimi			
Etkinliğin Adı	Tarihi	Düzenleyen Yer	Düzenleyen Kuruluş
Atatürk'ün Niğde iline Gelişi	5.Şub	Merkez	Niğde Valiliği
Tepe Cuması	27.May	Merkez	Niğde Belediyesi
Darboğaz Kiraz Festivali	9-12 Temmuz	Darboğaz	Darboğaz Belediyesi
Kayırlı Sılayı Rahim Ayrın Şöleni	Ağustos Ayı 4. Haftası	Kayırlı	Kayırlı Belediyesi
Melendiz Yayla Şenliği	Ağustos	Çiftlik	Çiftlik Belediyesi
Ulukışla Üzüm ve Kültür Festivali	Eylül Ayı 4. Haftası	Ulukışla	Ulukışla Belediyesi
Çamardı Dağcılık ve Yaylacılık Şenliği	Temmuz-Ağustos	Çamardı	Çamardı Kaymakamlığı
Foto Safari	Mayıs-Ağustos	Niğde ve Yöresi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Çömlekçi Çömlekçilik Festivali	Ağustos	Çömlekçi	Çömlekçi Belediyesi
Tyana Kültür Festivali	27-28 Temmuz	Bor	Kemerhisar Belediyesi
Hıdırellez Bahar Bayramı	6.May	Bahçeli Kasabası	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Nevruz Bayramı	21.Mar	Merkez	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Kaynak: Niğde İl Valiliği, 2016:218.

3.3. NİĞDE İLİNİN KÜLTÜR VE TURİZM ALANI GELİŞME POLİTİKALARI

Durum analizi verilerinden de görüldüğü gibi Niğde kültür ve turizm açısından henüz değeri bilinmeyen ve değerlendirilmesi gereken bir ildir. İlin kültür ve turizm açısından geliştirilmesinin, uzun vadede ilin ekonomik ve sosyal refahının artmasına da önemli katkı yapacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, ilin gelişimi planlanırken, kültür ve turizm ile ilgili konularda da gelişme politikalarının oluşturulması ve bu doğrultuda kısa, orta ve uzun vadeli planlamaların yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda, Niğde ilinde kültür ve turizmin hak ettiği değere sahip olabilmesi için uygulamaya konulması gereken politikalarla ilgili öneriler aşağıda sunulmuştur (Niğde İl Valiliği, 2016);

- Niğde İlinin Geneli İçin Kültür ve Turizmin Geliştirilmesi
- Eğitim ve Bilim Odaklı Turizm Etkinliklerinin Geliştirilmesi
- Alternatif Turizm Çeşitlerinin Harekete Geçirilmesi
- Turizm Altyapısının Geliştirilmesi
- Geleneksel El Sanatlarının Geliştirilmesi ve Yaşatılması
- Yöresel Kültürün Yaşatılması
- Niğde Yöresine Has Ürünlerin Coğrafi İşaretleme ile Kayıt Altına Alınması ve Markalaşma Çalışmalarının Yapılması
- Tanıtıma Yönelik Faaliyetlerin Artırılması
- Turizm Örgütleri Oluşturulması
- Turizm Eğitiminin Geliştirilmesi
- Turizm Gelişme Bölgeleri/Projeleri Yapılması: Kent Merkezi Turizm Gelişme Bölgesi (Kale, Cullaz Sokak ve Kadioğlu Sokağı), Çiftahan Turizm Gelişme Bölgesi, Çamardı -Aladağlar Turizm Gelişme Bölgesi, Narlıgöl ve Nar Vadisi Turizm Gelişme Bölgesi, Tyana Turizm Gelişme Bölgesi, Eskigümüş Turizm Gelişme Projesi, Kayaardı – Yeşilburç Turizm Projesi, Kiliseler Güzergâhı Projesi

Tablo 8

Niğde İlinin Kültür ve Turizm Alanı Güçlü ve Zayıf Yönler Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
Kapadokya bölgesinde olması.	Tanınırlığının az olması.
Zengin bir tarihi geçmişe sahip olması.	Yeterli konaklama tesisine sahip olmaması
Zengin bir müzesinin olması.	Toplumda turizm bilincinin yetersiz olması.
Gümüşler Manastırı'nın olması.	Turizm alanında yetişmiş kalifiye eleman eksikliği.
Kemerhisar arkeolojik değerlerinin olması.	Turizm proje ve yatırım eksikliği.
Arkeolojik yapı zenginliğinin olması.	Turizm altyapı yatırımlarının yetersizliği.
Yaz aylarında yayla özelliğinin bulunması.	Seyahat acentalarının yeterli olmaması
Dağcılık tecrübesinin olması.	Hava alanının bulunmaması.
Alternatif turizm çeşitlerinin varlığı.	Hızlı trenin bulunmaması.
Farklı medeniyetlerinin izlerini taşıyor olması.	Sosyo-kültürel gelişmişlik düzeyinin düşük olması
Çiftehane ve Nar kaplıcalarının olması.	Bölgesel turizm master planının olmaması.
Doğal yapının bozulmamış olması.	Koruma amaçlı imar planının olmaması.
Keşfedilmeyi bekleyen birçok uygarlığa ait tarihi dokusu.	Çarpık kentleşme.
Farklı dinlerin ortak mirasına sahip olması.	Turizm alanındaki çabaların bireysel yürütülmesi, organize olamama
Yöresel el sanatlarının varlığı.	Turizm teşviklerinin azlığı.
Oldukça zengin bir dağcılık potansiyeline sahip olması.	Kalkınma programlarında Niğde turizmüne yeterince ağırlık verilmemesi.
Zengin termal kaynaklara sahip olması.	Ödenek yetersizliği.
Kayakçılık potansiyeli.	Tarihi dokuya verilen zarar.
Zengin Hristiyan ve Rum kültürünün kalıntıları.	Yatırımların az olması
Anadolu'da işlenmemiş bir kültür ve turizm potansiyeline sahip olması.	Alt ve üst yapı eksikliği.
Huzurlu ve sakin bir kent olması.	Kentte restoratör eksikliği.
Her mevsim yaşanabilir bir iklime sahip olması.	Ağaçlandırma yetersizliği.
Değişime ve gelişmeye açık olması.	Su kaynaklarının hızla azalıyor olması.
Kemerhisarın tarihi dokusunun henüz kullanıma açılmamış olması.	Çevrecilik anlayışının yetersizliği.
Eğitimli insan sayısının fazla olması.	Pansiyonculuk kültürünün olmaması.
	Niğde ilini simgeleyecek logo, süs eşyası, hatıra eşyaları vb. olmaması.
	Coğrafi yapının çok engebeli olması.
	Niğde ilinin jeolojik konumu.

Yatırımlarının çevre illere yönelmesi.
İlin sanayi ve ticaret kültürünün yetersizliği.
Devletin ve medyanın Niğde iline ilgisinin yetersizliği
Kültür ve turizm alanında sivil toplum örgütlerinin yetersizliği.
Kadın hakları konusunda toplumsal bilinçsizlik.
Kurumlar arası koordinasyon eksikliği.
Yerel yönetimlerin bilinç eksikliği.Yerel yönetimlerin bilinç eksikliği.
Şehircilik tecrübesinin eksikliği.
Akkaya Barajı probleminin çözülememiş olması.
Yeraltı zenginliklerinin ortaya çıkarılmaması.
Yeterli eğlence mekânlarının olmaması
Markalaşmamış bir il olması.

Kaynak: Niğde İl Valiliği, 2016:239.

Tablo 9

Niğde İlinin Kültür ve Turizm Alanı Fırsatlar ve Tehditleri Analizi

FIRSATLAR	TEHDİTLER
Ankara- Adana oto yolunun bitiyor olması.	Erciyes Dağı'nın yakın olması.
Büyük şehirlere yakın olması.	İlin göç veriyor olması
Turizm alanında alternatif turizm etkinliklerine yönelişin her geçen gün artıyor olması.	Nevşehir'in bölgede turizm merkezi olması.
Tekir bölgesinde yaylacıların iskân alanlarının dolmuş olması.	Kentin suliyetini bozan düzensiz yapılaşma ve altyapı eksikliği.
Turizm yatırımı yapılacak işlenmemiş sahalarının olması.	Tarihi dokunun ve arkeolojik değerlerin tahrip olması.
Kalkınmada öncelikli bölgede yer alması.	Çevre illerin turizm yatırımlarına ve tanıtıma daha çok önem veriyor olması.
İlin KOP Bölgesi'nde yer alması.	El sanatlarının hızla yok olup unutulması.
Kapadokya Bölgesi'nde bulunması.	Bütçe yetersizliği.
Ülkemizde iç ve dış turizm talebinin hızla artıyor olması.	Büyük şehirlerin arasında kalması.
İklimin ilde, her mevsim farklı turizm aktivitelerine imkan vermesi.	Beyin ve işgücü göçü.
Tarihi ve kültürel yapılar.	Geçmişten gelen Niğde-Bor ayrımcılığının yok edilememesi.
Hızla gelişen bir üniversitenin varlığı.	
Termal turizme talebin gün geçtikçe artıyor olması.	
Dünyada alternatif turizm etkinliğe yönelişin olması.	

Kaynak: Niğde İl Valiliği, 2016:240.

Yaşam kalitesi ve refah seviyesi yüksek, değişen sosyal güvenlik ihtiyaç ve risklerine karşı toplumu güvence altına alan, güvenilir, kaliteli ve yenilikçi bir anlayışla sosyal güvenlik hizmeti sunulan bir il olmak (Niğde İl Valiliği, 2016).

3.4. YEREL EKONOMİK KALKINMADA TURİZMİN ROLÜNÜN NİĞDE ÖRNEĞİ ÜZERİNDE UYGULAMASI

3.4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu araştırma yerel ekonomik kalkınma turizmin rolüne ilişkin vatandaşların tutumlarını Niğde ili özelinde incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki soruların yanıtları aranmıştır:

1. Yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin Niğde ilinde yaşayan vatandaşlar nasıl bir tutum içerisindeyler?
2. Araştırmaya katılan vatandaşların cinsiyetlerine göre yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin tutumlarında farklılaşma var mıdır?
3. Araştırmaya katılan vatandaşların yaşlarına göre yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin tutumlarında farklılaşma var mıdır?
4. Araştırmaya katılan vatandaşların eğitim durumlarına göre yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin tutumlarında farklılaşma var mıdır?
5. Araştırmaya katılan vatandaşların aylık gelir düzeylerine göre yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin tutumlarında farklılaşma var mıdır?
6. Araştırmaya katılan vatandaşların yörenin kalkınmasında en önemli gelir kaynağı görüşüne göre yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin tutumlarında farklılaşma var mıdır?
7. Araştırmaya katılan vatandaşların turizmden gelir elde etme Durumlarına göre yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin tutumlarında farklılaşma var mıdır?
8. Araştırmaya katılan vatandaşların yöreye daha fazla turist gelmesinin istenmesi durumuna göre yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin tutumlarında farklılaşma var mıdır?
9. Araştırmaya katılan vatandaşların turizmin yörenin kalkınması için önemli görme durumuna göre yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin tutumlarında farklılaşma var mıdır?

3.4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini Niğde il merkezinde yaşayan 18 yaş üstündeki vatandaşlar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evren içerisinde bulunan ve tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenmiş, araştırmaya katılmayı gönüllü kabul eden 326 kişi oluşturmuştur.

3.4.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin tutumları belirlemeye yönelik olarak Kılıçoğlu'nun (2018) "Yerel Kalkınmada Turizm Sektörünün Rolü Ve Bartın İli Örneği" başlıklı tezindeki anket formundan faydalanılmıştır. Söz konusu ölçekte 5'li likert tipinde çoktan seçmeli 34 ifade yer almaktadır. Kılıçoğlu ankete ilişkin yaptığı güvenilirlik analizi sonucunda anketin güvenilirliğini 0,75 olduğunu saptamıştır. Araştırmada ölçeğe ilişkin güvenilirlik analizi tekrar edilmiş, ayrıca geçerlik analizi de yapılmıştır.

Yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin tutumları belirlemeye yönelik ölçekteki 34 maddenin güvenilirliğini hesaplamak için iç tutarlılık katsayısı olan "Cronbach Alpha" hesaplanmıştır. Ölçeğin genel güvenilirliği $\alpha=0.963$ olarak çok yüksek bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliğinin ortaya koymak için açıklayıcı (açımlayıcı) faktör analizi yöntemi uygulanmıştır. Yapılan Barlett testi sonucunda ($p=0.000<0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yapılan test sonucunda ($KMO=0.951>0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi uygulamasında varimax yöntemi seçilerek faktörler arasındaki ilişkinin yapısının aynı kalması sağlanmıştır. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı %72.448 olan 4 faktör altında toplanmıştır. Güvenirliğine ilişkin bulunan α ve açıklanan varyans değerine göre Yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin tutumları ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu anlaşılmıştır. Ölçeğe ait oluşan faktör yapısı aşağıda görülmektedir.

Tablo 10

Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Ölçeği Faktör Yapısı

Boyut	Faktör Yüğü
Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi (Özdeğer=17,823; Açıklanan Varyans=26,881; Alpha=0,967)	
Altyapı olanakları geliştirilirse Niğde ilinde turistik talep artar	0,818
Nitelikli personel sayısı arttırılırsa Niğde ilinde turistik talep artar	0,813
Tesislerin hizmet kalitesi arttırılırsa Niğde ilinde turistik talep artar	0,779
Bölgede turizme yönelik eğitim kurumlarının varlığı turistik talebin artmasını sağlar	0,777
Bölge halkı turizm konusunda bilinçlendirilirse Niğde ilinde turistik talep artar	0,751
Ulaşım imkânları geliştirilirse Niğde ilinde turistik talep artar	0,743
Bölgede çarpık kentleşme ve trafik sorunu olmaması turizmin gelişmesi açısından avantajdır	0,726
Konaklanacak tesis arttırılırsa Niğde ilinde turistik talep artar	0,721
Yeterli tanıtım yapılırsa Niğde ilinde turistik talep artar	0,675
Zengin tarihi ve kültürel değerlere sahip olması turizmin gelişmesi açısından avantajdır	0,657
Bölge halkı turizm konusunda bilinçlendirilirse turistik talep artar	0,644
Ulaşımın kolay olması turizmin gelişmesi açısından avantajdır	0,558
Turistlere yönelik eğlence olanakları geliştirilirse Niğde ilinde turistik talep artar	0,544
Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi (Özdeğer=3,907; Açıklanan Varyans=21,241; Alpha=0,942)	
Niğde de turizmin gelişmesi, kişi başına düşen geliri arttırdığı için kalkınmayı olumlu yönde etkiler	0,845
Niğde de turizmin gelişmesi, bölgeye yönelik yatırım artışı sağlayarak kalkınmayı olumlu yönde etkiler	0,769
Niğde de turizmin gelişmesi, bölgede yeni istihdam olanakları sağlayarak kalkınmayı olumlu yönde etkiler	0,762
Niğde de turizmin gelişmesi, bölgede bölgenin alt ve üst yapı olanaklarının gelişmesini sağladığı için kalkınmayı olumlu yönde etkiler	0,736
Niğde de turizmin gelişmesi, bölgede kültürler arası etkileşimi sağlayarak bölgenin sosyal açıdan kalkınmasını olumlu yönde etkiler	0,700
Niğde de turizmin gelişmesi, bölgenin diğer bölgelerle arasındaki gelişmişlik farkının azalmasını sağlar	0,685
Niğde de turizmin gelişmesi, bölgeye yabancı sermaye girişini sağladığı için kalkınmayı olumlu yönde etkiler	0,669
Niğde de turizmin gelişmesi, doğal alanların korunması açısından bölge halkının duyarlılığını artırır	0,662
Niğde de turizmin gelişmesi, bölgedeki tarım sektörünün gelişmesine katkıda bulunarak kalkınmayı olumlu yönde etkiler	0,661
Niğde de turizmin gelişmesi, bölgeye yönelik çevre bilinci ve kalitesinin artmasını sağlar	0,558
Toplumsal ve Sosyo-Kültürel Değişime Etkisi (Özdeğer=1,860; Açıklanan Varyans=14,992; Alpha=0,912)	
Niğde ilinde turizm gelişirse çevre kirliliği artar	0,910

Niğde ilinde turizm gelişirse suç oranı artar	0,890
Niğde ilinde turizm gelişirse kültürel yapı bozulur	0,878
Niğde ilinde turizm gelişirse trafik sorunu artar	0,832
Niğde ilinde turizm bölgeye yönelik göç artar	0,789
Niğde ilinde turizm gelişirse kira ve ev fiyatları yükselir	0,601
Niğde ilinde turizm gelişirse gıda fiyatları yükselir	0,515
Niğde ilinde turizm gelişirse eğitim sektörünü olumlu etkiler*	0,489
Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı (Özdeğer=1,043; Açıklanan Varyans=9,334; Alpha=0,941)	
Bölgenin yeterince tanınmaması turizmin gelişmesi açısından bir dezavantajdır	0,683
Bölgede turistik tesis sayısının azlığı turizmin gelişmesi açısından bir dezavantajdır	0,636
Bölgede turizm yatırımlarının yetersizliği turizmin gelişmesi açısından bir dezavantajdır	0,634
Toplam Varyans=%72.448; Genel Güvenirlilik (Alpha)=0.963	

*Ters kodlanan maddeler

Ölçekteki faktörlerin puanları hesaplanırken faktördeki maddelerin değerleri toplandıktan sonra madde sayısına bölünerek (aritmetik ortalama) faktör puanları elde edilmiştir.

3.4.4. VERİLERİN İSTATİSTİKSEL ANALİZİ

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır.

Ölçek boyutlarının aldığı puanlar 1 ile 5 arasında değerlendirilmektedir. Dağılım aralığının hesaplanması amacıyla, Dağılım aralığı=En büyük değer- En küçük değer/ Derece sayısı formülü kullanılmıştır. Bu aralık 4 puanlık genişliğe sahiptir. Bu genişlik beş eşit genişliğe bölünerek 1.00- 1.79 arası “çok düşük”, 1.80- 2.59 arası “düşük”, 2.60- 3.39 “arası orta”, 3.40-4.19 arası yüksek, 4.20-5.00 arası çok yüksek olarak sınır değerleri belirlenmiş ve bulgular yorumlanmıştır(Sümbüloğlu,1993:9).

İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek yönlü (One way) Anova testi kullanılmıştır. Anova testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizi olarak Scheffe testi kullanılmıştır (Sümbüloğlu, (1993).

3.4.5. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan halktan ölçek yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

Tablo 11
Tanımlayıcı Özellikler

Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	138	42,3
Erkek	188	57,7
Yaş		
18 Yaş Altı	20	6,1
18-25	88	27,0
26-35	119	36,5
36-45	64	19,6
46 Yaş ve Üzeri	35	10,7
Eğitim Durumu		
Eğitimsiz	10	3,1
İlköğretim	27	8,3
Lise	88	27,0
Üniversite	167	51,2
Lisansüstü	34	10,4
Aylık Gelir Düzeyi		
0-1000	32	9,8
1001-2000	62	19,0
2001-3000	119	36,5
3001 Ve Üzeri	113	34,7
Yörenin Kalkınmasında En Önemli Gelir Kaynağı Görüşü		
Tarım	214	65,6
Hayvancılık	19	5,8
Turizm	19	5,8
Maden	10	3,1
Sanayi	58	17,8
Diğer	6	1,8
Turizmden Gelir Elde Etme Durumu		
Evet	56	17,2
Hayır	270	82,8
Yöreye Daha Fazla Turist Gelmesinin İstenmesi		
Evet	299	91,7
Hayır	27	8,3
Turizmin Yörenin Kalkınması İçin Önemli Görme Durumu		
Faydalı	175	53,7
Faydalı Değil	16	4,9
Yatırım Yapılırsa Faydalı Olabilir	135	41,4

Halk cinsiyete göre 138'i (%42,3) Kadın, 188'i (%57,7) Erkek olarak dağılmaktadır.

Halk yaşa göre 20'si (%6,1) 18 yaş altı, 88'i (%27,0) 18-25, 119'u (%36,5) 26-35, 64'ü (%19,6) 36-45, 35'i (%10,7) 46 yaş ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Halk eğitim durumuna göre 10'u (%3,1) Eğitimsiz, 27'si (%8,3) İlköğretim, 88'i (%27,0) Lise, 167'si (%51,2) Üniversite, 34'ü (%10,4) Lisansüstü olarak dağılmaktadır.

Halk Aylık Gelir Düzeyine göre 32'si (%9,8) 0-1000, 62'si (%19,0) 1001-2000, 119'u (%36,5) 2001-3000, 113'ü (%34,7) 3001 ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Halk yörenin kalkınmasında en önemli gelir kaynağı görüşüne göre 214'ü (%65,6) Tarım, 19'u (%5,8) Hayvancılık, 19'u (%5,8) Turizm, 10'u (%3,1) Maden, 58'i (%17,8) Sanayi, 6'sı (%1,8) Diğer olarak dağılmaktadır.

Halk turizmden gelir elde etme durumuna göre 56'sı (%17,2) Evet, 270'i (%82,8) Hayır olarak dağılmaktadır.

Halk yöreye daha fazla turist gelmesinin istenmesine göre 299'u (%91,7) Evet, 27'si (%8,3) Hayır olarak dağılmaktadır.

Halk turizmin yörenin kalkınması için önemli görme durumuna göre 175'i (%53,7) Faydalı, 16'sı (%4,9) Faydalı Değil, 135'i (%41,4) Yatırım Yapılırsa Faydalı Olabilir olarak dağılmaktadır.

Araştırmaya katılan halkın Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi ile ilgili ifadelerle verdiği cevapların dağılımları aşağıda verilmektedir.

Tablo 12

Halkın Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi ile İlgili İfadelerle Verdiği Cevapların Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Altyapı Olanakları Geliştirilirse Niğde İlinde Turistik Talep Artar	3	0,9	6	1,8	29	8,9	141	43,3	147	45,1	4,298	0,781
Nitelikli Personel Sayısı Arttırılırsa Niğde İlinde Turistik Talep Artar	4	1,2	5	1,5	29	8,9	135	41,4	153	46,9	4,313	0,796
Tesislerin Hizmet Kalitesi Arttırılırsa Niğde İlinde Turistik Talep Artar	2	0,6	6	1,8	21	6,4	137	42,0	160	49,1	4,371	0,740
Bölgede Turizme Yönelik Eğitim Kurumlarının Varlığı Turistik Talebin Artmasını Sağlar	2	0,6	6	1,8	26	8,0	149	45,7	143	43,9	4,304	0,746
Bölge Halkı Turizm Konusunda Bilinçlendirilirse Niğde İlinde Turistik Talep Artar	2	0,6	4	1,2	23	7,1	152	46,6	145	44,5	4,331	0,715
Ulaşım İmkânları Geliştirilirse Niğde İlinde Turistik Talep Artar	2	0,6	5	1,5	30	9,2	145	44,5	144	44,2	4,301	0,749
Bölgede Çarpık Kentleşme Ve Trafik Sorunu Olmaması Turizmin Gelişmesi Açısından Avantajdır	3	0,9	5	1,5	28	8,6	138	42,3	152	46,6	4,322	0,771
Konaklanacak Tesis Arttırılırsa Niğde İlinde Turistik Talep Artar	2	0,6	4	1,2	24	7,4	148	45,4	148	45,4	4,337	0,721
Yeterli Tanıtım Yapılırsa Niğde İlinde Turistik Talep Artar	2	0,6	5	1,5	21	6,4	149	45,7	149	45,7	4,344	0,722
Zengin Tarihi Ve Kültürel Değerlere Sahip Olması Turizmin Gelişmesi Açısından Avantajdır	2	0,6	8	2,5	14	4,3	143	43,9	159	48,8	4,377	0,737
Bölge Halkı Turizm Konusunda Bilinçlendirilirse Turistik Talep Artar	3	0,9	6	1,8	22	6,7	141	43,3	154	47,2	4,341	0,763
Ulaşımın Kolay Olması Turizmin Gelişmesi Açısından Avantajdır	2	0,6	8	2,5	21	6,4	139	42,6	156	47,9	4,347	0,760
Turistlere Yönelik Eğlence Olanakları Geliştirilirse Niğde İlinde Turistik Talep Artar	3	0,9	3	0,9	22	6,7	140	42,9	158	48,5	4,371	0,732

Araştırmaya katılan halkın Turizm Yatırımlarının Ve Turizm Bilincinin Etkisi ile ilgili ifadelerle verdiği cevaplar incelendiğinde;

“Altyapı Olanakları Geliştirilirse Niğde İlinde Turistik Talep Artar” ifadesine halkın, %0,9'u (n=3) hiç katılmıyorum, %1,8'i (n=6) katılmıyorum, %8,9'u (n=29) kararsızım, %43,3'ü (n=141) katılıyorum, %45,1'i (n=147) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “altyapı olanakları geliştirilirse Niğde ilinde turistik talep artar” ifadesine çok yüksek (\bar{x} =4,298) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Nitelikli Personel Sayısı Arttırılırsa Niğde İlinde Turistik Talep Artar” ifadesine halkın, %1,2'si (n=4) hiç katılmıyorum, %1,5'i (n=5) katılmıyorum, %8,9'u

(n=29) kararsızım, %41,4'ü (n=135) katılıyorum, %46,9'u (n=153) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “nitelikli personel sayısı arttırılırsa Niğde ilinde turistik talep artar” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,313$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Tesislerin Hizmet Kalitesi Arttırılırsa Niğde İlinde Turistik Talep Artar*” ifadesine halkın, %0,6'sı (n=2) hiç katılmıyorum, %1,8'i (n=6) katılmıyorum, %6,4'ü (n=21) kararsızım, %42,0'ı (n=137) katılıyorum, %49,1'i (n=160) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “tesislerin hizmet kalitesi arttırılırsa Niğde ilinde turistik talep artar” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,371$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Bölgede Turizme Yönelik Eğitim Kurumlarının Varlığı Turistik Talebin Artmasını Sağlar*” ifadesine halkın, %0,6'sı (n=2) hiç katılmıyorum, %1,8'i (n=6) katılmıyorum, %8,0'ı (n=26) kararsızım, %45,7'si (n=149) katılıyorum, %43,9'u (n=143) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “bölgede turizme yönelik eğitim kurumlarının varlığı turistik talebin artmasını sağlar” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,304$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Bölge Halkı Turizm Konusunda Bilinçlendirilirse Niğde İlinde Turistik Talep Artar*” ifadesine halkın, %0,6'sı (n=2) hiç katılmıyorum, %1,2'si (n=4) katılmıyorum, %7,1'i (n=23) kararsızım, %46,6'sı (n=152) katılıyorum, %44,5'i (n=145) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “bölge halkı turizm konusunda bilinçlendirilirse niğde ilinde turistik talep artar” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,331$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Ulaşım İmkânları Geliştirilirse Niğde İlinde Turistik Talep Artar*” ifadesine halkın, %0,6'sı (n=2) hiç katılmıyorum, %1,5'i (n=5) katılmıyorum, %9,2'si (n=30) kararsızım, %44,5'i (n=145) katılıyorum, %44,2'si (n=144) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “ulaşım imkânları geliştirilirse Niğde ilinde turistik talep artar” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,301$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Bölgede Çarpık Kentleşme Ve Trafik Sorunu Olmaması Turizmin Gelişmesi Açısından Avantajdır*” ifadesine halkın, %0,9'u (n=3) hiç katılmıyorum, %1,5'i (n=5) katılmıyorum, %8,6'sı (n=28) kararsızım, %42,3'ü (n=138) katılıyorum, %46,6'sı (n=152) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “bölgede çarpık kentleşme ve trafik sorunu olmaması turizmin gelişmesi açısından avantajdır” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,322$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Konaklanacak Tesis Arttırılırsa Niğde İlinde Turistik Talep Artar*” ifadesine halkın, %0,6'sı (n=2) hiç katılmıyorum, %1,2'si (n=4) katılmıyorum, %7,4'ü (n=24) kararsızım, %45,4'ü (n=148) katılıyorum, %45,4'ü (n=148) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “konaklanacak tesis arttırılırsa Niğde ilinde turistik talep artar” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,337$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Yeterli Tanıtım Yapılırsa Niğde İlinde Turistik Talep Artar” ifadesine halkın, %0,6'sı (n=2) hiç katılmıyorum, %1,5'i (n=5) katılmıyorum, %6,4'ü (n=21) kararsızım, %45,7'si (n=149) katılıyorum, %45,7'si (n=149) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “yeterli tanıtım yapılırsa Niğde ilinde turistik talep artar” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,344$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Zengin Tarihi Ve Kültürel Değerlere Sahip Olması Turizmin Gelişmesi Açısından Avantajdır” ifadesine halkın, %0,6'sı (n=2) hiç katılmıyorum, %2,5'i (n=8) katılmıyorum, %4,3'ü (n=14) kararsızım, %43,9'u (n=143) katılıyorum, %48,8'i (n=159) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “zengin tarihi ve kültürel değerlere sahip olması turizmin gelişmesi açısından avantajdır” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,377$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Bölge Halkı Turizm Konusunda Bilinçlendirilirse Turistik Talep Artar” ifadesine halkın, %0,9'u (n=3) hiç katılmıyorum, %1,8'i (n=6) katılmıyorum, %6,7'si (n=22) kararsızım, %43,3'ü (n=141) katılıyorum, %47,2'si (n=154) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “bölge halkı turizm konusunda bilinçlendirilirse turistik talep artar” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,341$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ulaşımın Kolay Olması Turizmin Gelişmesi Açısından Avantajdır” ifadesine halkın, %0,6'sı (n=2) hiç katılmıyorum, %2,5'i (n=8) katılmıyorum, %6,4'ü (n=21) kararsızım, %42,6'sı (n=139) katılıyorum, %47,9'u (n=156) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “ulaşımın kolay olması turizmin gelişmesi açısından avantajdır” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,347$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Turistlere Yönelik Eğlence Olanakları Geliştirilirse Niğde İlinde Turistik Talep Artar” ifadesine halkın, %0,9'u (n=3) hiç katılmıyorum, %0,9'u (n=3) katılmıyorum, %6,7'si (n=22) kararsızım, %42,9'u (n=140) katılıyorum, %48,5'i (n=158) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “turistlere yönelik eğlence olanakları geliştirilirse Niğde ilinde turistik talep artar” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,371$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan halkın Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi ile ilgili ifadelerine verdiği cevapların dağılımları aşağıda verilmektedir.

Tablo 13

Halkın Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi ile İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Niğde de Turizmin Gelişmesi, Kişi Başına Düşen Geliri Arttırdığı İçin Kalkınmayı Olumlu Yönde Etkiler	1	0,3	5	1,5	15	4,6	143	43,9	162	49,7	4,411	0,681
Niğde de Turizmin Gelişmesi, Bölgeye Yönelik Yatırım Artışı Sağlayarak Kalkınmayı Olumlu Yönde Etkiler	4	1,2	7	2,1	8	2,5	147	45,1	160	49,1	4,387	0,751
Niğde de Turizmin Gelişmesi, Bölgede Yeni İstihdam Olanakları Sağlayarak Kalkınmayı Olumlu Yönde Etkiler	3	0,9	2	0,6	10	3,1	139	42,6	172	52,8	4,457	0,677
Niğde de Turizmin Gelişmesi, Bölgede Bölgenin Alt Ve Üst Yapı Olanaklarının Gelişmesini Sağladığı İçin Kalkınmayı Olumlu Yönde Etkiler	2	0,6	3	0,9	15	4,6	139	42,6	167	51,2	4,429	0,684
Niğde de Turizmin Gelişmesi, Bölgede Kültürler Arası Etkileşimi Sağlayarak Bölgenin Sosyal Açından Kalkınmasını Olumlu Yönde Etkiler	3	0,9	2	0,6	13	4,0	145	44,5	163	50,0	4,420	0,687
Niğde de Turizmin Gelişmesi, Bölgenin Diğer Bölgelerle Arasındaki Gelişmişlik Farkının Azalmasını Sağlar	1	0,3	5	1,5	25	7,7	133	40,8	162	49,7	4,380	0,721
Niğde de Turizmin Gelişmesi, Bölgeye Yabancı Sermaye Girişini Sağladığı İçin Kalkınmayı Olumlu Yönde Etkiler	3	0,9	5	1,5	18	5,5	139	42,6	161	49,4	4,380	0,742
Niğde de Turizmin Gelişmesi, Doğal Alanların Korunması Açısından Bölge Halkının Duyarlılığını Arttırır	3	0,9	3	0,9	19	5,8	149	45,7	152	46,6	4,362	0,717
Niğde de Turizmin Gelişmesi, Bölgedeki Tarım Sektörünün Gelişmesine Katkıda Bulunarak Kalkınmayı Olumlu Yönde Etkiler	1	0,3	2	0,6	28	8,6	132	40,5	163	50,0	4,393	0,697
Niğde de Turizmin Gelişmesi, Bölgeye Yönelik Çevre Bilinci ve Kalitesinin Artmasını Sağlar	4	1,2	3	0,9	21	6,4	152	46,6	146	44,8	4,328	0,744

Araştırmaya katılan halkın Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi ile ilgili ifadelerine verdiği cevaplar incelendiğinde;

“Niğde de Turizmin Gelişmesi, Kişi Başına Düşen Geliri Arttırdığı İçin Kalkınmayı Olumlu Yönde Etkiler” ifadesine halkın, %0,3’ü (n=1) hiç katılmıyorum, %1,5’i (n=5) katılmıyorum, %4,6’sı (n=15) kararsızım, %43,9’u (n=143) katılıyorum, %49,7’si (n=162) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “Niğde de turizmin gelişmesi, kişi başına düşen geliri arttırdığı için kalkınmayı olumlu yönde etkiler” ifadesine çok yüksek (\bar{x} =4,411) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Niğde De Turizmin Gelişmesi, Bölgeye Yönelik Yatırım Artışı Sağlayarak Kalkınmayı Olumlu Yönde Etkiler” ifadesine halkın, %1,2'si (n=4) hiç katılmıyorum, %2,1'i (n=7) katılmıyorum, %2,5'i (n=8) kararsızım, %45,1'i (n=147) katılıyorum, %49,1'i (n=160) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “Niğde de turizmin gelişmesi, bölgeye yönelik yatırım artışı sağlayarak kalkınmayı olumlu yönde etkiler” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,387$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Niğde De Turizmin Gelişmesi, Bölgede Yeni İstihdam Olanakları Sağlayarak Kalkınmayı Olumlu Yönde Etkiler” ifadesine halkın, %0,9'u (n=3) hiç katılmıyorum, %0,6'sı (n=2) katılmıyorum, %3,1'i (n=10) kararsızım, %42,6'sı (n=139) katılıyorum, %52,8'i (n=172) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “Niğde de turizmin gelişmesi, bölgede yeni istihdam olanakları sağlayarak kalkınmayı olumlu yönde etkiler” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,457$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Niğde De Turizmin Gelişmesi, Bölgede Bölgenin Alt Ve Üst Yapı Olanaklarının Gelişmesini Sağladığı İçin Kalkınmayı Olumlu Yönde Etkiler” ifadesine halkın, %0,6'sı (n=2) hiç katılmıyorum, %0,9'u (n=3) katılmıyorum, %4,6'sı (n=15) kararsızım, %42,6'sı (n=139) katılıyorum, %51,2'si (n=167) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “Niğde de turizmin gelişmesi, bölgede bölgenin alt ve üst yapı olanaklarının gelişmesini sağladığı için kalkınmayı olumlu yönde etkiler” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,429$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Niğde De Turizmin Gelişmesi, Bölgede Kültürler Arası Etkileşimi Sağlayarak Bölgenin Sosyal Açından Kalkınmasını Olumlu Yönde Etkiler” ifadesine halkın, %0,9'u (n=3) hiç katılmıyorum, %0,6'sı (n=2) katılmıyorum, %4,0'ı (n=13) kararsızım, %44,5'i (n=145) katılıyorum, %50,0'ı (n=163) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “Niğde de turizmin gelişmesi, bölgede kültürler arası etkileşimi sağlayarak bölgenin sosyal açıdan kalkınmasını olumlu yönde etkiler” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,420$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Niğde De Turizmin Gelişmesi, Bölgenin Diğer Bölgelerle Arasındaki Gelişmişlik Farkının Azalmasını Sağlar” ifadesine halkın, %0,3'ü (n=1) hiç katılmıyorum, %1,5'i (n=5) katılmıyorum, %7,7'si (n=25) kararsızım, %40,8'i (n=133) katılıyorum, %49,7'si (n=162) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “Niğde de turizmin gelişmesi, bölgenin diğer bölgelerle arasındaki gelişmişlik farkının azalmasını sağlar” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,380$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Niğde De Turizmin Gelişmesi, Bölgeye Yabancı Sermaye Girişini Sağladığı İçin Kalkınmayı Olumlu Yönde Etkiler” ifadesine halkın, %0,9'u (n=3) hiç katılmıyorum, %1,5'i (n=5) katılmıyorum, %5,5'i (n=18) kararsızım, %42,6'sı (n=139) katılıyorum, %49,4'ü (n=161) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “niğde

de turizmin gelişmesi, bölgeye yabancı sermaye girişini sağladığı için kalkınmayı olumlu yönde etkiler” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,380$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Niğde De Turizmin Gelişmesi, Doğal Alanların Korunması Açısından Bölge Halkının Duyarlılığını Arttırır” ifadesine halkın, %0,9'u (n=3) hiç katılmıyorum, %0,9'u (n=3) katılmıyorum, %5,8'i (n=19) kararsızım, %45,7'si (n=149) katılıyorum, %46,6'sı (n=152) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “Niğde de turizmin gelişmesi, doğal alanların korunması açısından bölge halkının duyarlılığını arttırır” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,362$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Niğde De Turizmin Gelişmesi, Bölgedeki Tarım Sektörünün Gelişmesine Katkıda Bulunarak Kalkınmayı Olumlu Yönde Etkiler” ifadesine halkın, %0,3'ü (n=1) hiç katılmıyorum, %0,6'sı (n=2) katılmıyorum, %8,6'sı (n=28) kararsızım, %40,5'i (n=132) katılıyorum, %50,0'ı (n=163) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “Niğde de turizmin gelişmesi, bölgedeki tarım sektörünün gelişmesine katkıda bulunarak kalkınmayı olumlu yönde etkiler” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,393$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Niğde De Turizmin Gelişmesi, Bölgeye Yönelik Çevre Bilinci Ve Kalitesinin Artmasını Sağlar” ifadesine halkın, %1,2'si (n=4) hiç katılmıyorum, %0,9'u (n=3) katılmıyorum, %6,4'ü (n=21) kararsızım, %46,6'sı (n=152) katılıyorum, %44,8'i (n=146) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “Niğde de turizmin gelişmesi, bölgeye yönelik çevre bilinci ve kalitesinin artmasını sağlar” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,328$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan halkın Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi ilgili ifadelerle verdiği cevapların dağılımları aşağıda verilmektedir.

Tablo 14

Halkın Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi ile İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Niğde İlinde Turizm Gelişirse Çevre Kirliliği Artar	39	12,0	40	12,3	79	24,2	92	28,2	76	23,3	3,387	1,293
Niğde İlinde Turizm Gelişirse Suç Oranı Artar	52	16,0	51	15,6	80	24,5	70	21,5	73	22,4	3,187	1,370
Niğde İlinde Turizm Gelişirse Kültürel Yapı Bozulur	57	17,5	45	13,8	80	24,5	78	23,9	66	20,2	3,156	1,367
Niğde İlinde Turizm Gelişirse Trafik Sorunu Artar	23	7,1	23	7,1	67	20,6	124	38,0	89	27,3	3,715	1,148
Niğde İlinde Turizm Bölgeye Yönelik Göç Artar	18	5,5	35	10,7	72	22,1	96	29,4	105	32,2	3,721	1,181
Niğde İlinde Turizm Gelişirse Kira Ve Ev Fiyatları Yükselir	5	1,5	15	4,6	28	8,6	157	48,2	121	37,1	4,147	0,872
Niğde İlinde Turizm Gelişirse Gıda Fiyatları Yükselir	4	1,2	13	4,0	60	18,4	138	42,3	111	34,0	4,040	0,892
Niğde İlinde Turizm Gelişirse Eğitim Sektörünü Olumlu Etkiler	2	0,6	6	1,8	32	9,8	154	47,2	132	40,5	4,252	0,755

Araştırmaya katılan halkın Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi ile ilgili ifadelerine verdiği cevaplar incelendiğinde;

“Niğde İlinde Turizm Gelişirse Çevre Kirliliği Artar” ifadesine halkın, %12,0’ı (n=39) hiç katılmıyorum, %12,3’ü (n=40) katılmıyorum, %24,2’si (n=79) kararsızım, %28,2’si (n=92) katılıyorum, %23,3’ü (n=76) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “Niğde ilinde turizm gelişirse çevre kirliliği artar” ifadesine orta (\bar{x} =3,387) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Niğde İlinde Turizm Gelişirse Suç Oranı Artar” ifadesine halkın, %16,0’ı (n=52) hiç katılmıyorum, %15,6’sı (n=51) katılmıyorum, %24,5’i (n=80) kararsızım, %21,5’i (n=70) katılıyorum, %22,4’ü (n=73) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “Niğde ilinde turizm gelişirse suç oranı artar” ifadesine orta (\bar{x} =3,187) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Niğde İlinde Turizm Gelişirse Kültürel Yapı Bozulur” ifadesine halkın, %17,5’i (n=57) hiç katılmıyorum, %13,8’i (n=45) katılmıyorum, %24,5’i (n=80) kararsızım, %23,9’u (n=78) katılıyorum, %20,2’si (n=66) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “Niğde ilinde turizm gelişirse kültürel yapı bozulur” ifadesine orta (\bar{x} =3,156) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Niğde İlinde Turizm Gelişirse Trafik Sorunu Artar” ifadesine halkın, %7,1'i (n=23) hiç katılmıyorum, %7,1'i (n=23) katılmıyorum, %20,6'sı (n=67) kararsızım, %38,0'ı (n=124) katılıyorum, %27,3'ü (n=89) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “Niğde ilinde turizm gelişirse trafik sorunu artar” ifadesine yüksek ($\bar{x}=3,715$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Niğde İlinde Turizm Bölgeye Yönelik Göç Artar” ifadesine halkın, %5,5'i (n=18) hiç katılmıyorum, %10,7'si (n=35) katılmıyorum, %22,1'i (n=72) kararsızım, %29,4'ü (n=96) katılıyorum, %32,2'si (n=105) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “Niğde ilinde turizm bölgeye yönelik göç artar” ifadesine yüksek ($\bar{x}=3,721$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Niğde İlinde Turizm Gelişirse Kira Ve Ev Fiyatları Yükselir” ifadesine halkın, %1,5'i (n=5) hiç katılmıyorum, %4,6'sı (n=15) katılmıyorum, %8,6'sı (n=28) kararsızım, %48,2'si (n=157) katılıyorum, %37,1'i (n=121) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “Niğde ilinde turizm gelişirse kira ve ev fiyatları yükselir” ifadesine yüksek ($\bar{x}=4,147$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Niğde İlinde Turizm Gelişirse Gıda Fiyatları Yükselir” ifadesine halkın, %1,2'si (n=4) hiç katılmıyorum, %4,0'ı (n=13) katılmıyorum, %18,4'ü (n=60) kararsızım, %42,3'ü (n=138) katılıyorum, %34,0'ı (n=111) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “Niğde ilinde turizm gelişirse gıda fiyatları yükselir” ifadesine yüksek ($\bar{x}=4,040$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Niğde İlinde Turizm Gelişirse Eğitim Sektörünü Olumlu Etkiler” ifadesine halkın, %0,6'sı (n=2) hiç katılmıyorum, %1,8'i (n=6) katılmıyorum, %9,8'i (n=32) kararsızım, %47,2'si (n=154) katılıyorum, %40,5'i (n=132) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “Niğde ilinde turizm gelişirse eğitim sektörünü olumlu etkiler” ifadesine çok yüksek ($\bar{x}=4,252$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan halkın Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı ile ilgili ifadelerine verdiği cevapların dağılımları aşağıda verilmektedir.

Tablo 15

Halkın Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı ile İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Bölgenin Yeterince Tanınmaması Turizmin Gelişmesi Açısından Bir Dezavantajdır	2	0,6	5	1,5	19	5,8	135	41,4	165	50,6	4,399	0,724
Bölgede Turistik Tesis Sayısının Azlığı Turizmin Gelişmesi Açısından Bir Dezavantajdır	3	0,9	4	1,2	26	8,0	137	42,0	156	47,9	4,347	0,756
Bölgede Turizm Yatırımlarının Yetersizliği Turizmin Gelişmesi Açısından Bir Dezavantajdır	2	0,6	3	0,9	19	5,8	146	44,8	156	47,9	4,383	0,695

Araştırmaya katılan halkın Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı ile ilgili ifadelerine verdiği cevaplar incelendiğinde;

“*Bölgenin Yeterince Tanınmaması Turizmin Gelişmesi Açısından Bir Dezavantajdır*” ifadesine halkın, %0,6’sı (n=2) hiç katılmıyorum, %1,5’i (n=5) katılmıyorum, %5,8’i (n=19) kararsızım, %41,4’ü (n=135) katılıyorum, %50,6’sı (n=165) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “bölgenin yeterince tanınmaması turizmin gelişmesi açısından bir dezavantajdır” ifadesine çok yüksek (\bar{x} =4,399) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Bölgede Turistik Tesis Sayısının Azlığı Turizmin Gelişmesi Açısından Bir Dezavantajdır*” ifadesine halkın, %0,9’u (n=3) hiç katılmıyorum, %1,2’si (n=4) katılmıyorum, %8,0’ı (n=26) kararsızım, %42,0’ı (n=137) katılıyorum, %47,9’u (n=156) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “bölgede turistik tesis sayısının azlığı turizmin gelişmesi açısından bir dezavantajdır” ifadesine çok yüksek (\bar{x} =4,347) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Bölgede Turizm Yatırımlarının Yetersizliği Turizmin Gelişmesi Açısından Bir Dezavantajdır*” ifadesine halkın, %0,6’sı (n=2) hiç katılmıyorum, %0,9’u (n=3) katılmıyorum, %5,8’i (n=19) kararsızım, %44,8’i (n=146) katılıyorum, %47,9’u (n=156) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Halkın “bölgede turizm yatırımlarının yetersizliği turizmin gelişmesi açısından bir dezavantajdır” ifadesine çok yüksek (\bar{x} =4,383) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

Tablo 16

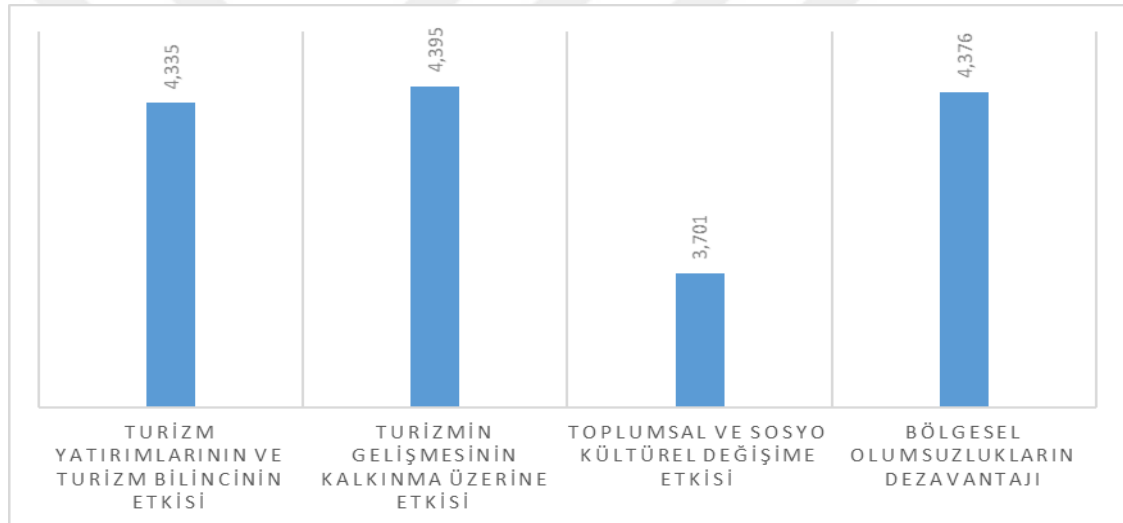
Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puan Ortalamaları

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi	326	4,335	0,634	1,000	5,000
Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi	326	4,395	0,576	1,000	5,000
Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi	326	3,701	0,890	1,000	5,000
Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı	326	4,376	0,686	1,000	5,000

Halkın “turizm yatırımlarının ve turizm bilincinin etkisi” ortalaması çok yüksek $4,335 \pm 0,634$ (Min=1; Maks=5), “turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi” ortalaması çok yüksek $4,395 \pm 0,576$ (Min=1; Maks=5), “toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi” ortalaması yüksek $3,701 \pm 0,890$ (Min=1; Maks=5), “bölgesel olumsuzlukların dezavantajı” ortalaması çok yüksek $4,376 \pm 0,686$ (Min=1; Maks=5), olarak saptanmıştır.

Şekil 1

Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puan Ortalamaları

Tablo 17

Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi	Kadın	138	4,338	0,613	0,067	324	0,947
	Erkek	188	4,333	0,650			
Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi	Kadın	138	4,373	0,589	-0,599	324	0,550
	Erkek	188	4,411	0,567			
Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi	Kadın	138	3,646	0,847	-0,950	324	0,343
	Erkek	188	3,741	0,921			
Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı	Kadın	138	4,350	0,704	-0,587	324	0,558
	Erkek	188	4,395	0,674			

Bağımsız Gruplar T-Testi

Halkın turizm yatırımlarının ve turizm bilincinin etkisi, turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi, toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi, bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 18

Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puanlarının Yaşa Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi	18 Yaş Altı	20	4,442	0,494	0,465	0,761	
	18-25	88	4,276	0,702			
	26-35	119	4,369	0,610			
	36-45	64	4,305	0,663			
	46 Yaş ve Üzeri	35	4,360	0,562			
Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi	18 Yaş Altı	20	4,340	0,467	0,189	0,944	
	18-25	88	4,381	0,596			
	26-35	119	4,419	0,547			
	36-45	64	4,413	0,607			
	46 Yaş ve Üzeri	35	4,346	0,641			
Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi	18 Yaş Altı	20	3,788	0,996	3,208	0,013	
	18-25	88	3,726	0,876			3>4
	26-35	119	3,862	0,860			2>5
	36-45	64	3,545	0,864			3>5
	46 Yaş ve Üzeri	35	3,321	0,906			
Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı	18 Yaş Altı	20	4,267	0,799	0,255	0,907	
	18-25	88	4,349	0,737			
	26-35	119	4,415	0,658			
	36-45	64	4,375	0,668			
	46 Yaş ve Üzeri	35	4,381	0,637			

Tek Yönlü Varyans Analizi

Halkın yaşa göre toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(4, 321)}=3,208$; $p=0,013<0,05$). Farkın nedeni; Yaş 26-35 olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarının ($\bar{x}=3,862$), yaş 36-45 olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarından ($\bar{x}=3,545$) yüksek olmasıdır. Yaş 18-25 olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarının ($\bar{x}=3,726$), yaş 46 yaş ve üzeri olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarından ($\bar{x}=3,321$) yüksek olmasıdır. Yaş 26-35 olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarının ($\bar{x}=3,862$), yaş 46 yaş ve üzeri olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarından ($\bar{x}=3,321$) yüksek olmasıdır.

Halkın turizm yatırımlarının ve turizm bilincinin etkisi, turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi, bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 19
Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puanlarının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi	Eğitimsiz	10	4,339	1,204	0,295	0,881	
	İlköğretim	27	4,225	0,629			
	Lise	88	4,321	0,539			
	Üniversite	167	4,349	0,612			
	Lisansüstü	34	4,389	0,765			
Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi	Eğitimsiz	10	4,120	1,152	1,746	0,140	
	İlköğretim	27	4,204	0,712			
	Lise	88	4,373	0,473			
	Üniversite	167	4,449	0,516			
	Lisansüstü	34	4,418	0,712			
Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi	Eğitimsiz	10	3,638	1,342	3,744	0,005	
	İlköğretim	27	3,171	0,951			3>2
	Lise	88	3,598	0,879			4>2
	Üniversite	167	3,830	0,811			5>2
	Lisansüstü	34	3,768	0,957			4>3
Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı	Eğitimsiz	10	4,367	1,252	1,722	0,145	
	İlköğretim	27	4,259	0,730			
	Lise	88	4,239	0,665			
	Üniversite	167	4,453	0,618			
	Lisansüstü	34	4,451	0,778			
Tek Yönlü Varyans Analizi							

Halkın eğitim durumuna göre toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(4, 321)}=3,744$; $p=0,005<0,05$). Farkın nedeni; Eğitim durumu Lise olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarının ($\bar{x}=3,598$), eğitim durumu İlköğretim olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarından ($\bar{x}=3,171$) yüksek olmasıdır. Eğitim durumu Üniversite olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarının ($\bar{x}=3,830$), eğitim durumu İlköğretim olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarından ($\bar{x}=3,171$) yüksek olmasıdır. Eğitim durumu Lisansüstü olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarının ($\bar{x}=3,768$), eğitim durumu İlköğretim olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarından ($\bar{x}=3,171$) yüksek olmasıdır. Eğitim durumu Üniversite olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarının ($\bar{x}=3,830$), eğitim durumu Lise olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarından ($\bar{x}=3,598$) yüksek olmasıdır.

Halkın turizm yatırımlarının ve turizm bilincinin etkisi, turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi, bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanları eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 20

Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puanlarının Aylık Gelir Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi	0-1000	32	4,397	0,516	2,018	0,111	
	1001-2000	62	4,170	0,760			
	2001-3000	119	4,336	0,627			
	3001 ve Üzeri	113	4,408	0,584			
Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi	0-1000	32	4,384	0,512	2,751	0,043	
	1001-2000	62	4,219	0,726			
	2001-3000	119	4,412	0,560			
	3001 ve Üzeri	113	4,476	0,498			
Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi	0-1000	32	3,875	0,935	5,468	0,001	
	1001-2000	62	3,300	0,913			
	2001-3000	119	3,784	0,890			
	3001 ve Üzeri	113	3,783	0,812			
Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı	0-1000	32	4,313	0,728	3,550	0,015	
	1001-2000	62	4,145	0,855			
	2001-3000	119	4,412	0,634			
	3001 ve Üzeri	113	4,484	0,594			

Tek Yönlü Varyans Analizi

Halkın Aylık Gelir Düzeyine göre turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(3, 322)}=2,751$; $p=0,043<0.05$). Farkın nedeni; Aylık gelir düzeyi 2001-3000 olanların turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi puanlarının ($\bar{x}=4,412$), aylık gelir düzeyi 1001-2000 olanların turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi puanlarından ($\bar{x}=4,219$) yüksek olmasıdır. Aylık gelir düzeyi 3001 ve üzeri olanların turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi puanlarının ($\bar{x}=4,476$), aylık gelir düzeyi 1001-2000 olanların turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi puanlarından ($\bar{x}=4,219$) yüksek olmasıdır.

Halkın Aylık Gelir Düzeyine göre toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(3, 322)}=5,468$; $p=0,001<0.05$). Farkın nedeni; Aylık gelir düzeyi 0-1000 olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarının ($\bar{x}=3,875$), aylık gelir düzeyi 1001-2000 olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarından ($\bar{x}=3,300$) yüksek olmasıdır. Aylık gelir düzeyi 2001-3000 olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarının ($\bar{x}=3,784$), aylık gelir düzeyi 1001-2000 olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarından ($\bar{x}=3,300$) yüksek olmasıdır. Aylık gelir düzeyi 3001 ve üzeri olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarının ($\bar{x}=3,783$), aylık gelir düzeyi 1001-2000 olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarından ($\bar{x}=3,300$) yüksek olmasıdır.

Halkın Aylık Gelir Düzeyine göre bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(3,322)}=3,550$; $p=0,015<0.05$). Farkın nedeni; Aylık gelir düzeyi 2001-3000 olanların bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanlarının ($\bar{x}=4,412$), aylık gelir düzeyi 1001-2000 olanların bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanlarından ($\bar{x}=4,145$) yüksek olmasıdır. Aylık gelir düzeyi 3001 ve üzeri olanların bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanlarının ($\bar{x}=4,484$), aylık gelir düzeyi 1001-2000 olanların bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanlarından ($\bar{x}=4,145$) yüksek olmasıdır.

Halkın turizm yatırımlarının ve turizm bilincinin etkisi puanları aylık gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0.05$).

Tablo 21

Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puanlarının Yörenin Kalkınmasında En Önemli Gelir Kaynağı Görüşüne Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi	Tarım	214	4,343	0,588	1,068	0,378	
	Hayvancılık	19	4,397	0,659			
	Turizm	19	4,364	0,737			
	Maden	10	4,662	0,396			
	Sanayi	58	4,210	0,770			
	Diğer	6	4,436	0,607			
Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi	Tarım	214	4,426	0,512	2,063	0,070	
	Hayvancılık	19	4,342	0,754			
	Turizm	19	4,526	0,440			
	Maden	10	4,670	0,414			
	Sanayi	58	4,209	0,737			
	Diğer	6	4,367	0,677			
Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi	Tarım	214	3,569	0,867	3,119	0,009	5>1 6>1
	Hayvancılık	19	3,954	1,022			
	Turizm	19	3,961	0,858			
	Maden	10	4,013	0,838			
	Sanayi	58	3,897	0,893			
	Diğer	6	4,354	0,578			
Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı	Tarım	214	4,383	0,625	0,738	0,596	
	Hayvancılık	19	4,333	0,770			
	Turizm	19	4,421	0,845			
	Maden	10	4,700	0,483			
	Sanayi	58	4,282	0,844			
	Diğer	6	4,500	0,587			

Tek Yönlü Varyans Analizi

Halkın yörenin kalkınmasında en önemli gelir kaynağı görüşüne göre toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(5,320)}=3,119$; $p=0,009<0.05$). Farkın nedeni; Yörenin kalkınmasında en önemli gelir

kaynağını Sanayi olarak görenlerin toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarının ($\bar{x}=3,897$), Tarım olarak görenlerin toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarından ($\bar{x}=3,569$) yüksek olmasıdır. Yörenin kalkınmasında en önemli gelir kaynağı görüşü Diğer olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarının ($\bar{x}=4,354$), yörenin kalkınmasında en önemli gelir kaynağı görüşü Tarım olanların toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanlarından ($\bar{x}=3,569$) yüksek olmasıdır.

Halkın turizm yatırımlarının ve turizm bilincinin etkisi, turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi, bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanları yörenin kalkınmasında en önemli gelir kaynağı görüşü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0.05$).

Tablo 22

Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puanlarının Turizmden Gelir Elde Etme Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi	Evet	56	4,354	0,617	0,250	324	0,802
	Hayır	270	4,331	0,638			
Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi	Evet	56	4,371	0,566	-0,333	324	0,739
	Hayır	270	4,400	0,579			
Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi	Evet	56	3,627	0,835	-0,676	324	0,499
	Hayır	270	3,716	0,902			
Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı	Evet	56	4,393	0,610	0,198	324	0,843
	Hayır	270	4,373	0,702			
Bağımsız Gruplar T-Testi							

Halkın turizm yatırımlarının ve turizm bilincinin etkisi, turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi, toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi, bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanları turizmden gelir elde etme durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 23

Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puanlarının Yöreye Daha Fazla Turist Gelmesinin İstenmesi Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi	Evet	299	4,360	0,603	2,373	324	0,018
	Hayır	27	4,060	0,876			
Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi	Evet	299	4,423	0,531	3,024	324	0,058
	Hayır	27	4,078	0,895			
Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi	Evet	299	3,694	0,893	-0,442	324	0,659
	Hayır	27	3,773	0,872			
Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı	Evet	299	4,400	0,664	2,108	324	0,036
	Hayır	27	4,111	0,862			
Bağımsız Gruplar T-Testi							

Halkın yöreye daha fazla turist gelmesinin istenmesi göre turizm yatırımlarının ve turizm bilincinin etkisi puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(324)}=2.373$; $p=0.018<0,05$). Yöreye daha fazla turist gelmesini isteyenlerin turizm yatırımlarının ve turizm bilincinin etkisi puanları ($\bar{x}=4,360$), yöreye daha fazla turist gelmesini istemeyenlerin turizm yatırımlarının ve turizm bilincinin etkisi puanlarından ($\bar{x}=4,060$) yüksek bulunmuştur.

Halkın yöreye daha fazla turist gelmesinin istenmesi göre bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(324)}=2.108$; $p=0.036<0,05$). Yöreye daha fazla turist gelmesini isteyenlerin bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanları ($\bar{x}=4,400$), yöreye daha fazla turist gelmesini istemeyenlerin bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanlarından ($\bar{x}=4,111$) yüksek bulunmuştur.

Halkın turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi, toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanları yöreye daha fazla turist gelmesinin istenmesi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 24

Yerel Ekonomik Kalkınmada Turizmin Rolüne İlişkin Tutum Puanlarının Turizmin Yörenin Kalkınması İçin Önemli Görme Durumu Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi	Faydalı	175	4,434	0,577	6,568	0,002	1>2 1>3
	Faydalı Değil	16	3,942	0,976			
	Yatırım Yapılırsa	135	4,253	0,630			
	Faydalı Olabilir						
Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi	Faydalı	175	4,477	0,521	9,162	0,000	1>2 3>2 1>3
	Faydalı Değil	16	3,875	1,016			
	Yatırım Yapılırsa	135	4,350	0,542			
	Faydalı Olabilir						
Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi	Faydalı	175	3,622	0,916	1,654	0,193	
	Faydalı Değil	16	3,664	1,047			
	Yatırım Yapılırsa	135	3,807	0,832			
	Faydalı Olabilir						
Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı	Faydalı	175	4,450	0,639	5,965	0,003	1>2 3>2
	Faydalı Değil	16	3,854	1,135			
	Yatırım Yapılırsa	135	4,343	0,653			
	Faydalı Olabilir						

Tek Yönlü Varyans Analizi

Halkın turizmin yörenin kalkınması için önemli görme durumu göre turizm yatırımlarının ve turizm bilincinin etkisi puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(2, 323)}=6,568$; $p=0,002<0.05$). Farkın nedeni; Turizmi yörenin kalkınması için faydalı

bulanların turizm yatırımlarının ve turizm bilincinin etkisi puanlarının ($\bar{x}=4,434$), turizmi yörenin kalkınması için faydalı bulmayanların turizm yatırımlarının ve turizm bilincinin etkisi puanlarından ($\bar{x}=3,942$) yüksek olmasıdır. Turizmi yörenin kalkınması için faydalı bulanların turizm yatırımlarının ve turizm bilincinin etkisi puanlarının ($\bar{x}=4,434$), turizmi yörenin kalkınması için yatırım yapılırsa faydalı bulanların turizm yatırımlarının ve turizm bilincinin etkisi puanlarından ($\bar{x}=4,253$) yüksek olmasıdır.

Halkın turizmin yörenin kalkınması için önemli görme durumu göre turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(2, 323)}=9,162$; $p=0,000<0.05$). Farkın nedeni; Turizmi yörenin kalkınması için faydalı bulanların turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi puanlarının ($\bar{x}=4,477$), turizmi yörenin kalkınması için faydalı bulmayanların turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi puanlarından ($\bar{x}=3,875$) yüksek olmasıdır. Turizmi yörenin kalkınması için yatırım yapılırsa faydalı bulanların turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi puanlarının ($\bar{x}=4,350$), turizmi yörenin kalkınması için faydalı bulmayanların turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi puanlarından ($\bar{x}=3,875$) yüksek olmasıdır. Turizmi yörenin kalkınması için faydalı bulanların turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi puanlarının ($\bar{x}=4,477$), turizmi yörenin kalkınması için yatırım yapılırsa faydalı bulanların turizmin gelişmesinin kalkınma üzerine etkisi puanlarından ($\bar{x}=4,350$) yüksek olmasıdır.

Halkın turizmin yörenin kalkınması için önemli görme durumu göre bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(2, 323)}=5,965$; $p=0,003<0.05$). Farkın nedeni; Turizmi yörenin kalkınması için faydalı bulanların bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanlarının ($\bar{x}=4,450$), turizmi yörenin kalkınması için faydalı bulmayanların bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanlarından ($\bar{x}=3,854$) yüksek olmasıdır. Turizmi yörenin kalkınması için yatırım yapılırsa faydalı bulanların bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanlarının ($\bar{x}=4,343$), turizmi yörenin kalkınması için faydalı bulmayanların bölgesel olumsuzlukların dezavantajı puanlarından ($\bar{x}=3,854$) yüksek olmasıdır.

Halkın toplumsal ve sosyo kültürel değişime etkisi puanları turizmin yörenin kalkınması için önemli görme durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0.05$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm yerel ekonomik kalkınmada önemli roller üstlenen bir sektördür. Turizmin bu rolünü yerine getirebilmesi için, bazı ön koşullar bulunmaktadır. Bu koşullar, yörenin doğal ve tarihi özelliklerinin yanında, alt ve üst yapı olanaklarının gerekli koşulları sağlaması ve yöre halkının turizmin kalkınmadaki rolüne yönelik bilinçli ve olumlu tutumlar içerisinde olmaları gerekmektedir.

Yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin vatandaşların tutumlarını Niğde ili özelinden incelemek amacıyla gerçekleştirilen araştırma 188'i erkek, 138'i kadın olmak üzere Niğde'de yaşayan 326 kişi katılmıştır.

Araştırmada yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin vatandaşların görüşleri “Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi”, “Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi”, “Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi” “Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı” olmak üzere dört boyutta incelenmiştir. 5 üzerinden yapılan değerlendirmeye göre yerel ekonomik kalkınmada “Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi” ortalama 4,335 puan, “Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi” 4,379 ortalama puan, “Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi” 3,701 puan ve “Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı” 4,376 ortalama puan almıştır. Buna göre yerel kalkınmada “Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi”, “Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi”, “Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı” yüksek düzeyde rol üstlenirken, “Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi” bu boyutlara göre görece daha az rol üstlenmektedir.

Araştırmada katılımcıların tanımlayıcı özelliklerine göre yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin tutumlarının farklılaşma durumu da incelenmiştir. Bu doğrultuda ele alınan ilk değişken olarak katılımcıların cinsiyetlerine göre yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin tutumlarında farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile kadın veya erkek katılımcılar yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin benzer tutumlar içerisindeyler.

Araştırmada katılımcıların yaşlarına göre “Turizm Yatırımlarının Ve Turizm Bilincinin Etkisi”, “Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi” ve “Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı” boyutlarına yönelik tutumlarında farklılık bulunmazken, “Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi” boyutuna yönelik tutumlarında

farklılaşma olduğu belirlenmiştir. Buna göre farklı yaşlarda bulunan vatandaşların Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi”, “Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi” ve “Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı” boyutlarına yönelik benzer düzeyde tutumlar içerisindeyken, 36 yaş ve üzerinde bulunanlar, genç vatandaşlara göre Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi” boyutuna yönelik daha olumsuz tutumlar içerisindedirler. Buradan gençlerin yerel kalkınmada turizmin “Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi” boyutuna yönelik daha olumlu tutumlara sahip oldukları söylenebilir.

Benzer bir sonuçta eğitim durumu açısından ortaya çıkmıştır. Farklı eğitim düzeyinde bulunan vatandaşların “Turizm Yatırımlarının Ve Turizm Bilincinin Etkisi”, “Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi” ve “Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı” boyutlarına yönelik benzer düzeyde tutumlar içerisindeyken ilköğretim ve lise eğitim düzeyinde olan vatandaşların, üniversite ve lisansüstü eğitim düzeyindekilere göre “Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi” boyutuna yönelik daha olumsuz tutumlar içerisindedirler. Buradan eğitim düzeyi arttıkça yerel kalkınmada turizmin “Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi” boyutuna yönelik vatandaşların daha olumlu tutumlara sahip oldukları söylenebilir.

Araştırmada katılımcıların aylık gelir düzeylerine göre yerel ekonomik kalkınmada “Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi” boyutuna yönelik tutumlarında farklılaşma olmadığı, “Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi” “Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi” “Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı” boyutlarına yönelik tutumlarında ise farklılıkların olduğu saptanmıştır. Buna göre farklı gelir düzeyinde bulunan katılımcıların yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolünü belirleyen boyutlardan “Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi” ne yönelik benzer tutumlar içerisinde oldukları, aylık 1001-2000 TL gelir düzeyinde bulunan vatandaşların “Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi”, “Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi” ve “Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı ”boyutlarına yönelik tutumlarının daha yüksek gelir düzeyinde bulunan vatandaşlara göre daha olumsuz olduğu saptanmıştır. Buradan vatandaşların gelir düzeyi yükseldikçe, yerel kalkınmada turizmin rolüne yönelik daha olumlu tutumlara içerisine girdikleri söylenebilir.

Araştırmada katılımcıların yörenin kalkınmasında en önemli gelir kaynağı görüşlerine göre “Turizm Yatırımlarının Ve Turizm Bilincinin Etkisi”, “Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi” ve “Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı”

boyutlarına yönelik tutumlarında farklılık bulunmazken, “Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi” boyutuna yönelik tutumlarında farklılaşma olduğu belirlenmiştir. Buna göre yörenin kalkınmasında en önemli gelir kaynağına ilişkin farklı görüşlere sahip vatandaşların Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi”, “Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi” ve “Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı” boyutlarına yönelik benzer düzeyde tutumlar içerisindeyken, yörenin kalkınmasında en önemli gelir kaynağının maden ve sanayi olduğu görüşündeki vatandaşların yörenin kalkınmasında en önemli gelir kaynağının tarım olduğu görüşündeki vatandaşlara göre “Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi” boyutuna yönelik daha olumlu tutumlar içerisindedirler.

Araştırmaya katılanların turizmden gelir elde etme durumlarına göre yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin tutumlarında farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile turizmden gelir elde eden ve etmeyen katılımcılar yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolüne ilişkin benzer tutumlar içerisindedirler.

Araştırmada katılımcıların yöreye daha fazla turist gelmesini isteme durumlarına göre yerel ekonomik kalkınmada “Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi” ve “Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi” boyutlarına yönelik tutumlarında farklılaşma olmadığı, “Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi” ve “Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı” boyutlarına yönelik tutumlarında ise farklılıkların olduğu saptanmıştır. Buna göre yöreye daha fazla turist gelmesini isteyen ve istemeyen vatandaşların katılımcıların yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolünü belirleyen boyutlardan Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi” ve “Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi”ne yönelik benzer tutumlar içerisinde oldukları, yöreye daha fazla turist gelmesini isteyen vatandaşların “Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi, ve “Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı ”boyutlarına yönelik tutumlarının yöreye daha fazla turist gelmesini istemeyen vatandaşlara göre daha olumsuz olduğu saptanmıştır.

Araştırmada katılımcıların turizmin yörenin kalkınması için önemli görme durumlarına göre yerel ekonomik kalkınmada “Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi” boyutuna yönelik tutumlarında farklılaşma olmadığı, “Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi”, “Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi” ve “Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı” boyutlarına yönelik tutumlarında ise farklılıkların olduğu saptanmıştır. Buna göre turizmin yörenin kalkınması için önemli gören ve görmeyen katılımcıların yerel ekonomik kalkınmada turizmin rolünü

belirleyen boyutlardan “Toplumsal ve Sosyo Kültürel Değişime Etkisi” ne yönelik benzer tutumlar içerisinde oldukları, turizmin yörenin kalkınması için önemli gören vatandaşların “Turizm Yatırımlarının ve Turizm Bilincinin Etkisi”, “Turizmin Gelişmesinin Kalkınma Üzerine Etkisi” ve “Bölgesel Olumsuzlukların Dezavantajı” boyutlarına yönelik tutumlarının turizmin yörenin kalkınması için önemli görmeyen vatandaşlara göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. Buradan turizmi yörenin kalkınması için önemli gören vatandaşların yerel kalkınmada turizmin rolüne yönelik daha olumlu tutumlar içerisinde oldukları söylenebilir.

Araştırmadan ulaşılan sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

- Niğde ili doğal ve tarihi özelliklerinden dolayı önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Ancak Niğde'nin Kapadokya bölgesinde yer almasına karşın, bölgedeki diğer illerin turizm açısından ön plana çıkmış olması, Niğde'yi adeta Kapadokya'nın arka bahçesi yapmıştır. Bu olumsuz durumun giderilmesi ve Niğde'nin turizm potansiyelinin ön plana çıkarılması için yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşlarının yerel ve ulusal medya ile işbirliğine giderek Niğde'nin tanıtımına önem vermeleri önerilmektedir.
- Bir yörede turizmin gelişmesi için yöre halkının turizm konusunda bilinçli ve olumlu tutumlar içerisinde olmaları beklenmektedir. Araştırmada Niğde halkının turizmin yerel kalkınmada üstlendiği rol konusunda oldukça bilinçli ve olumlu tutumlar içerisinde oldukları belirlenmiştir. Halkın bu olumlu tutumunun turizm konusunda değerlendirilerek ekonomiye ve yöreye katkıya çevrilmesi için yine yerel yönetimlere ve sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir.
- Bu araştırma yerel kalkınmada turizmin rolünü incelemeye yönelik Niğde ili ve araştırmaya katılan 326 kişinin görüşleri ile sınırlıdır. Daha genel verilere ulaşmak için araştırmanın benzerleri Niğde'de yaşayan daha fazla vatandaş üzerinde gerçekleştirilebilir.
- Araştırmanın benzerleri, diğer illerde yerel kalkınmada turizmin rolünü incelemek için yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ahiler Kalkınma Ajansı (2017). *Yerel Ekonomik Kalkınma ve Kümelenme Rehberi*. Ankara.
- Ahipaşaoğlu, S., Arıkan, İ. (2003). *Seyahat işletmeleri yönetimi ve ulaştırma sistemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Akat, Ö. (2000). *Pazarlama ağırlıklı turizm işletmeciliği*. İstanbul: Molif Matbaası.
- Akın, M. Ş. (2007). *Kalkınma ekonomisi*. İstanbul: Ezgi Matbaacılık
- Akiş, E (2011). Küreselleşme Sürecinde Bölgesel Kalkınma Yaklaşımındaki Gelişmeler ve Bölgesel Kalkınma Ajansları. *Sosyoloji Konferansları, Cilt: 44*, 237-256.
- Akpınar, R (2013). Türkiye’de Değişen Bölgesel Kalkınma Politikaları. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 6*, 29-46.
- Akpınar, R., Taşçı, K., Özsan, M. Emin. (2011). *Teoride ve Uygulamada Bölgesel Kalkınma Politikaları*. Bursa:
- Aktaş A. (2002). *Turizm işletmeciliği ve yönetimi*. Antalya: Azim Matbaası.
- Aktaş, C. (2005). Türkiye’nin turizm gelirlerini etkileyen değişkenler için en uygun regresyon denkleminin belirlenmesi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi, (2)*, 163-174.
- Alaeddinoğlu, F. ve C. A.S. (2007). Türk turizm sektöründe tur operatörleri ve seyahat acentaları. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, (2)*, 50-66.
- Bahar, O. (2006).Turizm sektörünün Türkiye’nin ekonomik büyümesi üzerindeki etkisi: var analizi yaklaşımı. *Celal Bayar Ün, İİBF Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 13 (2)*, 137-150.
- Bahar, O. (2013). Turizm sektörü ve piyasalar. M. Kozak, (Ed.), *Turizm ekonomisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, ss. 144-170.
- Barutçugil, İ.(1999).*Turizm işletmeciliği*. İstanbul: Beta Matbaacılık.
- Berber, M. (2006). *İktisadi Büyüme ve Kalkınma*. Trabzon: Derya Kitapevi.
- Boyacıoğlu, E. (2015). Bölgesel kalkınmada turizmin etkisi. D. Küçükaltan, H. Çeken, Ş.O. Mercan (Ed.). *Turizm politikası ve planlaması*, Ankara: Detay Yayıncılık, ss. 195-210.
- Braden, P. and Wiener, L., (1980). “Bringing Travel, tourism and Cultural Resource Activities in Harmony with Regional Economic Development”. *Tourism Marketing and Management Issues*. George Washington University, Washington.

- Clower, T. at all, (2004), Multinational Lessons from Local and Regional Economic Development Agencies, Annual Meeting of the European Regional Science Association, Porto, Portugal.
- Coşkun, N. (2010). *Türkiye’de Turizm Politikaları ve Turizm Sektörü Üzerindeki Etkileri*, Uzmanlık Tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Çakır, P., (1999). *Türkiye’nin Turizm Gelirlerinin Ödemeler Dengesine Katkısının Analizi*. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları; No: 119, Eskişehir.
- Çeken, H. (2008). Turizmin bölgesel kalkınmaya etkisi üzerine teorik bir inceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, 10 (2), 293-306.
- Çeken, H. (2016). *Turizm ekonomisi*. 2. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık,
- Çetin, M (2006). Yerel Kalkınma Ajansları. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 2, 127-139.
- Çetin, M (2007). Yerel Ekonomik Kalkınma Yaklaşımı ve Uluslararası Organizasyonlar. *Yönetim ve Ekonomi*, Cilt: 14, Sayı: 1, 153-170.
- Çımat, A. ve Bahar, O. (2013), Turizm sektörünün Türkiye ekonomisi içindeki yeri ve önemi üzerine bir değerlendirme. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, (6), 1-18
- Darıcı, B (2007). Yerel Kalkınma’da Küresel Yaklaşımlar ve Türkiye’nin Konumu. *Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: Özel Sayı, 215-221.
- Darıcı, B (2015). Yeni Yerel Sürdürülebilir Kalkınma Arayışları Çerçevesinde Ticaret ve Sanayi Odalarının Sanayi Üretici Birlikleri Haline Dönüştürülmesi İçin AHP Yöntemi İle Tahlili ve Değerlendirilmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 49, 366-382.
- Değer, M. K. (2003). *Yerel Ekonomik Kalkınmanın Dinamikleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum
- Demirkol, Ş. ve Oktay, K. (2004). *Turizm politikalarına alternatif yaklaşımlar*. İstanbul: Avcı Ofset
- Denizer, D. (1992). *Turizm Pazarlaması*, Ankara: Yıldız Matbaacılık.
- Diñçer, M. Z., (1993). *Turizm Ekonomisi ve Türkiye Ekonomisinde Turizm*. Filiz Kitabevi, İstanbul.
- Doğan, S. , Yıldız, Z . (2007). Bölgesel Kalkınma, Turizmin İlişkisi ve Göller Bölgesi Kalkınmasında Alternatif Turizm Potansiyelinin Kullanılabilirliğine Yönelik Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 147-182.
- Durgun, A. (2006). *Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü: Isparta Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

- Emekli, G. (2005), Avrupa Birliği'nde turizm politikaları ve Türkiye'de kültürel turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, 14, 100-107.
- Erdem, S. H., (2001). *Turist Harcamalarının Yöresel Kalkınma Sürecine Ekonomik Etkileri*. Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Erden, L., Karaçay Çakmak, H (2005). Türkiye'de Yerel Kalkınma ve Devletin Rolü: Bir Yöresel Panel Veri Analizi. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 23, Sayı: 2, 13-32.
- Eren, M.V., Tutar, E., Tutar, F., Erkan, Ç (2012). Ekonomik Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü: Türkiye Örneği. *International Conference on Eurasian Economies*, Session 1D, 369-373.
- Ertuş, N (2013). *Bölgesel Kalkınma Politikası Aracı Olarak Kalkınma Ajansları: Türkiye'de Bölgesel Potansiyelin Değerlendirilmesi Açısından "Mevlana Kalkınma Ajansı" Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Frechtling, D., (1994). "Assesing the Economic Impacts of Travel and Tourism- Introduction to Travel Economic Impact Estimation". *Travel, Tourism and Hospitality Research*. John Wilwy and Sons Inc., s: 363, New York.
- Glaesser, D. (2005). *Turizm sektöründe kriz yönetimi* A. Bahadır Ahıska (çev.), İstanbul: Set-Systems Tercümanlık ve Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.
- Gülbay, F. (2016). *Alternatif Turizme Genel Bir Bakış*. I. Ulusal Alternatif Turizm Kongresi Bildiri Kitabı, Erzincan: Erzincan Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 2, ss. 226-231.
- Gürbüz, A. K. (1998). *Turizm ekonomisi*. Balıkesir: Alem Matbaacılık.
- Gürdal, M. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. Muğla: Muğla Üniversitesi Yayınları.
- Hacıoğlu, N. 2000). *Seyahat acentacılığı ve tur operatörlüğü*. Bursa: Vipaş AŞ
- Haktan, S. (2011). Bölgesel Kalkınma Sorunsalı: Türkiye'de Uygulanan Bölgesel Kalkınma Politikaları. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6(2), 40.
- Harris, J.M (2000). Basic Principles of Sustainable Development. *Global Development and Environment Institute Working Paper*. (Çev. E. Özmete), USA: Tufts University.
- Holloway, C., (1998). *The Business of Tourism*. 3rd Ed., Pitman Publishing, London.
- Inskip, E., (1991). *Tourism Planning: An Integrated and Sustainable Development Approach*. Van Nostrand Reinhold, New York.
- İçöz, O. Kozak, M. (2002), *Turizm ekonomisi/turizmin mikro ve makroekonomik etkileri*. Ankara: Turhan Kitabevi.

- İçöz, O., Kozak, M., (1998). *Turizm Ekonomisi*. Turhan Kitabevi, Ankara.
- İlkin, A. ve Dinçer, M. Z. (1991). *Turizm kesiminin Türk ekonomisindeki yeri ve önemi*. TOBB Yayınları.
- İpek, S., Öksüz, M (2016). Yerel Kalkınma Açısından Girişimcilik ve Ticaret Becerisi: GMKA Kapsamında Bir Analiz. *Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 1, 122-145.
- Kabasakal, U., (1993). *Bölgelerarası Dengeli Kalkınma Bakımından Turizm ve Elazığ Örneği*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Fakültesi.
- Kar, M., Zorkirişçi, E. ve Yıldırım, M., (2004) “Turizmin Ekonomiye Katkısı Üzerine Ampirik Bir Değerlendirme”. *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* (8), Antalya.
- Kılıç, S (2012). Sürdürülebilir Kalkınma Anlayışının Ekonomik Boyutuna Ekolojik Bir Yaklaşım. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 47, 201-226.
- Kılıçlar, A. (1998). *Turizmin Bölgesel Ekonomik Etkileri ve Kemer Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kızılgöl, Ö. ve Erbaykal, E.(2008), Türkiye’de turizm gelirleri ile ekonomik büyüme ilişkisi: bir nedensellik analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13 (2), 351-360.
- Koşan, A., (1994). *Turizm Faktörünün Bölgesel Dengesizliği Gidermede Etkisi ve Erzurum Palandöken Kış Sporları Turizm Merkezi Projesi*. Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kozak, M. (2013). Turizm sektörünün ulusal ekonomiler üzerindeki etkileri. M. Kozak (Ed.), *Turizm ekonomisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, ss. 172-201.
- Kozak, M. ve İçöz, O., (2002). *Turizm Ekonomisi: Turizmin Mikro ve Makro ekonomik Etkileri*. Turhan Kitabevi, Ankara
- Kozak, M., Bahar, O., (2005). *Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Turizm ve Rekabet Edilebilirlik*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Kozak, N. (2006). *Turizm pazarlaması*. Ankara: Detay Yayıncılık
- Kozak, N. ve Bahar, O. (2012). *Turizm ve Rekabet*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak, N., (1995). “1984-1994 Yılları Arasında Kapadokya Bölgesi’ne Yönelen İç ve Dış Turistik Talebe İlişkin Bazı Parametrelerdeki Değişimlerin Analizi”. Kapadokya’nın Turistik-Kültürel Potansiyeli ve Pazarlama Sorunları, Hafta Sonu Semineri.

- Kozak, N., Kozak, A.M., Kozak, M. (2001). *Genel turizm ilkeler-kavramlar*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak, N., vd. (2000). *Genel Turizm İlkeler-Kavramlar*. Turhan Kitabevi, 4.Baskı, Ankara, Ağustos.
- Met, Ö., (2012). Turizm İle Yöresel Gelişme; Sinop İçin Bir Turizm Gelişim Stratejisi Önerisi, *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, 34, Ankara s.163-179
- Mısırlı, İ. (2002). *Seyahat acentacılığı ve tur operatörlüğü*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Mihalic, T. (2002). Tourism and economic development issues. In R. Sharpley and D.J. Telfer (Eds.), *Clevedon. tourism and development: concepts and issues*, UK: Channel View Publications.
- Oktayer, N., Susam, N. ve Çak, M. (2007). *Türkiye’de turizm ekonomisi*. İstanbul: İTO Yayınları.
- Olalı, H. ve Timur, A., (1988). *Turizm Ekonomisi*. Ofis Matbaacılık, İzmir.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (2018). <http://www.oecd.org/>. Erişim Tarihi: 20 Şubat 2018.
- Oskay, S. (1998). Çokuluslu şirketler teorileri çerçevesinde, yabancı sermaye yatırımlarının incelenerek, değerlendirilmesi. *Dış Ticaret Müsteşarlığı Dergisi*, (8), 14-27.
- Önal, Y.B., Düzakın, E. ve Çiftçi, H. (2006), *Ekonomik Büyümenin Yükselen Değeri Turizm ve Türkiye Ekonomisine Etkisinin Analizi*. İstanbul: Kare Yayınları.
- Övgü Demiral, N. (2012). *Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü: Bozcaada Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Özaslan, A., Ünlü, H (2015). Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Politikalarında Değişim ve Kalkınma Ajansları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, (13), 64-83.
- Özdemir Yılmaz, G. (2009). *Yerel ekonomik kalkınma ve turizm ilişkisi üzerine bir çalışma: Kemer örneği*, Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Özdemir, M. 2002). *Turizmin Türkiye’nin sosyo-ekonomik yapısına etkileri*. Ankara: Turizm Bankası A.Ş. Yayınevi.
- Özden, Ö., Elif, (2016). Kalkınma Aracı Olarak Organize Sanayi Bölgelerini Yeniden Kurgulamak. *Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, Sayı: 11(1), 106-124.
- Özen, P., (2005), *Bölge Kalkınma Ajansları*, TEPAV Yayınları.

- Özer, M.A., (2012), Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Sosyal Ekonomik İşlevleri, *Kamu-İş Dergisi*, Cilt:12, Sayı:2.
- Özmen, F., (2008). AB Sürecinde Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Karşılaşabilecekleri Temel Sorun Alanları”, *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13 (3), Isparta.
- Öztaş, K. (2002). *Turizm ekonomisi genel turizm bilgileri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Pehlivan, P., (2013). Türkiye’de Kalkınma Ajanslarının Yerel Ekonomi Üzerine Etkileri: Zafer Kalkınma Ajansı Örneği. *Celal Bayer Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 412-438.
- Sarıkamış, M., Bahar, O. (2013). *Turizm, Yoksulluk ve Bölgesel Gelişmişlik Farklılıkları*. Ankara: Detay.
- Somuncu, M. (2006). *Turizmin Kalkınmaya Etkisi ve Türkiye Turizmindeki Bölgesel Farklılıklar*. Ankara Üniversitesi Turizm Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi IV. Ulusal Coğrafya Sempozyumu Bildiri Metinleri, Ankara, ss. 163-177.
- Soyak, A. (2005). *Türkiye’ye yönelik yabancı turizmin iktisadi etkileri*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Sümbüloğlu, K. (1993). *Biyoistatistik*. Ankara: Özdemir Yayıncılık.
- Şahin, A., (1990). *İktisadi Kalkınmadaki Önemi Bakımından Türkiye’de Turizm Sektöründeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi*. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Ankara.
- Tahtalıoğlu, H., Özgür, H (2016). Türkiye’de Kalkınma Ajansları Politikasının Çözümlemesi: Süreç Analizi (Aşamalar Yaklaşımı). *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 3, 161-184.
- Tekin, M. ve Kasalak, M. A., (2014), "Ekoturizm Girişimciliğinin Bölgesel Kalkınmadaki Rolü. *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32, Konya, s.129-136.
- Temizkan, R. ve Temizkan, S.P. (2005). *Rehber, Acenta, Mağaza ve Turistler Açısından Türkiye’de Turistlerin Alışveriş Faaliyetleri*. Çanakkale Turizm Biyenniali 5-7 Mayıs, Çanakkale
- Toprak, L (2008). *Bölgeler Arası Kalkınma Farklılıklarını Gidermede Turizmin Rolü: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Örneği*. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Tunç, A. ve Saç, F. (1998). *Genel turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Tunçbilekli, P., (2006). *Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi: Nevşehir Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

- Tunçsiper, B. ve Yılmaz, G. Ö., (2009). Yerel Ekonomik Kalkınma Sürecine Turizm Sektörünün Etkisi". **Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, 24, 53:61, Kütahya.
- Tunçsiper, B., Temeloğlu, E., Altunöz, Ö (2011). Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolünün Yerel Halkın Görüşleri Çerçevesinde Belirlenmesi: Ayvacılık (ASSOS) Örneği. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 1, 93-114.
- Tunçsiper, B., Yılmaz, G.Ö (2009). Yerel Ekonomik Kalkınma Sürecine Turizm Sektörünün Etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 24, 53-64.
- Turizm Gelirleri ve Giderleri, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-9851/turizm-istatistikleri.html>
- Turizm İstatistikleri (2019). *2018 yılı genel değerlendirme*. Ankara: Kültür ve turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel müdürlüğü.
- Tutar, F. ve Tutar, E. (2004). *Turizm sektörünün ekonomiye katkıları açısından Türkiye'nin OECD ülkeleri içerisindeki yeri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tutar, F., Demiral, M (2007). Yerel Ekonomilerin Yerel Aktörleri: Bölgesel Kalkınma Ajansları. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1, 65-83.
- Türk Dil Kurumu (2016). www.tdk.gov.tr Erişim Tarihi: 19 Kasım 2016.
- Uçkun S (2004). *İşletme ve işletme türleri, turizm işletmeleri*. İstanbul: Değişim Yayınları.
- Uğur, K., (2000). "Turizmin Türkiye'nin Ödemeler Dengesine Etkisinin Analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 2, Sayı:3, s. 1, <http://www.sbe.deu.edu.tr/Yayinlar/dergi/dergi06/unur.html>, (28.01.2005).
- Unur, K. 2004). Turizmin ekonomik etkilerinin ölçülmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (4), 114-142
- UNWTO, (2017). **Tourism Highlights**. <https://www.eunwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029>.
- UNWTO, (2019). *World Tourism Barometer*, 17(1), January, 2019.
- Usta, Ö. (2014). *Turizm genel ve yapısal yaklaşım*. 4.Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ün, E., Tutar, F., Tutar, E., Erkan, Ç (2012). Ekonomik Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü: Türkiye Örneği. *International Conference on Eurasian Economies*, Session 4, 345-350.
- Ünlüöner, K. ve Tayfun, A. (2013). *Türkiye'de konaklama sektörünün gelişimi-Türk turizm tarihi yapısal ve sektörel gelişim*. Ş. Çavuş, Z. Ege, O. E. Çolakoğlu (Ed.), 2. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.

- Ünüsün, Ç. ve Sezgin, M. (2004). *Turizm pazarlaması*. Konya: Atlas Kitabevi.
- Ürger, S. (1992). *Genel turizm bilgisi*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelciliği Yüksek Okulu Yayını.
- Vatansever Deviren, N., Yıldız, O (2014). Bölgesel Kalkınma Teorileri ve Yeni Bölgeselcilik Yaklaşımının Türkiye'deki Bölgesel Kalkınma Politikalarına Etkileri. *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 44, 1-35.
- Wood, E., (1998), The Greater London Authority Bill: A Mayor and Assembly for London, House of Commons Library Research Paper, No:115.
- WTTC, (2018). *Travel & Tourism Economic Impact 2018 World*. <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/regions2018/world2018.pdf>.
- Yağcı, Ö., (2003). *Turizm Ekonomisi*. Detay Yayıncılık, Ankara, Eylül.
- Yenigül, S.B (2017). Kırsal Kalkınma Politikalarında Yeni Yaklaşımlar ve Bu Yaklaşımların Türkiye'nin Kırsal Kalkınma Politikalarına Etkisi. *Planlama Dergisi*, Cilt: 27, Sayı: 1, 16-25.
- Yeşiltaş, M. ve Öztürk, İ. (2008). Bölgesel kalkınma çerçevesinde alternatif turizm faaliyetlerine yönelik bir değerlendirme: Sivas örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9 (1), 1 -18.
- Yıldız, Z. ve Durgun, A. (2010). 2008 küresel ekonomik krizi ve turizm sektörü üzerine etkileri. *Süleyman Demirel Vizyoner Dergisi*, 2 (1), 1-15.
- Yılmaz, Ö. ve Girgin, K. (2014). Turizmin Ekonomik Etkileri. Ferah Özkök (Ed). *Turizm Ekonomisi içinde* (s.157-192). Edirne: Ceren Yayıncılık.
- Zengin, E., Başkurt, M., Es, M (2014). Yerel Yönetimler ve Yerel Kalkınma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 2, 95-124.

EKLER

S1. Cinsiyet:

- Kadın
- Erkek

S2. Yaş:

- 18 Altı
- 18-25
- 26-35
- 36-45
- 46 yaş ve üzeri

S3. Eğitim Durumu:

- Eğitimsiz
- İlköğretim
- Lise
- Üniversite
- Lisansüstü

S4. Aylık gelir durumu:

- 0-1000
- 1001-2000 tl
- 2001-3000 tl
- 3001 ve üstü

S5. Yörenin kalkınması için en önemli gelir kaynağı nedir?

- Tarım
- Hayvancılık
- Turizm
- Maden
- Sanayi
- Diğer

S6. Turizmden gelir elde ediyor musunuz?

- Evet
- Hayır

S7. Yöreye daha fazla turist gelmesini ister misiniz?

- Evet
- Hayır

S8. Turizm yörenin kalkınması için ne ölçüde faydalıdır?

- Faydalı
- Faydalı değil
- Yatırım yapılırsa faydalı olabilir

Ölçek Maddeleri

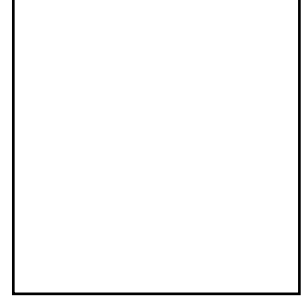
	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Niğde' de turizmin gelişmesi, bölgeye yabancı sermaye girişini sağladığı için kalkınmayı olumlu yönde etkiler.					
Niğde' de turizmin gelişmesi, bölgeye yönelik yatırım artışı sağlayarak kalkınmayı olumlu yönde etkiler.					
Niğde' de turizmin gelişmesi, kişi başına düşen geliri arttırdığı için kalkınmayı olumlu yönde etkiler.					
Niğde' de turizmin gelişmesi, bölgede yeni istihdam olanakları sağlayarak kalkınmayı olumlu yönde etkiler.					
Niğde' de turizmin gelişmesi, bölgede bölgenin alt ve üst yapı olanaklarının gelişmesini sağladığı için kalkınmayı olumlu yönde etkiler.					
Niğde' de turizmin gelişmesi, bölgedeki tarım sektörünün gelişmesine katkıda bulunarak kalkınmayı olumlu yönde etkiler.					
Niğde' de turizmin gelişmesi, bölgenin diğer bölgelerle arasındaki gelişmişlik farkının azalmasını sağlar.					
Niğde' de turizmin gelişmesi, bölgede kültürler arası etkileşimi sağlayarak bölgenin sosyal açıdan kalkınmasını olumlu yönde etkiler.					
Niğde' de turizmin gelişmesi, doğal alanların korunması açısından bölge halkının duyarlılığını artırır.					
Niğde' de turizmin gelişmesi, bölgeye yönelik çevre bilinci ve kalitesinin artmasını sağlar.					
Yeterli tanıtım yapılırsa Niğde ilinde turistik talep artar.					
Ulaşım imkânları geliştirilirse					

Niğde ilinde turistik talep artar.					
Altyapı olanakları geliştirilirse Niğde ilinde turistik talep artar.					
Turistlere yönelik eğlence olanakları geliştirilirse Niğde ilinde turistik talep artar.					
Konaklanacak tesis arttırılırsa Niğde ilinde turistik talep artar.					
Nitelikli personelsayısı arttırılırsa Niğde ilinde turistik talep artar.					
Tesislerin hizmet kalitesi arttırılırsa Niğde ilinde turistik talep artar					
Bölgede turizme yönelik eğitim kurumlarının varlığı turistik talebin artmasını sağlar.					
Bölge halkı turizm konusunda bilinçlendirilirse Niğde ilinde turistik talep artar					
Bölgede çarpık kentleşme ve trafik sorunu olmaması turizmin gelişmesi açısından avantajdır.					
Zengin tarihi ve kültürel değerlere sahip olması turizmin gelişmesi açısından avantajdır.					
Ulaşımın kolay olması turizmin gelişmesi açısından avantajdır.					
Bölgede turizm yatırımlarının yetersizliği turizmin gelişmesi açısından bir dezavantajdır.					
Bölgede turistik tesis sayısının azlığı turizmin gelişmesi açısından bir dezavantajdır.					
Bölgenin yeterince tanınmaması turizmin gelişmesi açısından bir dezavantajdır.					
Bölge halkı turizm konusunda bilinçlendirilirse turistik talep artar					
Niğde ilinde turizm gelişirse gıda fiyatları yükselir.					
Niğde ilinde turizm gelişirse kira ve ev fiyatları yükselir.					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Hatice KALINKILIÇ
Doğum Yeri ve Tarihi : Pınarbaşı/KAYSERİ 22.07.1990
Medeni Hali : Bekar
İletişim Bilgileri : 549 255 95 51

EĞİTİM

Lise, 2003-2007 : Pınarbaşı/ Kayseri Çok Programlı Lisesi
Üniversite, 2009-2012 : Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü İktisat Bilim Dalı
Yüksek Lisans, 2013-2019: Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı

İŞ DENEYİMİ

Vakıfbank, Kobi Portföy Yöneticisi (2014-Devam ediyor)

YABANCI DİL

İngilizce

YAYINLARI

-

